

รายงานการวิจัยฉบับที่ 47

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย
โดยใช้การวิเคราะห์เมตา

ดุษฎี โยotella

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ด้วยทุนสนับสนุนจาก

งบประมาณรายได้ประจำปี 2532 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย

โดยให้การวิเคราะห์เมต้า

ดร. ดุชนิ โยเหลา

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กุมภาพันธ์ 2535

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย

โดยให้การวิเคราะห์เนื้อหา

ดร. คุณหญิง โสเหล่า

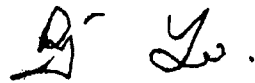
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กุมภาพันธ์ 2535

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพ่อและแม่ที่เห็นคุณค่าของการศึกษาและส่งเสริมผู้วิจัย
ตลอดมา ขอบคุณ ผศ. ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ที่กรุณาอ่านงานวิจัยและให้คำแนะนำที่
มีคุณค่ายิ่ง ขอบคุณ คุณอัจฉรีย์ อยู่ประเสริฐ ที่กรุณาจัดการเกี่ยวกับการพิมพ์และพิสูจน์
อักษรด้วยความอดทนยิ่งเนื่องจากการแก้ไขหลายครั้ง. สุดท้ายขอขอบคุณ ฝ่ายวิจัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

(ดุฆฉี โยเหลา)

ผู้วิจัย

คำนำ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์เมตตา ข้อมูลที่นำมาเป็นฐานในการวิเคราะห์เป็นผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูจากงานวิจัยของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจากวิทยานิพนธ์ของนิสิตจากมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ขอขอบคุณอาจารย์ ดร. ดุษฎี โยเหลา ที่ได้พากเพียรดำเนินการวิจัยเรื่องนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี งานวิจัยฉบับนี้จะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักวิชาการทั่วไป ตลอดจนนิสิตนักศึกษา ทั้งในแง่ของระเบียบวิธีการของการวิเคราะห์เมตตา และผลที่ได้จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ซึ่งจะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการต่อไป

W. A. Sanyon

(ผศ. ดร. พงษ์จิต อินทสุวรรณ)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

เมษายน 2535

บทคัดย่อ

เรื่อง

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย

โดยให้การวิเคราะห์เมต้า

ผู้วิจัย

ดร.ศุภณี ไชยเหล่า

การสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในประเทศไทย โดยรวบรวมผลงานวิจัยของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และปริญาานิพนธ์ของนิสิตจาก 5 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ทำในระหว่างปี พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2531 งานวิจัยที่คัดเลือกมาศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 37 เรื่อง เป็นงานวิจัยที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยมีผลการวิเคราะห์เป็น t , Z , F , X^2 และ r เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องเป็นงานวิจัยที่มีหลักฐานแสดงว่าเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรเป็นเครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นสูงพอสมควร (ค่าความเชื่อมั่นสูงกว่า .60)

การสังเคราะห์ผลงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เมต้าของ เฮดเจส (Hedges, L.V.) และ โรเซนทาล (Rosenthal, R.) ซึ่งเริ่มจากการคำนวณขนาดอิทธิพลจากงานวิจัยทุกเรื่อง ทดสอบความเท่ากันของขนาดอิทธิพล และศึกษาความแปรปรวนในขนาดอิทธิพล โดยใช้ตัวแปรลักษณะของงานวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูมีขนาดเล็ก ถึงปานกลาง กลุ่มของงานวิจัยที่ศึกษาขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบรวม ให้ค่าขนาดอิทธิพลสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มของงานวิจัยที่ศึกษาขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูโดยแยกมิติของการอบรมเลี้ยงดู
2. การอบรมเลี้ยงดูทางบวกมีขนาดอิทธิพลเป็นบวกต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม และต่อตัวแปรด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา
3. การอบรมเลี้ยงดูทางลบแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบควบคุมมีผลเป็นบวกต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและสังคมบางตัว ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และไม่ใช้เหตุผลมีอิทธิพลเป็นลบต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม นอกจากนี้พบว่า การอบรมเลี้ยงดูทางลบมีอิทธิพลเป็นบวกและลบต่อตัวแปรพัฒนาการด้านสติปัญญา
4. ความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลอธิบายได้ด้วย ตัวแปร 4 ตัว คือ ประเภทของงานวิจัย ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง และ ลักษณะการวิเคราะห์อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู โดยอธิบายความแปรปรวนได้ 12%

Summary of the Research Project
Srinakharinwirot University Research Grant

Name of the Project : Synthesis of research results on Child
rearing practices in Thailand using Meta
analysis procedure

Researcher : Dr. Dussadee Yoelao

A meta-analysis procedure was used in analysing research results on child rearing practices from five universities in Bangkok and the Behavioral Science Research Institute. Studies were selected using the following criteria :

- 1) the study must be statistically analysed and provided statistics such as t , Z , F , χ^2 or r , 2) the instruments used in the study must be highly reliable. ($r_{vv} > .60$)

Using the procedure described by Rosenthal and Hedges, the following steps were performed 1) computed the effect size indicators, 2) transformed the effect size to standardized effect size, 3) tested the homogeneity of variance of standardized effect size, 4) used ANOVA and Regression analysis to study variation in effect size indicators.

The results were as follows :

1) The effect size of child rearing practices ranged from small to medium size

2) The positive child rearing practices had positive effect on personality and psycho-social character and also had positive effect on intellectual development

3) The highly control of child rearing practices had positive effect on personality and psycho-social character but permissive or unreasoning type of child rearing had negative effect on personality and psycho-social character

4) Type of research project, sample size, education level of subjects in each study, and type of effect sizes accounted for 12% of variance in effect sizes.

สารบัญ

ประกาศนุญปกการ	
คำนำ	
บทคัดย่อ	
RESEARCH SUMMARY	
บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ประโยชน์ของงานวิจัย	2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
ดัชนีขนาดอิทธิพล	3
วิธีวิเคราะห์เมตาของเฮ็ดเจส	4
วิธีวิเคราะห์เมตาของโรเซนทาล	7
วิธีวิเคราะห์เมตาของฮันเตอร์และคณะ	12
การถ่ายทอดทางสังคมกับการอบรมเลี้ยงดู	14
วิธีดำเนินการวิจัย	21
แหล่งข้อมูลสำหรับงานวิจัย	21
ความเชื่อมั่นของการเก็บข้อมูล	21
ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล	21
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	22
ตอนที่ 1 เสนอขนาดอิทธิพลทั้งหมด	22
ตอนที่ 2 เสนอขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางบวก และการอบรมเลี้ยงดูทางลบ	36
ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของขนาดอิทธิพล	40
การสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	48
ภาคผนวก ก	57
ภาคผนวก ข	62
ภาคผนวก ค	64
ภาคผนวก ง	66

บทนำ

การอบรมเลี้ยงดูเด็กนับเป็นหัวข้อที่นักวิชาการให้ความสนใจกันมานานแล้ว เห็นได้จากการจัดทำเอกสารการประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยทั้งสองเล่มที่จัดพิมพ์เมื่อปี 2526 และปี 2533 ที่พบว่า มีงานวิจัยและบทความจำนวนมากที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูที่ไปเกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ วินัยในตนเอง ฯลฯ การประมวลผลงานวิจัยทั้งสองเล่มนี้ได้มาจากการที่ผู้รวบรวมได้อ่านงานวิจัยหรือบทความหลาย ๆ เรื่อง และประมวลการค้นพบเหล่านี้เข้าด้วยกัน (qualitative reviews) ปัจจุบันมีเทคนิควิธีทางสถิติที่นำมาใช้ในการประมวลผลงานวิจัยที่ทำในเรื่องเหมือนกัน ซึ่งเรียกว่า การวิเคราะห์ถ้อยคำ หรือการวิเคราะห์เมตา (quantitative reviews หรือ meta-analysis) เทคนิคนี้มีข้อดีคือ 1) ในกรณีที่มีผลงานวิจัยจำนวนมาก ผลงานวิจัยเหล่านี้จะถูกประมวลเข้าด้วยกันง่ายกว่าการประมวลด้วยการบรรยาย เพราะหลังจากที่ผู้วิเคราะห์แบบเมตาบันทึกลักษณะต่าง ๆ ของงานวิจัยแล้ว ก็นำมาวิเคราะห์ทางสถิติได้เลย 2) การประมวลผลงานวิจัยด้วยวิธีเมตานั้นจะมีความเป็นปรนัย (objectivity) มากกว่าการประมวลด้วยวิธีบรรยาย เนื่องจากในการประมวลงานวิจัยด้วยวิธีบรรยายนั้น ผู้ประมวลอาจจะใช้ความคิดเห็นส่วนตัวในการเขียนด้วย 3) ด้วยวิธีการประมวลผลงานวิจัยแบบเมตา จะทำให้ได้ความรู้ใหม่ว่าผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่นำมาประมวลนี้มีความแตกต่างกันเนื่องมาจากลักษณะของงานวิจัยใช่หรือไม่ 4) หลังจากประมวลผลงานวิจัยด้วยวิธีเมตาแล้ว ผู้ประมวลสามารถสรุปได้ด้วยความมั่นใจว่า ควรจะมีการทำวิจัยในหัวข้อนี้ต่อไปอีกหรือไม่ (Green and Hall. 1984 : 40-41)

การศึกษารวบรวมนี้เป็นการรวบรวมผลงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับตัวแปรด้านสติปัญญา จิต-สังคม และบุคลิกภาพที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตัวเลข (quantitative research) และมีการคำนวณค่าสถิติ เช่น t, F, r, P เป็นต้น งานวิจัยที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผลงานวิจัยของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และงานวิจัยที่ค้นพบจากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2531 ขึ้นตอน

ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย การคำนวณขนาดอิทธิพล (effect size : r) ของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อตัวแปรต่าง ๆ คำนวณค่าปรับแก้ Z_r (Rosenthal, 1984 : 27-28) ทดสอบความเท่ากันของขนาดอิทธิพลและศึกษาความแปรปรวนของขนาดอิทธิพล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการกระจายและค่ามัธยฐานของขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู
2. เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู แยกเป็นการอบรมเลี้ยงดูทางบวก การอบรมเลี้ยงดูทางลบ การอบรมเลี้ยงดูแบบเน้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกและไม่ฝึกให้พึ่งตนเอง
3. เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูต่อตัวแปร ด้านจิต-สังคม บุคลิกภาพและสติปัญญา
4. เพื่อศึกษาความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู

ประโยชน์ของงานวิจัย

เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับนักวิจัยในสาขาพฤติกรรมศาสตร์ที่สนใจในเรื่องอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูและเป็นแนวทางในการวางแผนวิจัยเพื่อศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำว่า การวิเคราะห์เมตา (Meta-analysis) มีนักวิจัยและนักสถิติหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กลาส (Glass, G.V. 1976 : 6) นิยามการวิเคราะห์เมตาว่าเป็นการวิเคราะห์ทางสถิติของผลการวิจัย โดยมีจุดประสงค์เพื่อรวมผลวิจัยเข้าด้วยกัน โดย ก) ค้นหางานวิจัย ข) ระบุลักษณะของงานวิจัยในเชิงปริมาณ ค) คำนวณขนาดอิทธิพลจากงานวิจัยทุกเรื่อง ง) ใช้วิธีการทางสถิติศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดอิทธิพลกับลักษณะในเชิงปริมาณของงานวิจัย

โรเซนทาล (Rosenthal, R.) และเฮ็ดเจส (Hedges, L.V.) ให้คำนิยามของการวิเคราะห์เมตาที่กว้างออกไป โดยกล่าวถึงการรวมหรือเปรียบเทียบผลทางสถิติของงานวิจัยตั้งแต่สองเรื่องขึ้นไป โดยมีการทดสอบความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลก่อน ถ้าผลการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็ให้รวมขนาดอิทธิพลเข้าด้วยกัน (ดูษฎี โยเหลา. 2531 : 154)

ฮันเตอร์ และคณะ (Hunter, J.E. and others) กล่าวถึงการวิเคราะห์เมตาที่มีการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนของขนาดอิทธิพลที่มีสาเหตุมาจากความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดตัวแปรตามความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม และการจำกัดของช่วงคะแนน จากนั้นคำนวณค่าความแปรปรวนของขนาดอิทธิพล แล้วจึงหาค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพล (ดูษฎี โยเหลา. 2531 : 156)

ปัจจุบันการวิเคราะห์เมตา ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย และมีนักสถิติหลายท่านคิดวิธีการที่มีการพัฒนาเรื่อยมา ซึ่งจะขอกล่าวถึงวิธีวิเคราะห์เมตาของ เฮ็ดเจส โรเซนทาล และ ฮันเตอร์ ในรายละเอียดต่อไป

ดัชนีขนาดอิทธิพล (effect size indicator)

งานวิจัยที่สามารถนำมาทำ Meta-analysis ได้ นั้นจะเป็นงานวิจัยประเภทที่ศึกษาความสัมพันธ์ หรืองานวิจัยเชิงทดลอง เท่านั้น ค่าดัชนีที่บอกขนาดอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม จึงมีสองประเภท คือ ขนาดอิทธิพล (effect size, d) และ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ซึ่งในบางครั้งก็เรียกชื่อรวม ๆ ว่าขนาดอิทธิพล

งานวิจัยประเภทที่ศึกษาความสัมพันธ์จะมีค่า r ซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่แล้ว ส่วนงานวิจัยทดลองนั้น ผู้สังเคราะห์งานวิจัยต้องคำนวณหาค่าขนาดอิทธิพล (d) จากข้อมูลที่หาได้จากงานวิจัยนั้น ดังนั้นสูตรที่ใช้ในการคำนวณค่าขนาดอิทธิพลจึงมีหลายแบบให้เลือกใช้ตามความเหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่

ความหมายของขนาดอิทธิพล (d) ก็คือ ค่าซึ่งแสดงถึงความแตกต่างระหว่างคะแนนกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง ซึ่งทำให้เป็นคะแนนมาตรฐาน โดยการหารค่าความแตกต่างที่ได้ด้วย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) กลายได้เสนอสูตรไว้ว่า $d = \frac{E - C}{SD_c}$ เมื่อ E คือค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มทดลอง

C คือค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มควบคุม และ SD_c คือ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุม ดังนั้น d จึงแสดงถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองซึ่งทำให้เป็นค่ามาตรฐานแล้ว เมื่อค่า $d = 1$ หมายความว่า 84% ของคนในกลุ่มควบคุมมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของคนในกลุ่มทดลอง (พื้นที่ใต้โค้งปกติที่ 1SD มีค่าเท่ากับ $.50 + .34 = .84$) ส่วนความหมายของขนาดอิทธิพล (r) ก็ใช้ความหมายของ r^2 ซึ่งหมายถึง ปริมาณความแปรปรวนในตัวแปรตามที่อธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระ

วิธีวิเคราะห์เมตาของเฮดเจส

เฮดเจส ได้เสนอสูตรในการคำนวณขนาดอิทธิพลที่ไม่ลำเอียง (unbiased estimator, d) คือ

$$d = \left(1 - \frac{3}{4(n_u + n_c - 2) - 1}\right) g$$

(Hedges, L.V. and Olkin, I. 1985 : 81)

โดยที่ $g = \frac{\bar{X}_u - \bar{X}_c}{SD_c}$

เมื่อ n_u, n_c = ขนาดของกลุ่มทดลอง และขนาดของกลุ่มควบคุมตามลำดับ

\bar{X}_u, \bar{X}_c = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง และค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมตามลำดับ

SD_{d_+} = ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของกลุ่มรวม

d = ค่าของขนาดอิทธิพลที่ไม่ลำเอียง

เฮดเจส กล่าวว่าในกรณีที่ขนาดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใหญ่แล้ว ขนาดอิทธิพลที่คำนวณได้นี้จะมีการกระจายเป็นปกติ โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเป็น

$$S^2_{d_+} = \left(\frac{1}{n_o} + \frac{1}{n_c} \right) + \frac{d^2}{2(n_o + n_c)}$$

(Hedges, L.V. and Olkin, I. 1985 : 86)

หลังจากการคำนวณค่าขนาดอิทธิพลและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานแล้ว เฮดเจสแนะนำว่าก่อนจะรวมขนาดอิทธิพลจากงานวิจัยทุกเรื่องให้ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของขนาดอิทธิพล นั่นคือทดสอบสมมติฐาน

$H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2 = \dots = \sigma_k^2, i = 1 \dots k$ เมื่อสัญลักษณ์ σ_i^2 คือพารามิเตอร์ของขนาดอิทธิพลจากการทดลองที่ i การทดสอบสมมติฐานนี้ ทำโดย คำนวณค่าสถิติ

$$Q = \frac{\sum_{i=1}^k (d_i - d_+)^2 / S^2_{d_+}}$$

(Hedges, L.V. and Olkin, I. 1985 : 123)

เมื่อ d_+ คือค่าเฉลี่ยของ d_i ซึ่งคำนวณจากสูตร

$$d_+ = \frac{\sum_{i=1}^k \frac{d_i}{S^2_{d_+}}}{\sum_{i=1}^k \frac{1}{S^2_{d_+}}} \quad (\text{Hedges, L.V. and Olkin, I. 1985 : 111})$$

ซึ่งถ้าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยทั้งหมดเท่ากันแล้ว จะทำให้สถิติ Q มีการแจกแจงแบบไคสแควร์ (Chi-square distribution) ซึ่งมี $df = (k - 1)$ ถ้าสมมติฐาน H_0 เกี่ยวกับความเป็นเอกพันธ์ของขนาดอิทธิพลไม่ถูกปฏิเสธ ผู้วิจัยสามารถรวมขนาดอิทธิพลจากงานวิจัยเข้าด้วยกัน แต่ถ้าสมมติฐานนี้ถูกปฏิเสธ เฮดเจส แนะนำให้ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อศึกษาว่าความแตกต่างของขนาดอิทธิพลเหล่านี้ มีสาเหตุมาจากลักษณะใดของงานวิจัย

ในกรณีที่ขนาดอิทธิพลเป็นค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (r) การทดสอบสมมติฐานความเท่ากันของขนาดอิทธิพลใช้สูตร

$$Q = \sum_{i=1}^k (n_i - 3) (Z_{r_i} - \bar{Z}_r)^2$$

(Hedges, L.V. and Olkin, I. 1985 : 235)

เมื่อ n_i คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยแต่ละเรื่อง Z_{r_i} คือ ขนาดอิทธิพลมาตรฐานของงานวิจัยแต่ละเรื่อง และ \bar{Z}_r คือค่าเฉลี่ยของ Z_{r_i} ค่าสถิติที่คำนวณได้มีการแจกแจงแบบไคสแควร์ ที่มี $df = (k-1)$ ถ้าค่าสถิติที่คำนวณได้มากกว่าค่าจากตาราง แสดงว่าขนาดอิทธิพลมีลักษณะวิวิธพันธ์ (heterogeneous)

ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่มาก และผู้วิจัยปฏิเสธสมมติฐานของการทดสอบความเท่ากันของขนาดอิทธิพล เฮดเจส แนะนำให้ผู้วิจัยตรวจดูขนาดอิทธิพลอีกครั้งหนึ่ง ถ้าพบว่ามีความใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยอาจรวมขนาดอิทธิพลเข้าด้วยกันก็ได้ (Hedges, L.V. and Olkin, I. 1985 : 235)

ปัจจุบันนี้วิธีของ เฮดเจส ถูกวิจารณ์ในประเด็นต่อไปนี้ 1) การคำนวณขนาดอิทธิพลโดยใช้สูตรที่ไม่มีความลำเอียงนั้นไม่แตกต่างไปจากสูตรขนาดอิทธิพลของ กลาส (Glass) ซึ่งเป็นสูตรที่ง่ายกว่า 2) สูตรที่ใช้ในการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของขนาดอิทธิพลใช้กับ operative effect size เท่านั้น ซึ่งค่าที่ประมาณอาจแตกต่างจากความคลาดเคลื่อนมาตรฐานที่ได้จากการวิเคราะห์เมต้าโดยทั่ว ๆ ไป 3) การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของขนาดอิทธิพลโดยใช้สถิติ Q ซึ่งมีการแจกแจงแบบไคสแควร์ เป็นการทดสอบที่มีโมเดลของการวิเคราะห์ข้อมูลไม่เหมาะสม (Kulik, J.A. and Kulik, C.C. 1989 : 250)

วิธีวิเคราะห์เมตาของโรเซนทาล

โรเซนทาล (Rosenthal, R. 1984) แบ่งการวิเคราะห์เมตาออกเป็นหลายประเภท เช่น การวิเคราะห์เมตาเพื่อรวมผลการวิจัย และการวิเคราะห์เมตาเพื่อเปรียบเทียบขนาดอิทธิพล โดยอาศัยการทดสอบแบบกระจาย และการทดสอบแบบเจาะจงการวิเคราะห์ใช้งานวิจัยตั้งแต่ 2 เรื่องขึ้นไป การวิเคราะห์เมตาของโรเซนทาลนี้ใช้ทั้งดัชนีขนาดอิทธิพล (d หรือ r) และค่านัยสำคัญของสถิติ (p)

โรเซนทาล (1984 : 20-26) กล่าวถึงการคำนวณดัชนีขนาดอิทธิพลจากข้อมูลที่มีอยู่ในงานวิจัยแต่ละเรื่อง เช่น

- คำนวณจากค่า t

$$r = \frac{t}{\sqrt{t^2 + df}}$$

- คำนวณจากค่า F ซึ่งมี df ของเศษเป็น 1

$$r = \sqrt{\frac{F(1, -)}{F(1, -) + df_{error}}}$$

- คำนวณจากค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) โดยแปลงค่า p เป็นค่า Z อาศัยตาราง Normal Curve และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (n)

$$r = \frac{\frac{Z^2}{n}}{\sqrt{\frac{Z^2}{n}}} = \frac{Z}{\sqrt{n}}$$

ในการเลือกใช้ดัชนีขนาดอิทธิพลระหว่าง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) และ d นั้น โรเซนทาลชอบที่จะใช้ r มากกว่า d เนื่องจาก 1) ง่ายต่อการคำนวณ และ 2) ง่ายต่อการตีความ ดังนั้นจึงมีสูตรที่ใช้ในการเปลี่ยนค่า d เป็น r คือ

$$r = \frac{d}{\sqrt{d^2 + \frac{1}{pq}}}$$

เมื่อ p คือสัดส่วนของขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ต่อกลุ่มตัวอย่างรวม และ $q = 1 - p$

โรเซนทาล เสนอให้มีการปรับแก้ค่า r ก่อนที่จะมีการรวม หรือ เปรียบเทียบค่า r โดยใช้วิธีของ Fisher ซึ่งคำนวณค่า Z_r ที่มีการแจกแจง เป็นโค้งปกติ โดยใช้สูตร

$$Z_r = 1/2 \log_e [(1+r)/(1-r)] \quad (\text{Rosenthal, 1984 : 27})$$

ผู้วิจัยอาจใช้ตาราง Z_r ของ Fisher ในการเปลี่ยนค่า r เป็น Z_r ก็ได้ ตารางนี้ปรากฏในหนังสือสถิติทั่วไป เช่น หนังสือ Statistical Analysis in Psychology & Education ของ Ferguson, G.A. (1976)

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงวิธีวิเคราะห์เมตาดาของโรเซนทาล โดยจะกล่าวถึง กรณีการรวมและการเปรียบเทียบผลการวิจัย เมื่อมีงานวิจัย 2 เรื่อง และมากกว่า 2 เรื่อง ตามลำดับ

1. กรณีที่มีงานวิจัย 2 เรื่อง

1.1 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลงานวิจัย

1.1.1 ใช้ค่านัยสำคัญทางสถิติ วิธีการทำโดยเปลี่ยน ค่ารระดับนัยสำคัญ (p) ของการทดสอบสมมติฐานทางเดียว (one tailed test) เป็นค่า Z ซึ่งจะได้ค่า Z 2 ค่า จากนั้นหาความแตกต่างระหว่างค่า Z แล้วหารด้วย $\sqrt{2}$ ค่าที่ได้ ถ้ามีนัยสำคัญแสดงว่าผู้วิจัยอาจต้องใช้ผลงานวิจัยทั้งสอง เรื่องนี้ในลักษณะที่แยกจากกัน

1.1.2 ใช้ดัชนีขนาดอิทธิพล วิธีการทำโดยคำนวณค่า Z_r (Fisher Z_r) จากงานวิจัยแต่ละเรื่อง แล้วหาผลต่างของ Z_r จากสูตร

$$Z_r = \frac{Z_{r1} - Z_{r2}}{\sqrt{\frac{1}{N_1 - 3} + \frac{1}{N_2 - 3}}} \quad (\text{Rosenthal, 1984 : 67})$$

ซึ่งผลต่างนี้จะมีการแจกแจงเป็นโด่งปกติ (Ferguson. 1976 : 184) จึงสามารถดูได้ว่าความแตกต่างระหว่าง Z_r มีนัยสำคัญหรือไม่ ถ้ามีนัยสำคัญ ผู้วิจัย ต้องใช้ผลงานวิจัยทั้งสองเรื่องแยกจากกัน

1.2 วิเคราะห์เพื่อรวมผลงานวิจัย

1.2.1 ใช้ค่านัยสำคัญทางสถิติ การรวมผลงานวิจัยนี้มีหลายวิธี เช่น การรวมค่า logs, p, t, Z ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการรวมค่า Z ซึ่งวิธีการก็คล้ายกับหัวข้อ 1.1.1 โดยให้ Z รวม มีค่าเท่ากับ $(Z_1 + Z_2) / \sqrt{2}$ ซึ่งจะมีการแจกแจงคล้าย Z ซึ่งเมื่อนำค่าที่ได้ไปเปิดตารางการแจกแจงบนโด่งปกติก็จะได้ค่า p ที่แสดงถึงระดับนัยสำคัญของผลรวมของงานวิจัยทั้งสอง

1.2.2 ใช้ดัชนีขนาดอิทธิพล ผู้วิจัยคำนวณค่า Z_r (Fisher Z_r) จากงานวิจัยแต่ละเรื่อง แล้วหาค่าเฉลี่ยของ Z_r โดยใช้สูตร

$$Z_r = \frac{Z_{r1} + Z_{r2}}{2} \quad (\text{Rosenthal. 1984 : 74})$$

ค่าสถิติที่คำนวณได้จะมีการแจกแจงเป็นโด่งปกติ

2. กรณีที่มีงานวิจัยมากกว่า 2 เรื่อง

เมื่อผู้วิจัยมีงานวิจัยที่ต้องการวิเคราะห์เมต้ามมากกว่า 2 เรื่อง ก็สามารถวิเคราะห์ได้ 3 วิธี คือ 1) การเปรียบเทียบโดยการทดสอบแบบกระจาย (diffuse tests) 2) การเปรียบเทียบโดยการทดสอบแบบเจาะจง (focused tests) 3) การรวมผลงานวิจัย

2.1 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบโดยการทดสอบแบบกระจาย ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ วิธีแรก ใช้ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) ผู้วิจัยเปลี่ยนค่า p เป็น Z จากนั้นทดสอบความแตกต่างระหว่างค่า Z โดยคำนวณ $\Sigma(Z_{j.} - \bar{Z})^2$ เมื่อ $Z_{j.}$ คือ ค่าขนาดอิทธิพลที่ได้จากงานวิจัยแต่ละเรื่อง ส่วน \bar{Z} คือค่าเฉลี่ยของ $Z_{j.}$ ทุกค่า ค่าที่คำนวณได้นี้มีการแจกแจงแบบไคสแควร์มี $df = k - 1$ เมื่อ k คือจำนวนงานวิจัยทั้งหมด วิธีที่สอง ใช้ดัชนีขนาดอิทธิพล ผู้วิจัยคำนวณค่า $Z_{r.}$ (Fisher $Z_{r.}$) ของงานวิจัยแต่ละเรื่อง อีกทั้งค่า $(N - 3)$ จากนั้นจึงคำนวณค่า $\Sigma(N_{j.} - 3)(Z_{r.j.} - \bar{Z}_{r.})^2$ เมื่อ $N_{j.}$ คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากงานวิจัยอันดับที่ j $Z_{r.j.}$ คือ $Z_{r.}$ จากงานวิจัยอันดับ j และ $\bar{Z}_{r.}$ คือค่าเฉลี่ยของ $Z_{r.j.}$ ทั้งหมด ซึ่งคำนวณจากสูตร

$$Z_{r.} = \frac{\Sigma(N_{j.} - 3)Z_{r.j.}}{\Sigma(N_{j.} - 3)} \quad (\text{Rosenthal, 1984 : 77})$$

ค่าสถิติที่คำนวณได้นี้มีการแจกแจงแบบไคสแควร์ มี $df = k - 1$ เมื่อ k คือจำนวนงานวิจัยทั้งหมด

การเปรียบเทียบด้วยวิธีแรกและวิธีที่สองนี้ ถ้าค่าที่คำนวณได้ใหญ่กว่าค่าจากตาราง แสดงว่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยเหล่านี้แตกต่างกัน

2.2 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบโดยการทดสอบแบบเจาะจง การเปรียบเทียบแบบนี้ ผู้วิจัยมีสมมติฐานล่วงหน้าก่อนการเก็บข้อมูลจากผลงานวิจัย ในการเปรียบเทียบกับผู้วิจัยแปลงค่า p เป็น Z จากนั้นทดสอบความแตกต่างระหว่างค่า Z โดยใช้สูตร

$$Z \psi_{j.} = \Sigma C_{j.} Z_{j.} / \sqrt{\Sigma C_{j.}^2} \quad (\text{Rosenthal, 1984 : 83})$$

เมื่อ $C_{j.}$ เป็นสัมประสิทธิ์ของการเปรียบเทียบโดยที่ $\Sigma C_{j.} = 0$ ค่าสถิติที่คำนวณได้ มีการแจกแจงเป็นไคสแควร์

ในอีกกรณีหนึ่งผู้วิจัยอาจทำการเปรียบเทียบโดยใช้ขนาดอิทธิพล ซึ่งต้องคำนวณ $Z_{r.}$ และ $N_{j.} - 3$ จากงานวิจัยแต่ละชิ้น ก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์ว่าขนาดอิทธิพลเหล่านี้แตกต่างกันมากหรือน้อย โดยใช้สูตร

$$Z_{\psi_1} = \frac{\sum C_{.j} Z_{r,j}}{\sqrt{\frac{\sum C_{.j}^2}{W_{.j}}}} \quad (\text{Rosenthal, 1984 : 84})$$

เมื่อ $C_{.j}$ คือ สัมประสิทธิ์ของ $Z_{r,j}$ ซึ่ง $\sum C_{.j} = 0$ และ $W_{.j} = N_{.j} - 3$
ค่าสถิติที่คำนวณได้มีการแจกแจงเป็นโด่งปกติ

2.3 การวิเคราะห์เพื่อรวมผลจากงานวิจัย ทำได้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 ใช้ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p) โดยผู้วิจัยแปลงค่า p เป็น Z ของการทดสอบทางเดียว แล้วคำนวณค่า $\sum Z_{r,j} / \sqrt{k}$ เมื่อ k คือ จำนวนงานวิจัยทั้งหมด ค่าที่คำนวณได้มีการแจกแจงเป็นโด่งปกติ

วิธีที่ 2 ใช้ค่าขนาดอิทธิพล โดยผู้วิจัยคำนวณค่า $Z_{r,j}$ ของงานวิจัยทุกเรื่อง แล้วหาค่าเฉลี่ยของ $Z_{r,j}$ จากสูตร $\sum Z_{r,j} / k$ เมื่อ k คือ จำนวนงานวิจัย จากนั้นใช้ตารางของ Fisher $Z_{r,j}$ แปลงค่าเฉลี่ยนี้เป็นค่า r ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงขนาดอิทธิพลรวมของงานวิจัยทั้งหมด ในวิธีที่ 2 นี้ ผู้วิจัยอาจหาค่าเฉลี่ยของ $Z_{r,j}$ โดยคำนึงถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วย (weighted mean) โดยใช้สูตร

$$\text{weighted } Z_{r,j} = \sum (N_{.j} - 3) Z_{r,j} / \sum (N_{.j} - 3) \quad (\text{Rosenthal, 1984 : 91})$$

เมื่อ $Z_{r,j}$ คือ ขนาดอิทธิพลมาตรฐานจากงานวิจัยที่ j

วิธีวิเคราะห์เมต้าของโรเซนทาล (Rosenthal) นี้ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า ในการคำนวณขนาดอิทธิพลของงานวิจัยเชิงทดลองนั้นไม่คำนึงถึงแบบแผนการทดลองที่ใช้ และในการเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลโดยใช้ Contrast weight ซึ่งเหมาะกับตัวแปรเจาะจง (fixed variable) มากกว่าตัวแปรสุ่ม (random variable) (Kulik, J.A. and Kulik, C.C. 1989)

วิธีวิเคราะห์เมตาของฮันเตอร์ และคณะ

วิธีนี้พัฒนาวิธีของกลาส (Glass) เพื่อนำมาใช้กับงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การวิเคราะห์ตามวิธีของฮันเตอร์และคณะ (Hunter, J.E. Schmidt, F.L. and Jackson, G.B.) ที่เขาเรียกว่า state-of-the-art meta analysis มีวิธีการทำดังนี้ ผู้วิจัยคำนวณขนาดอิทธิพลของงานวิจัยทั้งหมด โดยมีการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนอันเกิดจากการวัด (measurement error) ความจำกัดของช่วงคะแนน (range restriction) จากนั้นคำนวณค่าความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลที่ปรับแก้แล้วเหล่านี้ แล้วจึงศึกษาว่าความแปรปรวนนี้อธิบายได้ด้วย ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม (sampling error) หรือไม่ ถ้าความแปรปรวนที่เหลือยังมีมากก็พยายามอธิบายความแปรปรวนที่เหลือด้วยตัวแปร ลักษณะของงานวิจัย

อย่างไรก็ตามในงานวิจัยทั่ว ๆ ไป ผู้วิจัยอาจพบหรือไม่พบข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากการวัด ซึ่งต้องการข้อมูลที่เป็นค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ เพื่อปรับแก้ความคลาดเคลื่อนอันเกิดจากความจำกัดของช่วงคะแนน ดังนั้น ฮันเตอร์และคณะจึงได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เมตาของพวกเขา 3 รูปแบบ คือ แบบแรกเป็นแบบที่จัดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มเพียงอย่างเดียว แบบที่สอง เมื่อผู้วิจัยประมาณค่าความคลาดเคลื่อนจากการแจกแจง (distribution) ของความเชื่อมั่นของการวัดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงรูปแบบการวิเคราะห์เมตาที่ง่ายกว่าคือ รูปแบบแรก ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้วิจัยพบว่าตัวแปรอิสระมีช่วงคะแนนคล้ายคลึงกัน และเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรที่มีความเชื่อมั่นสูง ขั้นตอนของการวิเคราะห์ทำได้ดังนี้

ผู้วิจัยคำนวณขนาดอิทธิพล (r) จากงานวิจัยแต่ละเรื่อง จากนั้นคำนวณค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลใช้สูตร

$$\bar{r} = \frac{\sum(N_i r_i)}{\sum N_i} \quad (\text{Hunter and others. 1982 : 41})$$

เมื่อ N_i คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนั้น และ r_i คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
จากงานวิจัยเดียวกัน ซึ่งการแจกแจงของ r_i นี้ มีความแปรปรวนเป็น

$$S^2_{r_i} = \frac{\sum [N_i (r_i - \bar{r})^2]}{\sum N_i} \quad (\text{Hunter and others. 1982 : 41})$$

ถ้าความแปรปรวนของค่าขนาดอิทธิพลนี้ มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่ควรจะเป็นก็เพราะรวม
ความแปรปรวนที่เกิดจากแหล่งอื่นไว้ด้วยคือ ความแปรปรวนที่เกิดจากการสุ่ม ดังนั้น
เพื่อศึกษาความแปรปรวนที่แท้จริงของขนาดอิทธิพล จึงต้องลบความแปรปรวนที่เกิดจาก
การสุ่มออกเสียก่อน ซึ่งคำนวณจากสูตร

$$S^2_{r_i} = \frac{(1 - r^2)^2 K}{N} \quad (\text{Hunter and others. 1982 : 44})$$

เมื่อ K คือ จำนวนงานวิจัย และ N คือ ผลรวมของขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากงาน
วิจัยทุกเรื่อง หรือ $N = \sum N_i$ นั่นเอง เมื่อคำนวณค่าความแปรปรวนที่หักลบความ
แปรปรวนที่เกิดจากการสุ่มออกแล้ว ผู้วิจัยอาจทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของขนาดอิทธิพล
โดยใช้สถิติไคสแควร์ คือ

$$\chi^2 = \frac{N}{k-1} \frac{S^2_{r_i}}{(1 - \bar{r}^2)^2} \quad (\text{Hunter and others. 1982 : 47})$$

ถ้าค่าที่คำนวณได้สูงกว่าค่าในตารางที่ $df = k - 1$ แสดงว่าขนาดอิทธิพลระหว่าง
งานวิจัยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้วิจัยอาจนำเอาลักษณะ
ของงานวิจัยเข้ามาวิเคราะห์เพื่อดูว่าความแปรปรวนที่มีนี้ เป็นผลมาจากลักษณะบางอย่าง
ของงานวิจัยหรือไม่

วิธีวิเคราะห์เมตาของฮันเตอร์ และคณะนี้ มีจุดเด่นคือมีการปรับความคลาดเคลื่อนจากเครื่องมือวัดและการสุ่ม อย่างไรก็ตามมีข้อวิจารณ์เกี่ยวกับสูตรในการคำนวณขนาดอิทธิพลว่ามีได้ค่าไปถึงแบบแผนการทดลองและผลที่ได้จากการสังเคราะห์นี้จะต่างจากผลที่จะได้จากการประมวลผลงานวิจัย โดยที่ไม่มีการปรับแก้ ซึ่งอาจไม่เป็นที่ต้องการของผู้อ่านงานวิจัยทั่ว ๆ ไป ที่ต้องการข้อมูลว่างานวิจัยที่ผ่านมา สรุปรวมกันได้อย่างไร มิใช่ผลสรุปที่ควรเป็นตามทฤษฎี (Kulik, J.A. and Kulik, C.C. : 1989 : 253)

จากการวิเคราะห์เมตาที่กล่าวมาทั้งสามวิธีนี้ ทุกวิธีผู้วิจัยต้องคำนวณดัชนีขนาดอิทธิพลจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจเป็นค่าที่คำนวณมาจากผลการทดลอง (d) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ (r) หรือจากการแปลงค่าสถิติต่าง ๆ เช่น t, z, p มาเป็นขนาดอิทธิพล จากนั้นผู้วิจัยทำการศึกษาความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลเหล่านี้ โดยอาศัยหลักว่าขนาดอิทธิพลจากงานวิจัยแต่ละเรื่องน่าจะมีค่าใกล้เคียงกัน ถ้าไม่เป็นอย่างงั้น ก็อาจมีสาเหตุมาจากลักษณะของงานวิจัยที่แตกต่างกัน หรือความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มความคลาดเคลื่อนจากการวัด และความคลาดเคลื่อนจากความจำกัดของช่วงคะแนน เป็นต้น

การถ่ายทอดทางสังคมกับการอบรมเลี้ยงดู

การถ่ายทอดทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้วิถีทางของสังคมที่บุคคลนั้นอยู่ กระบวนการนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ที่ทำการถ่ายทอดทางสังคมที่สำคัญ คือ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน ฯลฯ ในกลุ่มผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดทางสังคมเหล่านี้ Elkin, F. and Handel, B. (1984 : 127) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นหน่วยของการถ่ายทอดทางสังคมที่สำคัญที่สุด โดยมีบทบาทที่เด่นชัดอยู่ 2 ประการคือ ประการแรก ครอบครัวเป็นตัวกำหนดสภาพของเด็ก นั่นคือ เด็กที่เกิดในครอบครัวสูงศักดิ์ จะแตกต่างจากเด็กในครอบครัวชานา เด็กจากครอบครัวที่ย่ำร้ายจะแตกต่างจากเด็กที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยกัน เด็กในครอบครัวที่พ่อแม่รับราชการจะแตกต่างจากเด็กในครอบครัวพ่อค้า ความสำคัญของบทบาทดังกล่าวนี้เห็นได้อย่างชัดเจนทั้งในสังคมต่างประเทศและในสังคมไทย บทบาทอีกประการหนึ่งของครอบครัวคือ เป็นหน่วยแรกของสังคมที่สอนให้เด็กรู้จักความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพในด้านต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่งบทบาทประการหลังของครอบครัวนี้ คือ บทบาทที่พ่อแม่ ผู้ปกครองถ่ายทอดให้กับเด็กโดยอาศัยการอบรมเลี้ยงดูนั่นเอง

งานวิจัยในประเทศไทยจำนวนมากศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูกับตัวแปรอื่น โดยมีการจัดประเภทของการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น หลายแบบ เช่น งานวิจัยหนึ่งอาจแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 ประเภท คือ แบบ ประชาธิปไตย แบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวดขัน ในขณะที่งานวิจัย อีกเล่มหนึ่ง แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น แบบรักสนับสนุน แบบควบคุม และแบบใช้เหตุผล เป็นต้น

งานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์เมื่อดำเนินการนี้ ใช้นิยามปฏิบัติการ (operational definition) ของการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

- 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดายอมรับชื่นชม ให้ความสนับสนุน ใกล้ชิดและให้ความสนใจกับเด็ก
- 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุน และห้ามปรามเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ
- 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ตรงกันข้ามกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
- 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่พ่อแม่ลงโทษด้วยการเพิกเฉย ทบตี ให้เจ็บกาย หรือลงโทษทางจิต ด้วยการดูว่าแสดงอาการไม่พอใจ ทำเป็นเมินเฉย แสดงอาการไม่สนใจ ตัดสิทธิ์บางอย่าง
- 5) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่บิดามารดาออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามและคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็ก โดยไม่ปล่อยให้เป็นอิสระ
- 6) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือในโอกาสอันควร
- 7) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุนหรือคำแนะนำจากผู้ปกครอง มักถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ผู้ปกครองไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร

8) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้ปกครองกำหนด หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำที่ตนเองต้องการ

9) การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นผู้แนะนำ สนับสนุนและช่วยเหลือ ยินดีที่จะอยู่กับบุตร ยกย่องคุ้มครองและทำให้บุตรมีความเชื่อมั่นในตนเอง

10) การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการลงโทษทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น การเพิกเฉยตีว่า การไม่พิจารณาถึงความต้องการของเด็ก การตัดสิทธิ์ เป็นต้น

11) การอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการควบคุม เรียกร้องเอาจากบุตร เช่น ในด้านความสำเร็จ มีความรู้สึกไม่พอใจเมื่อบุตรทำไม่สำเร็จตามเป้าหมายของพ่อแม่

จะเห็นว่างานวิจัยในประเทศไทย มีการแบ่งการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันออกไป ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูบางประเภทก็มีนิยามที่ใกล้เคียงกัน หรือคาบเกี่ยวกัน เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จากการประมวลงานวิจัยในต่างประเทศของเฟาและเบลคิน (Faw, T. and Belkin, G.S. 1989 : 346 - 349) พบว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองมักจะมีคำถามให้กับนักจิตวิทยาเด็กเสมอว่า จะเลี้ยงลูกแบบใดจึงจะเป็นแบบที่ถูกต้อง ซึ่งคำตอบสำหรับคำถามนี้ไม่มี เพราะการเลือกวิธีที่จะเลี้ยงดูเด็กย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของเด็ก ลักษณะของผู้ปกครอง และความปรารถนาของผู้ปกครองว่าต้องการเด็กประเภทใด อย่างไรก็ตามเฟา และเบลคิน ก็ได้สรุปรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จากงานวิจัยที่ศึกษาเด็กอายุ 2 ถึง 6 ขวบ ได้ 3 รูปแบบ คือ

1) การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบใช้อำนาจแบบมีเหตุผล (Authoritative pattern of parenting) บิดามารดาดูแล อบรม ให้ความรักแก่ลูก โดยกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ลูกทำตามโดยจะพิจารณาความต้องการของลูก ความต้องการของพ่อแม่ และความต้องการของสังคมไปพร้อม ๆ กัน พ่อแม่จะอธิบายเหตุผลควบคู่ไปกับการอบรมสั่งสอน การลงโทษจะไม่ใช้การลงโทษทางกาย เมื่อเด็กทำผิดก็จะให้คำชมเชย การอบรมสั่งสอนจะให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง และปฏิบัติตามแนวทางของสังคม ตัวอย่าง ของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ เช่น พ่อแม่มีความเชื่อว่าเด็กไม่ควรทำควมยุ่งยากในขณะที่คนอื่น ๆ กำลังรับประทานอาหาร ในขณะที่เดียวกันพ่อแม่ก็เข้าใจว่าเด็กอาจไม่พร้อมที่จะรับประทานอาหาร บางประเภท ดังนั้นเด็กควรขออนุญาตลุกไปจากโต๊ะอาหารได้ ถ้าเด็กทำดังนั้นก็ได้รับคำชมเชยจากพ่อแม่ แต่ถ้าเด็กร้องไห้ เล่นกับอาหารบนโต๊ะก็จะถูกลงโทษ โดยให้แยกตัวออกไปนั่งอย่างสงบที่โต๊ะอื่นเป็นเวลา 5 นาที เป็นต้น

2) การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบเผด็จการ (Authoritarian pattern of parenting) บิดามารดาควบคุมลูกโดยกำหนดกฎที่เข้มงวดและไม่คำนึงถึงความต้องการของเด็กและขาดเหตุผล การลงโทษมักใช้การลงโทษทางกายและไม่มีคำอธิบายใด ๆ ทั้งสิ้น บิดามารดาให้ความรัก การอบรมและคำชมเชยกับเด็กน้อย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะมีการควบคุมตนเองสูง พึ่งตัวเองได้บ้าง ปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด แม้ตัวเองจะคิดว่าไม่ยุติธรรมหรือไม่ถูกต้อง มีลักษณะสันโดษ มักจะไม่พอใจและเป็นกังวลกับสิ่งที่ตนเองทำไปแล้ว

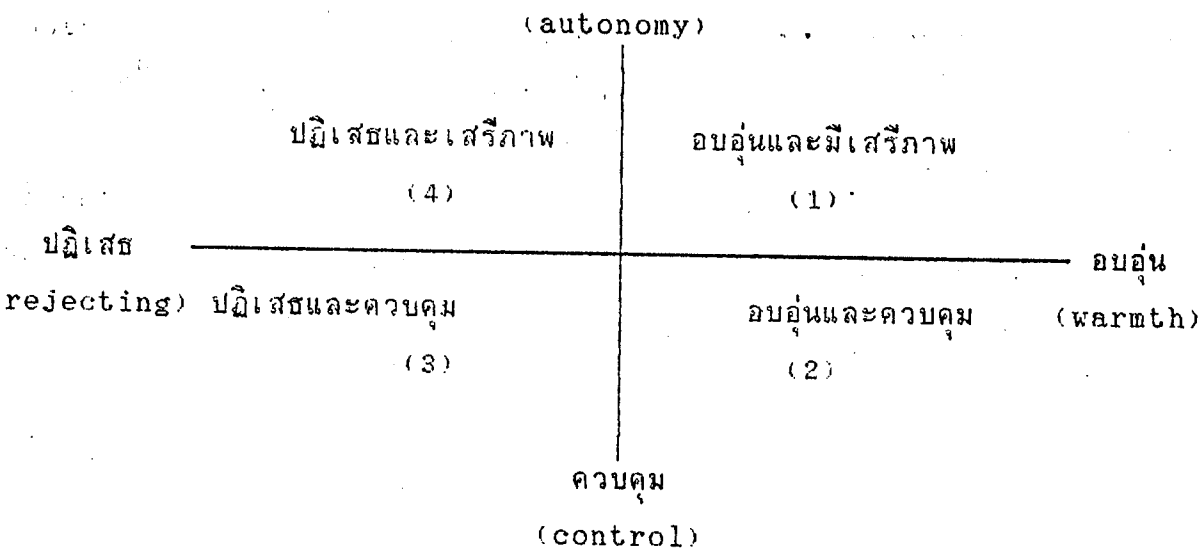
3) การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบปล่อยตามใจ (Permissive pattern of parenting) บิดามารดาดูแลลูกแต่ไม่รู้ว่าควรจะทำอย่างไรลูกจึงจะเชื่อฟังและประพฤติดี มักตามใจลูกไม่บังคับควบคุมและไม่ตั้งกฎเกณฑ์ในบ้าน ไม่ใช้อำนาจของการเป็นพ่อแม่ พ่อแม่จะอบรมสั่งสอนลูกมากกว่าพ่อและแม่ในแบบเผด็จการ แต่เมื่อลูกขัดขืนพ่อแม่ก็จะตามใจ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะมีลักษณะไม่มั่นคง พึ่งตนเองได้น้อย และควบคุมตนเองได้น้อย

ในทำนองเดียวกัน ลอรา เบอร์ก (Berk, L.E. 1991 : 565) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยกล่าวถึงมิติของการอบรมเลี้ยงดู 2 มิติ มิติแรก เป็นมิติของการควบคุม (Control or demandingness) และมิติที่สอง เป็นมิติของการคำนึงถึงความต้องการของเด็ก (responsiveness or child enteredness) ซึ่งเมื่อนำมิติทั้งสองมารวมกันทำให้เกิดการอบรมเลี้ยงดู ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล (authoritative parenting) 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ (authoritarian parenting) 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามใจ (permissive parenting) และ 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบละเลยทอดทิ้ง (uninvolved parenting) ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่ให้ความรัก ความสนใจและความควบคุมพฤติกรรมใด ๆ ของเด็ก

นอกจากนี้ เฟา และเบลคิน (Faw, T. and Belkin, G.S. 1989 : 34-387) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ สำหรับเด็กในวัยเข้าเรียนหรือช่วง เด็กตอนกลางว่าแบ่งเป็น 2 มิติ คือ

- 1) มิติของการให้ความรักความอบอุ่น ซึ่งตรงกันข้ามกับการปฏิเสธ (warmth VS. rejecting) และ 2) มิติของการควบคุมซึ่งตรงข้ามกับการให้เสรีภาพ (control VS. autonomy)

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ประกอบ แสดงมิติของการอบรมเลี้ยงดู

จากภาพประกอบจะเห็นว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมีจำนวนมากมายับไม่ถ้วนชนิดที่ทั้งสองนี้ อย่างไรก็ตาม เฟาและเบลคิน ได้กล่าวถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ 4 แบบใหญ่ ๆ คือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (democratic pattern of parenting) ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความอบอุ่นและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับเด็ก การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้คล้ายคลึงกับแบบไว้อำนาจอย่างมีเหตุผล (authoritative parenting) ที่กล่าวถึงข้างต้น เด็กจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะมีลักษณะดังนี้คือ คล่องแคล่ว เป็นอิสระ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่น แต่ควบคุมอย่างเข้มงวด (warmth but restrictive pattern of parenting) การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกแต่ควบคุมสูง เด็กจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะช่วยตนเองได้น้อย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่ำกว่าเด็กอื่น 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบปฏิเสธและควบคุม (rejecting and controlling pattern of parenting) การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นน้อยแต่ควบคุมสูง เด็กจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ จะมีลักษณะขาดความเชื่อมั่น ลงโทษตนเอง และหนีห่างจากสังคม จิตใจไม่มั่นคง และ 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบปฏิเสธและปล่อยตามใจ (rejecting and autonomous pattern of parenting) การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นน้อย และไม่สนใจที่จะควบคุมหรืออบรมแนะนำเด็ก เด็กจากครอบครัวแบบนี้จะมีลักษณะควบคุมตนเองได้น้อย และมีความก้าวร้าว

เมื่อพิจารณาประเภทของการอบรมเลี้ยงดูในงานวิจัยที่ทำในประเทศไทย และประเภทของการอบรมเลี้ยงดูตามที่ เฟาและเบลคินกล่าวถึงนี้จะพบว่า การอบรมเลี้ยงดูในแบบ (1) คือ แบบอบอุ่นและมีเสรีภาพนั้น เทียบได้กับการอบรมเลี้ยงดูของไทยแบบประชาธิปไตย แบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย แบบใช้เหตุผล และแบบรักสนับสนุน ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบ (3) เทียบได้กับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมแบบไม่ใช้เหตุผล แบบเข้มงวดกวดขัน แบบเรียกร้องเอาจากเด็ก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบ (4) เทียบได้กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย จึงใช้การอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูทางบวก อันหมายถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล รักสนับสนุน และแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูทางลบ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ไม่ใช้เหตุผล เข้มงวดกวดขัน เรียกร้องเอาจากเด็กและปล่อยปละละเลย

ในการประมวลผลงานวิจัยโดยการวิเคราะห์ที่เมต้าครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการศึกษาขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ แล้ว ยังได้วิเคราะห์อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่แบ่งเป็น 2 ทาง คือ ทางบวกและทางลบ เพื่อดูอิทธิพลรวม ๆ ของการอบรมเลี้ยงดูในทางบวกและลบ ว่ามีผลต่อลักษณะต่าง ๆ ของเด็กอย่างไร และในการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูจะแบ่งตัวแปรตามออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ตัวแปรด้านจิต-สังคมและบุคลิกภาพ คือ ความมีวินัย ขยัน ร่วมมือ ช่วยตัวเอง เสียสละ ซื่อสัตย์ มีน้ำใจนักกีฬา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจภายในตน มโนภาพเกี่ยวกับตน ภูมิคุ้มกันทาง การเสียดสี ความรักชาติ ลักษณะมุ่งอนาคต ความซื่อสัตย์ ความมีสัมมาคารวะ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู และการยึดบาปบุญ เจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ความภูมิใจในตนเอง การปรับตัว การปฏิบัติตามคุณธรรมในศาสนา 2) ตัวแปรพัฒนาการด้านสติปัญญา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่าง ๆ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การอบรมเลี้ยงดูทางบวก หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยการให้ความรัก สนิบสนุน มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก มีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ ในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้รวมหมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล แบบรักสนิบสนุน แบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย และแบบประชาธิปไตย

การอบรมเลี้ยงดูทางลบ หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยการออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม ควบคุมไม่ยอมรับความเห็นของเด็ก หรือการปฏิบัติของผู้ปกครองแบบปล่อยให้เด็กทำอะไรตามใจชอบ ไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร ในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบควบคุม แบบเรียกร้องเอาจากเด็ก แบบไม่ใช้เหตุผล และแบบปล่อยปละละเลย

ขนาดอิทธิพล หมายถึง ค่าสถิติที่แสดงถึงผลกระทบของ...
ตัวแปรตาม หรือ หมายถึง ปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างค่าแปรอิสระและตัวแปรตาม
การวิเคราะห์เมต้า หมายถึง การศึกษาขนาดอิทธิพลจากผลงานวิจัย
ที่ทำในเรื่องเดียวกัน โดยนำวิธีการทางสถิติมาใช้ในการรวมหรือศึกษาความแปรปรวน
ของขนาดอิทธิพล

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูลสำหรับงานวิจัย

งานวิจัยที่รวบรวมมาใช้ในการวิเคราะห์เมต้าครั้งนี้ เป็นงานวิจัยตั้งแต่ปี 2524 - 2531 ที่มีรายชื่อปรากฏอยู่ในดัชนีปัญหาวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยใน กรุงเทพมหานคร 5 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวนทั้งสิ้น 29 เรื่อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของสถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 10 เรื่อง รวมเป็นงานวิจัยทั้งสิ้น 39 เรื่อง ในจำนวนนี้มีงานวิจัย 2 เรื่องที่มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดตัวแปรต่ำมากจึงถูกคัดออก เหลืองานวิจัย 37 เรื่อง งานวิจัยที่คัดเลือกมีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นงานวิจัยที่มีตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวแปรต้น หรือตัวทำนาย 2) มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r), F-ratio, t-ratio, ไคสแควร์ (X^2) 3) เครื่องมือวัดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นเครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นปานกลางและสูง (ดัชนีความเชื่อมั่น .60 ขึ้นไป)

ความเชื่อมั่นของการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ใช้แบบเก็บข้อมูล (coding form) ในภาคผนวก ก โดยมีผู้เก็บข้อมูล 2 คน ซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาโทของสถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ที่เรียนครบตามรายวิชาที่เป็นเนื้อหาแล้ว (course work) ก่อนทำการเก็บข้อมูลผู้วิจัยอธิบายวิธีการกรอกและความหมายของแบบเก็บข้อมูลแต่ละข้อ หลังจากการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยสุ่มงานวิจัยจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครึ่งหนึ่ง

ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณขนาดอิทธิพล (r) ของงานวิจัยทุกเรื่อง ใช้สูตรในภาคผนวก ข
2. แปลงค่าขนาดอิทธิพลเป็นขนาดอิทธิพลมาตรฐาน ใช้สูตรในภาคผนวก ค
3. ทดสอบความเท่ากันของขนาดอิทธิพลมาตรฐาน ใช้สูตรในภาคผนวก ค
4. ศึกษาความแปรปรวนของขนาดอิทธิพล โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนแรก เสนอผลการคำนวณขนาดอิทธิพล (r) จากงานวิจัยแต่ละเรื่อง ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อแบ่งตัวแปรตามในงานวิจัยออกเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม คือ ก) ตัวแปรตามด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคมที่ควรได้รับการพัฒนา เช่น ความมีวินัย ความขยัน ความเสียสละ จริยธรรม ความเชื่ออำนาจภายในตน ความรักชาติ ลักษณะมุ่งอนาคต ความซื่อสัตย์ ความมีสัมมาคารวะ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญูและการยึดบาปบุญ ข) ตัวแปรตามพัฒนาการด้านสติปัญญา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่าง ๆ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยนำเสนอค่ามัธยฐานของขนาดอิทธิพลและการกระจายของขนาดอิทธิพลแยกตามกลุ่มของตัวแปรตาม และประเภทของการอบรมเลี้ยงดู 2 ด้าน คือ การอบรมเลี้ยงดูทางบวก อันประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบรักกันสนับสนุน แบบให้เหตุผล แบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย และการอบรมเลี้ยงดูทางลบ อันประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบไม่ใช้เหตุผล แบบปล่อยปละละเลยและแบบควบคุม ตอนที่ 3 เสนอผลวิเคราะห์ความแปรปรวนของขนาดอิทธิพล โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการถดถอยพหุคูณ

ตอนที่ 1 : เสนอขนาดอิทธิพลและการแจกแจงของขนาดอิทธิพลทั้งหมด

ตาราง 1 ขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู

ลำดับ ที่	การอบรมเชิง คุณ	ขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีที่ศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
1.	แบบประชาธิปไตย	790 คน	ประถมศึกษาปีที่ 4	วินัยในตนเอง ชยัน ร่วมมือ ช่วยเหลือ เสียสละ ซื่อสัตย์ มีน้ำใจนักกีฬา	-.07 .12 .01 -.07 .06 .06 -.04
2.	แบบเอาใจใส่จากพ่อ แบบเอาใจใส่จากแม่	240 คน	มัธยม 4	ลักษณะการเป็นผู้นำ	.21 .22
3.	แบบรักสันนิษฐาน แบบควบคุม แบบลงโทษทางกาย หรือจิต แบบใช้เหตุผล	100 คน	มัธยมต้น	พัฒนาการทางสติปัญญา	.57 .47 .48 .51
4.	แบบรักสันนิษฐาน แบบควบคุม แบบลงโทษทางกาย หรือจิต แบบใช้เหตุผล	120 คน	มัธยมต้น	เหตุผลเชิงจริยธรรม	.14 .10 -.01 .10
5.	แบบฝึกให้พึ่งตนเอง	136 คน	ประถมศึกษาปีที่ 1	ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดคล้องตัว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ	.26 .18 .13 .27

การอบรมเชิงดู	ขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีที่ศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
แบบยืมถึงการฟังตนเอง			ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดคล้องตัว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ	.11 .03 .13 -.05
แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย	350 คน	มัธยม 3	เจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม	.09 .01 -.21
แบบปล่อยปละละเลย แบบเข้มงวดกวดขัน แบบประชาธิปไตย	327 คน	มัธยม 1	ความคิดคล้องตัว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ ความคิดคล้องตัว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ ความคิดคล้องตัว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ	.34 .24 .27 .22 .24 .36 .35 .17 .01
แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย	299 คน	มัธยม 3	พฤติกรรมกล้าแสดงออก	.07 .22 -.14
แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย	90 คน	ก่อนวัยเรียน	พัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคล/สังคม	.30

ลำดับ ที่	การอบรมเชิง คุณ	ขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีศึกษา อยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
10.	แบบใช้เหตุผล แบบไม่ใช้เหตุผล	370 คน	มัธยม	เหตุผลเชิงจริยธรรม	.35 -.42
11.	แบบใช้เหตุผล	288 คน	มัธยมต้น	วินัยในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง	.41 .62
12.	แบบเข้มงวดกวาดขัน แบบประชาธิปไตย แบบปล่อยปละละเลย	102 คน	มัธยมต้น	ความสามารถในการเขียนเชิง สร้างสรรค์	-.48 .49 .38
13.	แบบให้ความรัก แบบควบคุม แบบให้ความรัก แบบควบคุม	250 คน	วิทยาลัยครู	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัว	.39 -.32 .68 .07
14.	แบบให้ความรัก แบบลงโทษ แบบเรี่ยกร้องเอา จากเด็ก	228 คน	มัธยมปลาย	ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ในสังคม ความมั่นคงด้านอารมณ์ ด้านการทำตามผู้อื่น การปรับตัวที่เข้ากับความเป็นจริง ด้านอารมณ์ ด้านการเป็นผู้นำ (บุคลิกภาพ 7 ด้าน)	.53 .27 .19 .25 .26 .26 .25

การอบรมเชิงดู	ขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีที่ศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
แบบรักสันนิษฐาน	282 คน	มัธยมปลาย	วินัยในตนเอง การปฏิบัติตามคุณธรรมในศาสนา ความรักชาติ	.13 .16 .16
แบบควบคุม			วินัยในตนเอง การปฏิบัติตามคุณธรรมในศาสนา ความรักชาติ	.02 .03 .04
แบบใช้เหตุผล			วินัยในตนเอง การปฏิบัติตามคุณธรรมในศาสนา ความรักชาติ	.14 .12 .12
แบบเข้มงวดกวดขัน	90 คน	มัธยมต้น	กลไกป้องกันตนเองแบบปฏิบัติการ ก้าวร้าว กลไกป้องกันตนเองแบบปฏิบัติการ ถดถอยหรือหนี	.63 .25
แบบปล่อยปละละเลย			กลไกป้องกันตนเองแบบประนีประนอม หรือถดถอย กลไกป้องกันตนเองแบบปฏิบัติการ ก้าวร้าว กลไกป้องกันตนเองแบบปฏิบัติการ ถดถอยหรือหนี	.48 .64 .14
แบบประชาธิปไตย			กลไกป้องกันตนเองแบบประนีประนอม หรือถดถอย กลไกป้องกันตนเองแบบปฏิบัติการ ก้าวร้าว กลไกป้องกันตนเองแบบปฏิบัติการ ถดถอยหรือหนี กลไกป้องกันตนเองแบบประนีประนอม	.29 .21 .21 .79

ลำดับ ที่	การอบรมเชิง คุณ	ขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีที่ศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
17.	แบบให้เหตุผล	740 คน	มัธยม 2	ความเชื่ออำนาจภายในคน	.41
18.	แบบประชาธิปไตยจากพ่อ	200 คน	ประถม, มัธยมต้น	มโนภาพเกี่ยวกับคน	.01
19.	แบบปล่อยปละละเลย แบบเข้มงวดกวดขัน แบบประชาธิปไตย	467 คน	ประถม 6	บริโภคนิสัย	.33
20.	แบบให้ความรัก แบบควบคุม	411 คน	มัธยม 3	ความเชื่อโชคลาง	-.16 .73
21.	แบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง แบบให้ความคุ้มครอง จนเกินไป	150 คน	มหาวิทยาลัย รวมค่าแห่ง ปี 1	การยอมรับตนเอง	.22
22.	แบบประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครอง มากไป แบบทอดทิ้ง	508 คน	มัธยม 3	ความเชื่อในอติลลิต-ปาลลิต	.14
23.	แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน	424 คน	ประถม 6	ความสนใจด้านเพศศึกษา	.05

การอบรมเชิงรุก	ขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีที่ศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย	96 คน	ประถม	การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	.31
เน้นการพัฒนาค่าน ร่างกาย	310 คน	ประถมส่วัด	ความพร้อมทางการเรียนของเด็ก	.10
เน้นพัฒนาค่านอารมณ์				.06
สังคม				.09
เน้นพัฒนาค่านสติปัญญา				.11
เน้นพัฒนาค่านจริยธรรม				
เน้นการพัฒนาค่าน ร่างกาย	115 คน	ประถม 1	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน-ไทย	.03
			-คณิตศาสตร์	.00
			-สังคม	.10
			-วิทย์	.00
เน้นพัฒนาการด้านอารมณ์			ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน-ไทย	.11
สังคม			-คณิต	.02
			-สังคม	.11
			-วิทย์	.07
เน้นการพัฒนาค่าน สติปัญญา			ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน-ไทย	-.10
			-คณิต	-.13
			-สังคม	.06
			-วิทย์	-.01
เน้นการพัฒนาค่าน จริยธรรม			ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน-ไทย	-.02
			-คณิต	-.09
			-สังคม	.12
			-วิทย์	-.01

ลำดับ ที่	การอบรมเชิง คุณ	ขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีศึกษา อยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
16.	<p>เน้นพัฒนาการด้าน ร่างกาย</p> <p>เน้นพัฒนาการด้าน อารมณ์ สังคม</p> <p>เน้นพัฒนาการด้าน สติปัญญา</p>			<p>ความรู้ความสามารถในการปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อม</p> <p>ความรู้ความสามารถในการปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อม</p> <p>ความรู้เกี่ยวกับจำนวน ตำแหน่ง แหล่งที่ของสิ่งของ</p> <p>การรับรู้ ประสาทสัมผัส และการเลียนแบบ</p> <p>ความรู้ความสามารถในการปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อม</p> <p>ความรู้เกี่ยวกับจำนวน ตำแหน่ง แหล่งที่ของสิ่งของ</p> <p>การรับรู้ ประสาทสัมผัส และการเลียนแบบ</p> <p>ความรู้ความสามารถในการปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อม</p> <p>ความรู้เกี่ยวกับจำนวน ตำแหน่ง แหล่งที่ของสิ่งของ</p> <p>การรับรู้ ประสาทสัมผัส และการเลียนแบบ</p>	<p>.16</p> <p>.19</p> <p>.04</p> <p>.06</p> <p>.13</p> <p>.01</p> <p>-.07</p> <p>-.07</p> <p>.02</p> <p>.02</p> <p>-.06</p> <p>-.03</p>

การอบรมเชิงดู	ขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีที่ศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
เน้นพัฒนาการด้าน จริยธรรม			ความรู้ความสามารถในการปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อม	.22
			ความคล่องแคล่วทางภาษา การคิด และการแสดงออก	.26
			ความรู้เกี่ยวกับจำนวน ตำแหน่ง แหล่งที่ของสิ่งของ	.07
			การรับรู้ ประสาทสัมผัส และการเลียนแบบ	.11
แบบมีเหตุผล แบบปล่อยปละละเลย	193 คน	มัธยม 2	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.14 -.18
เน้นพัฒนาการด้าน ร่างกาย	107 คน	ประถม 2	พัฒนาการทางสติปัญญา	
			การอนุรักษ์ความยาว	-.03
			การอนุรักษ์จำนวน	-.16
เน้นพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม			การจัดรวมประเภท (ดอกไม้)	.01
			การอนุรักษ์ความยาว	-.06
			การอนุรักษ์จำนวน	-.06
เน้นพัฒนาการด้าน สติปัญญา			การจัดรวมประเภท (ดอกไม้)	.03
			การอนุรักษ์ความยาว	-.06
			การอนุรักษ์จำนวน	-.32
			การจัดรวมประเภท (ดอกไม้)	-.06

ลำดับที่	การอบรมเชิงปฏิบัติการ	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
28.	เน้นพัฒนาการด้านจริยธรรม			การอนุรักษ์ความยาว การอนุรักษ์จำนวน การจัดรวมประเภท (ดอกไม้)	- .07 - .05 - .09
29.	แบบฝึกหัดให้พึ่งตนเอง 6 ด้าน - ทักษะพื้นฐานในการช่วยเหลือตนเอง - ความสนใจต่อตัวเองและความมีมารยาท - ความเป็นอิสระในการตัดสินใจ - ความรับผิดชอบในการเล่นและการเก็บ - ทักษะในการทำงานและทางสังคม - ความรับผิดชอบต่อตัวเอง	280 คน	ประถม 1	ผลสัมฤทธิ์คณิต, ไทย	0.10 , 0.10 0.09 , 0.10 0.25 , 0.23 0.12 , 0.11 0.04 , 0.05 0.06 , 0.00
30.	แบบรักษาระดับสูง แบบควบคุม ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ลงโทษทางจิต > ภาย	667 คน	มัธยมต้น	ภูมิปัญญาทางการเสด็จ ด้านความใกล้ชิดกับชา	.17 * .18 *

การอบรมเชิงรุก	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีที่ศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
แบบรักษานับสนุน			ด้านการชั่งจูงจากเพื่อน	.10
แบบควบคุม				*
ใช้เหตุผล > อารมณ์				.08
ลงโทษทางจิต > ภาย				.04
แบบรักษานับสนุน			ความรู้เกี่ยวกับส้วเหตุ	.13
แบบควบคุม				*
ใช้เหตุผล > อารมณ์				.11
ลงโทษทางจิต > ภาย				*
แบบรักษานับสนุน			ความรู้เกี่ยวกับผลของยา	.12
แบบควบคุม				*
ใช้เหตุผล > อารมณ์				.14
ลงโทษทางจิต > ภาย				*
แบบรักษานับสนุน			ความรู้เกี่ยวกับตัวยา	*
แบบควบคุม				*
ใช้เหตุผล > อารมณ์				*
ลงโทษทางจิต > ภาย				.09
แบบรักษานับสนุน			ทัศนคติต่อการเสพยา	.17
แบบควบคุม				*
ใช้เหตุผล > อารมณ์				.10
ลงโทษทางจิต > ภาย				.11
แบบรักษานับสนุน			ความใกล้ชิดกับยาเสพยา	.14
แบบควบคุม				*
ใช้เหตุผล > อารมณ์				*
ลงโทษทางจิต > ภาย				*
หมายเหตุ * = ไม่มีข้อมูลในการประมาณค่า				

ลำดับ ที่	การอบรมเชิง คุณ	ขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปี ที่ศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
31.	แบบรักสันนิษฐาน แบบใช้เหตุผล	933		ลักษณะมุ่งอนาคต	.29
		933		เชื่ออำนาจในตน	.24
		933		เชื่ออำนาจในตน	.23
		1489		ความซมชอบรายการทีวีที่มีประโยชน์	.25
		1119		ความซมชอบรายการวิทยุ	.21
32.	การอบรมเชิง คุณของบิดา การอบรมเชิง คุณของ มารดา	609 คน	มัธยมปีที่ 2	การควบคุมตนเอง	.33
					.33
33.	แบบรักสันนิษฐาน แบบใช้เหตุผล	917 คน	มัธยม 1 และ มัธยม 3	สุขภาพจิต	.19
				เหตุผลเชิงจริยธรรม	.17
				สุขภาพกาย	.30
				สุขภาพจิต	.30
				เหตุผลเชิงจริยธรรม	.18
				สุขภาพกาย	.09
34.	แบบรักสันนิษฐาน แบบควบคุม	979 คน	มัธยม 1	ความซื่อสัตย์	.31
				สัมมาคารวะ	.31
				เอื้อเฟื้อ	.38
				กตัญญู	.41
				ยึดบาปบุญ	.35
				ความซื่อสัตย์	.22
				สัมมาคารวะ	.25
				เอื้อเฟื้อ	.30
				กตัญญู	.29
				ยึดบาปบุญ	.29

ลำดับ	การอบรมเลี้ยงดู	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	ชั้นปีที่ศึกษาอยู่	ตัวแปรตาม	ขนาดอิทธิพล
.	แบบใช้เหตุผล	40 คน	ประถมศึกษาปีที่ 2	เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์แบบรวม	.05
				เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์แบบพหุคูณ	.24
.	การอบรมเลี้ยงดู (ประชาธิปไตย เข้มงวด ปล่อยปละละเลย)	286 คน	มัธยมต้น ปลาย	ทัศนคติการเป็นพลเมืองดี	.19
	การอบรมเลี้ยงดู (รัก, ลงโทษ, เรียกร้องเอาจากเด็ก)	379 คน	มัธยมปลาย	บุคลิกภาพด้านแสดงตัว	.18
				บุคลิกภาพด้านเก็บตัว	.11
				บุคลิกภาพด้านมั่นคง	.26
				บุคลิกภาพด้านโรคประสาท	.27

จากตาราง 1 แสดงขนาดอิทธิพล 192 ค่า จากงานวิจัยทั้งหมด 37 เรื่อง พบว่าขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู มีค่าสูงสุด .79 ซึ่งเป็นขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับกลไกตนเองแบบประนีประนอมหรือทดแทนของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และขนาดอิทธิพลต่ำสุดคือ -.48 ซึ่งเป็นขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับความสามารถในการสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมต้น

ขนาดอิทธิพลทั้งหมดนี้ ถ้ามองเป็นกลุ่มตามประเภทของการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้ในงานวิจัยพบว่า อิทธิพล 20 ค่า เป็นขนาดอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่แยกประเภท ขนาดอิทธิพล 69 ค่า เป็นขนาดอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูทางบวก ขนาดอิทธิพล 33 ค่า เป็นขนาดอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูแบบเน้นพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และจริยธรรม ขนาดอิทธิพล 16 ค่า เป็นขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง ขนาดอิทธิพล 4 ค่า เป็นขนาดอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูแบบยับยั้ง การพึ่งตนเอง รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ศึกษามากที่สุด คือการอบรมเลี้ยงดูทางบวก รายละเอียดปรากฏในตาราง 1 ภาคผนวก ง ซึ่งพบว่า ขนาดอิทธิพลที่มีค่าสูงสุด คือขนาดอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่แยกประเภท รองลงมา อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางบวกและทางลบตามลำดับ

เพื่อให้เห็นการแจกแจงของขนาดอิทธิพล ตาราง 2 นำเสนอ
stem-and-leaf ของขนาดอิทธิพล
ตาราง 2 การแจกแจงความถี่ขนาดอิทธิพล

.7	9
.7	3
.6	8
.6	2 3 4
.5	7
.5	1 3
.4	7 8 9
.4	1 1 1 3
.3	5 5 5 6 6 8 8 9
.3	0 0 0 0 1 1 1 3 3 3 4
.2	5 5 5 5 5 5 6 6 6 6 7 7 7 7 9 9 9 9
.2	1 1 1 1 2 2 2 2 2 2 3 3 4 4 4 4
.1	4 4 4 4 4 4 4 6 6 6 7 7 7 7 8 8 8 9 9 9 9
.1	0 0 0 0 0 0 0 0 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 2 2 2 2 2 2 3 3 3 3 3
.0	5 5 5 6 6 6 6 6 6 7 7 7 7 8 9 9 9 9 9
.0	0 0 0 1 1 1 1 1 1 2 2 2 2 3 3 3 3 4 4 4 4
-.0	4 3 3 2 1 1 1
-.0	9 9 7 7 7 7 7 6 6 6 6 6 5 5
-.1	4 3 0
-.1	8 8 6 6
-.2	1
-.2	
-.3	
-.3	2 2
-.4	2
-.4	8

หมายเหตุ ตัวเลขในคอลัมน์ซ้ายสุดเป็นก้าน โดยมีตัวเลขทางขวาเป็นใบ

จากตาราง 2 พบว่าขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูมีค่าสูงสุดคือ .79 และค่าต่ำสุดคือ -.48 การกระจายมีลักษณะคล้ายระฆังคว่ำ พบว่าขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู มี median = 0.12 และส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ $Q_1 = 0.02$ $Q_3 = 0.25$ ซึ่งแสดงว่าขนาดอิทธิพลจำนวนครั้งหนึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง .02 ถึง .25

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลเมื่อแบ่งงานวิจัยออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 2 กลุ่ม ตามลักษณะของตัวแปรตาม คือ กลุ่ม ก) ตัวแปรตามด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม คือ วินัยในตนเอง การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจภายในตน ความรักชาติ ลักษณะมุ่งอนาคต ความขยัน ความร่วมมือ ความสามารถช่วยตัวเอง ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ น่าใจหนักใจ ความภาคภูมิใจในตนเอง การปฏิบัติตามคุณธรรมในศาสนา การปรับตัว มโนภาพเกี่ยวกับตน ความมีสัมมาคารวะ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู ภูมิด้านทานการเสพติด สุขภาพจิต เจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ข) ตัวแปรตามด้านสติปัญญา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาการทางสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ในตอนที่ มีงานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 18 เรื่อง โดยเลือกเฉพาะงานวิจัยที่ระบุขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางบวกและทางลบเท่านั้น

ตาราง 3 การแจกแจงของขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางบวกและทางลบ และตัวแปรด้านบุคลิกภาพ และจิต-สังคม

.6	2 8
.5	
.4	1 1 1
.3	0 0 0 1 1 5 5 8
.2	1 2 3 4 4 5 5 9 9 9
.1	0 0 0 0 1 1 1 2 2 2 2 3 3 4 4 4 4 6 6 7 7 7 8 8 9
.0	1 1 1 2 3 4 4 5 6 6 7 8 9 9 9
-.0	7 7 4
-.1	
-.2	1
-.3	
-.4	2

หมายเหตุ ตัวเข้ม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูทางลบ
 ตัวปกติ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูทางบวก

จากตาราง 3 พบว่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าสูงสุด คือ 0.68 ซึ่งเป็นขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับความสามารถในการปรับตัว และขนาดอิทธิพลที่มีค่าต่ำที่สุด คือ -0.42 ซึ่งเป็นขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผลกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ขนาดอิทธิพลกลุ่มนี้มีค่า median เป็น 0.14 และส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ $Q_1 = 0.08$ $Q_3 = 0.25$ แสดงว่าขนาดอิทธิพลจำนวนครึ่งหนึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.08 ถึง 0.25

โดยส่วนรวมแล้วจะพบว่า การอบรมเลี้ยงดูในทางบวก จะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับตัวแปรด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม ยกเว้นในกรณีของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตลักษณะ 3 ตัว คือ วินัยในตนเอง (ขนาดอิทธิพล -0.07) การช่วยเหลือตนเอง (ขนาดอิทธิพล -0.07) และน้ำใจนักกีฬา (ขนาดอิทธิพล -0.04) ซึ่งเป็นขนาดอิทธิพลที่ได้มาจากงานวิจัยเรื่องเดียวกันที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 790 คน นอกจากนี้ยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูในทางลบ ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม ยกเว้นการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผลที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับตัวแปรด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม (เหตุผลเชิงจริยธรรม และเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาต้นทั้งสามเรื่อง

ตาราง 4

การแจกแจงของขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางบวกและทางลบ
กับตัวแปรพัฒนาการด้านสติปัญญา

.5	1	7
.4	7	9
.3	4	5 6 8 9
.2	2	4 4 7
.1	4	7
.0	1	
-.0		
-.1	8	
-.2		
-.3	2	
-.4	8	

หมายเหตุ ตัวเข้ม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูทางลบ
 ตัวปกติ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูทางบวก

จากตาราง 4 พบว่าค่า median ของขนาดอิทธิพล คือ 0.27 โดยมี
 ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ $Q_1 = 0.14$ $Q_3 = 0.39$ ขนาดอิทธิพลที่มีค่าสูงที่สุด คือ 0.57
 เป็นขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับพัฒนาการทางสติปัญญา ขนาด
 อิทธิพลที่มีค่าต่ำที่สุด คือ -.48 เป็นขนาดอิทธิพลระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด
 กวดขันกับความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมแล้วพบว่า การอบรมเลี้ยงดู
 ทางบวกทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรพัฒนาการด้านสติปัญญา นอกจากนี้พบว่า
 การอบรมเลี้ยงดูทางลบมีความสัมพันธ์ทั้งในทางบวกและทางลบ กับพัฒนาการด้านสติปัญญา

ตาราง 5 การแจกแจงของขนาดอิทธิพล เมื่อพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูทางบวก

.6	2 8
.5	1 7
.4	1 1 1 9
.3	0 0 1 1 5 5 5 8 9
.2	1 3 4 4 5 9
.1	0 0 0 1 1 2 2 2 2 3 3 4 4 4 4 4 6 6 7 7 7 7 8 8
.0	1 1 1 4 5 6 6 8 9 9 9
-.0	7 7 4

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูทางบวกมีผลทางบวกกับตัวแปรด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม และพัฒนาการทางสติปัญญา ค่าขนาดอิทธิพลส่วนใหญ่เป็นค่าบวกและเมื่อแปลงค่าขนาดอิทธิพลเป็นค่ามาตรฐาน (Z_p) พบว่าค่าเฉลี่ยมีค่า 0.17 (weighted mean) และทดสอบความเท่ากันของขนาดอิทธิพล พบว่าขนาดอิทธิพลมีความแปรปรวนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการทดสอบปรากฏในภาคผนวก ง.

ตาราง 6 การแจกแจงขนาดอิทธิพล เมื่อพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูทางลบ

.4	7
.3	0 4 6 8
.2	2 2 4 4 5 7 9 9
.1	0
.0	1 2 3 4 7
-.0	
-.1	8
-.2	1
-.3	2
-.4	8 2

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูทางลบมีผลทั้งทางบวก และลบต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม และพัฒนาการทางสติปัญญา และเมื่อแปลงขนาดอิทธิพลเป็นค่ามาตรฐาน (Z_p) พบว่าค่าเฉลี่ยของค่ามาตรฐาน เป็น 0.08 (weighted mean) และเมื่อทดสอบความเท่ากันของขนาดอิทธิพล พบว่าขนาดอิทธิพล มีความแปรปรวนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผลการทดสอบปรากฏในภาคผนวก ง.

ตอนที่ 3 เสนอผลการศึกษาค่าความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลมาตรฐาน ในตาราง 7-9

อันดับแรกเป็นผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยมีขนาดอิทธิพลมาตรฐาน เป็นตัวแปรตาม และลักษณะของงานวิจัยเป็นตัวทำนาย ซึ่งประกอบด้วยประเภทของงานวิจัย (งานของสถาบันฯ และงานของนิสิต) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่าง (ก่อนเรียน ประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย สูงกว่ามัธยมปลาย) และลักษณะของการวิเคราะห์อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู (แบบแยกประเภทของการอบรมเลี้ยงดู หรือไม่แยกประเภทของการอบรมเลี้ยงดู) ผลการวิเคราะห์นำเสนอในตาราง 7

ตาราง 7 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของขนาดอิทธิพลมาตรฐาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	R ²	F
Regression	1.06	4	.26	0.12	6.08*
Residual	7.73	178	.04		
Total	8.79	182			

++ มีนัยสำคัญที่ .01

จากตาราง 7 พบว่าตัวทำนายทั้ง 4 ตัว ทำนายความแปรปรวนของอิทธิพลมาตรฐานได้ 12% และมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ตารางที่ 8 และ 9 แสดงการศึกษาความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลมาตรฐาน เมื่อเลือกงานวิจัยที่ระบุงการอบรมเลี้ยงดูทางบวกและทางลบเท่านั้น มีงานวิจัยทั้งสิ้น 18 เรื่อง

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลมาตรฐาน (Z_p) เมื่อประเภทของการอบรมเลี้ยงดู (บวกและลบ) เป็นตัวแปรอิสระ

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู)	.19	1	.19	4.25*
ภายในกลุ่ม	3.79	84	.05	
รวม	3.98	85		

* มีนัยสำคัญที่ .05

จากตาราง 8 พบว่าขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางบวกและลบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลแล้ว จะพบว่าค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางบวกที่ไม่คำนึงถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (unweighted mean) มีค่า 0.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 0.18 ส่วนค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางลบ (unweighted mean) มีค่า 0.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 0.27

ตาราง 9 วิเคราะห์ความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลมาตรฐาน (Z_p) เมื่อระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแปรอิสระ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (ประถม, มัธยมต้น, มัธยมปลาย)	.29	2	.15	3.63*
ภายในกลุ่ม	3.00	75	.04	
รวม	3.29	77		

* มีนัยสำคัญที่ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า ขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย (unweighted mean) พบว่า ค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลของกลุ่มที่มีระดับการศึกษาระดับประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย มีค่า 0.04 0.21 และ 0.10 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 0.10 0.22 และ 0.06 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูโดยการวิเคราะห์เมตาดาต้าครั้งนี้พบผลที่น่าสนใจ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศไทยมีการวิเคราะห์อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูหลายรูปแบบ คือ 1) วิเคราะห์โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นมิติต่าง ๆ เช่น มิติของการให้ความรัก-ปฏิเสธ มิติของการควบคุม-เสรีภาพ เป็นต้น 2) การวิเคราะห์โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นพัฒนาการของเด็ก 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา และจริยธรรม 3) วิเคราะห์โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบฝึกให้ฟังตนเอง ยับยั้งการฟังตนเอง 4) ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่แยกประเภท ซึ่งจากการสังเคราะห์ในครั้งนี้พบว่าขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูรวมมีค่าสูงที่สุด รองลงมาคือ ขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูเมื่อแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นมิติต่าง ๆ การอบรมเลี้ยงดูแบบฟังตนเอง-ยับยั้งการฟังตนเองและขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบเน้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามลำดับ
2. ขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู มีค่ามัธยฐาน 0.12 โดยที่ขนาดอิทธิพลส่วนใหญ่มีค่าเป็นบวก คือ ขนาดอิทธิพลครั้งหนึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.02 ถึง 0.25 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลเล็ก ถึงปานกลาง (Cohen, J. 1977 : 83) ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ยืนยันถึงความเกี่ยวข้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการของเด็กในด้านสติปัญญา ลักษณะทางสังคม และบุคลิกภาพที่กล่าวถึง ในทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก อย่างไรก็ตามขนาดอิทธิพลที่มีขนาดค่อนข้างเล็กนี้ แสดงให้เห็นว่า ในการทำนายตัวแปรด้านสติปัญญา บุคลิกภาพและสังคมนั้น ต้องคำนึงถึงตัวแปรอื่นนอกจากการอบรมเลี้ยงดูประกอบด้วย เช่น ตัวแปรลักษณะของครอบครัวอื่น ๆ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน และโรงเรียน เป็นต้น
3. การอบรมเลี้ยงดูทางบวก อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบใช้เหตุผล แบบรักสนับสนุน มีผลทางบวกกับตัวแปรด้านบุคลิกภาพและสังคมนั้นคือ ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใดแบบหนึ่งใน 3 แบบนี้ จะมีลักษณะที่พึงปรารถนาสูง ซึ่งผลการสังเคราะห์งานวิจัยในประเทศไทยครั้งนี้ ให้ผลสอดคล้องกับงานวิจัยที่ทำในต่างประเทศ เช่น การพบความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบที่ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น มั่นคงในบทบาทของตน มีเหตุผลกับความภูมิใจในตนเองของเด็ก (Berk, L.E. 1991 : 440) ในทำนองเดียวกันก็ม้งงานวิจัยจำนวนหนึ่งก็พบว่า

การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบประชาธิปไตย มีเหตุผล ให้ความรักความเข้าใจกับเด็ก มีความสัมพันธ์กับลักษณะเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก (Berk, L.E. 1991 : 496) ซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (Bhanthumnavin, D. 1985 : 208) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่ให้ความรักสนับสนุน มีเหตุผลในการอบรมสั่งสอน ควบคุมปานกลาง ไม่ใช้การลงโทษทางกาย จะช่วยพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็ก และจากการศึกษาซ้ำของบอมลินด์ (Baumrind) ก็พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มีความสัมพันธ์กับลักษณะ พึ่งตนเอง อารมณ์ดี ควบคุมตนเอง พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ (Berk, L.E. 1991 : 566 - 567 อ้างอิงมาจาก Baumrind, 1967 ; 1971)

4. การอบรมเลี้ยงดูทางลบ อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ ปล่อยปละละเลย ควบคุม และแบบไม่ใช้เหตุผล มีผลทั้งทางบวกและลบต่อตัวแปรทางด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า การอบรมเลี้ยงดูทางลบในขั้นนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกมีผลดีต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและสังคมบางตัว (ความซื่อสัตย์ ความมีสัมมาคารวะ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู การรู้จักบาปบุญ การปรับตัว การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม วินัยในตนเอง ความรักชาติ และการปฏิบัติตามคุณธรรมในศาสนา เจตคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม) นั่นคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ ซึ่งเมื่อศึกษาถึงนิยามของการอบรมเลี้ยงดูแล้ว ก็พบว่าใช้มิติเดียวกัน คือมิติของการควบคุม-เสรีภาพ ผลการสังเคราะห์งานวิจัยนี้ ส่วนหนึ่งคล้ายคลึงกับผลงานวิจัยในต่างประเทศ ที่พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้กฎเกณฑ์ที่เข้มงวดจะมีการควบคุมตนเอง และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด (Faw, T. and Belkin, G.S. 1989 : 347 ; Burton, R.V. and others. 1961) ซึ่งการเกิดลักษณะการควบคุมตนเองนี้อาจเป็นพื้นฐานให้เกิดการพัฒนาลักษณะที่ดีอื่น ๆ ตามมา เช่น พฤติกรรมจริยธรรม ซึ่งจะไม่เกิดขึ้น ถ้าไม่มีการควบคุมตนเอง (Bhanthumnavin, D. 1980) การอบรมเลี้ยงดูอีกกลุ่มหนึ่ง คือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล มีผลทางลบต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม (เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม) ซึ่งผลการศึกษาดังนี้ ส่วนหนึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางอารมณ์และบุคลิกภาพ เช่น ควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อโกรธไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดจุดมุ่งหมายในชีวิต มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และก้าวร้าว (Berk, L.E. 1991 : 568 ; Faw, T. and Belkin, G.S. 1989 : 387)

5. การอบรมเลี้ยงดูทางบวก อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบใช้เหตุผล แบบรักสนับสนุน มีขนาดอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรพัฒนาการด้านสติปัญญา ซึ่งตรงกับงานวิจัยในต่างประเทศที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีเหตุผลให้ความรักความอบอุ่นควบคุมในขอบเขตที่จำเป็น มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในระดับมัธยม (Steinberg, L. and other. 1989) ในทำนองเดียวกัน คีท (Keats, D.M. 1985 : 130) ซึ่งเสนอวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาว่าควรใช้การอบรมเด็กแบบใช้เหตุผลมากกว่าใช้การลงโทษ และผจงจิต อินทสุวรรณ (Intasuwarn, P. 1985 : 153) เสนอการอบรมเลี้ยงดูที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความสำเร็จทางการเรียน ว่าควรเป็นในลักษณะที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น ใช้เวลาร่วมกัน ในการควบคุมก็ควรใช้วิธีควบคุมด้วยเหตุผลมากกว่าการลงโทษ

6. การอบรมเลี้ยงดูทางลบ อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันปล่อยปละละเลย ควบคุม นั้นมีทั้งผลบวกและผลลบต่อพัฒนาการด้านสติปัญญา ผลงานวิจัยในด้านนี้ยังสรุปไม่ได้ชัดเจน

7. ขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางบวก และการอบรมเลี้ยงดูทางลบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางบวกสูงกว่าขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางลบ

8. ขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มตัวอย่างระดับประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพ สังคม และสติปัญญา มีความแตกต่างกันในเด็กที่มีอายุแตกต่างกัน โดยพบว่าขนาดอิทธิพลมีค่าสูงที่สุดในกลุ่มเด็กมัธยมต้น (อายุ 13-15 ปี โดยประมาณ)

9. ความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปร 4 ตัว คือ ประเภทของงานวิจัย ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการวิเคราะห์ของขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู โดยอธิบายความแปรปรวนได้ 12%

จากข้อสรุปของงานวิจัยที่กล่าวถึงในข้างต้นพบว่า การอบรมเลี้ยงดูของ ผู้ปกครองแบบรักสнисนุชนุเคราะห์ชาติปไตย แบบใช้เหตุผล และแบบลงโทษทางจิตมากกว่า ทางกาย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ให้ผลดีกับบุคลิกภาพและลักษณะทางจิต-สังคม อีกทั้ง พัฒนาการด้านสติปัญญาอย่างชัดเจน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงนิยามที่ใช้วัดการอบรมเลี้ยงดู ทั้ง 3 แบบข้างต้น พบว่าใช้นิยามที่คาบเกี่ยวกัน กล่าวคือ เมื่อคำนึงถึงมิติทั้ง 2 มิติ ของการอบรมเลี้ยงดู คือ มิติที่หนึ่ง (อบอุ่น-ปฏิเสธ) และมิติที่สอง (ควบคุม-เสรีภาพ) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสнисนุชนุชนุอยู่ในมิติที่ 1 (อบอุ่น-ปฏิเสธ) ทางบวก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูในมิติที่ 2 (ควบคุม-เสรีภาพ) ทางบวก และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยรวมการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองมิติในทางบวก ในทางปฏิบัติผู้ปกครองจึงควรอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยให้ความรัก ความอบอุ่น ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก ใช้เหตุผลในการอบรมสั่งสอน มีความสม่ำเสมอในบทบาทของตนเองทั้งในการให้รางวัลและลงโทษ

การอบรมเลี้ยงดูอีก 2 แบบ คือ แบบควบคุม และแบบเข้มงวดกวดขัน พบว่ามีอิทธิพลทางบวกต่อลักษณะบุคลิกภาพและจิต-สังคมบางตัว ซึ่งเมื่อพิจารณาการวัด ของการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้แล้ว พบว่ามีการวัดที่คาบเกี่ยวกัน คือการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบเป็นการวัดการอบรมเลี้ยงดูในมิติที่สอง (ควบคุม-เสรีภาพ) เหมือนกัน ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้พบว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้มีผลดีต่อความซื่อสัตย์ ความมีสัมมาคารวะ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู การรู้จักบาปบุญ วินัยในตนเอง ความรักชาติ การปฏิบัติตามคุณธรรมในศาสนา ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบที่ไม่ให้ผลดี ต่อตัวแปรบุคลิกภาพและสังคมของเด็กเลย คือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบไม่ใช้เหตุผล และแบบลงโทษ

ในการศึกษาความแปรปรวนในขนาดอิทธิพลมาตรฐานพบว่า มีความแปรปรวนสูง และสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ 1) ประเภทของงานวิจัยว่าเป็นงานวิจัยของสถาบันฯ หรืองานวิจัยของนิสิต 2) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย 3) ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย 4) ประเภทของการอบรมเลี้ยงดูทางบวกและทางลบ 5) ลักษณะการวิเคราะห์ของขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูเป็นขนาดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ระบุหรือ แบบระบุประเภทของการอบรมเลี้ยงดู

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และเข้มงวดกวดขันว่าจะมีผลดีต่อพฤติกรรมหรือลักษณะใดของเด็กอีกบ้าง และเป็นเด็กระดับอายุเท่าใด
2. ควรศึกษาถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทางลบที่จะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เนื่องจากผลงานวิจัยที่พบ ยังสรุปไม่ได้ชัดเจน
3. ในการศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดู ควรคำนึงถึงความแตกต่างของระดับอายุของกลุ่มที่ศึกษา เนื่องจากกลุ่มวัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลายมีความแตกต่างกันในเรื่องอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู
4. ในการศึกษาตัวแปรลักษณะต่าง ๆ ของเด็ก ควรนำตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือไปจากตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูมาศึกษาด้วย เช่น ลักษณะทางกายภาพของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว อันดับของการเป็นพี่น้อง ฯลฯ ซึ่งอาจช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของครอบครัวในการถ่ายทอดทางสังคมมากกว่าที่ใช้การอบรมเลี้ยงดูเพียงอย่างเดียว

บรรณานุกรม

- กัลยา เฟื่องเพียร. การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการอบรมเลี้ยงดู
แบบประชาธิปไตย แบบทอติ่ง และแบบให้ความคุ้มครองเกินไป กับการยอมรับ
ตนเองของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2526.
ปริญญาณิพนธ์บัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2526.
- จกมล นาหิรัญ. ความสนใจทางด้านเพศศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนทอติ่ง กรุงเทพมหานคร. ปริญญาณิพนธ์ กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- จรรยา สุวรรณทัต และคณะ. ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทย
ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกทักษะและ
การพัฒนาจิตลักษณะ เพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ รายงานการวิจัย
ฉบับที่ 44. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533
- เฉลิม อ่ำเอี่ยม. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญาณิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528.
- ชมพูนุช ศรีเสาวลักษณ์. การอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนกลางที่ 11/7
กรุงเทพมหานคร. ปริญญาณิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2530.
- ชีชวาล พงศาตวิทย์. การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความคิด
สร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร.
ปริญญาณิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นไทย รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย รายงานการวิจัยฉบับที่ 40. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

ดุษฎี โยเหลา. "Meta Analysis : เทคนิคในการสังเคราะห์ผลงานวิจัย" ใน ประมวลบทความทางวิชาการของคณาจารย์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 33 ปี. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

ถวิล รักชลธี. การศึกษาพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนเขตบางกะปิ. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

ทัศนากองภักดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจภายในตนเองเด็กวัยรุ่นไทย. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

นรินทร์ แจ่มจำรัส. ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมที่มีต่อมโนภาพเกี่ยวกับตนเองของเด็กจากชุมชนแออัด. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

นฤมล โพบิสต์ย. บริบทนิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

- นิภาพรรณ โสমনะพันธ์. เปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุตรตามลำดับการเกิด
การอบรมเลี้ยงดูและสถานภาพทางเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- นิรมล ศรีเอี่ยม. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับระดับสติปัญญาของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนรัฐบาล เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.
- ประเทือง วงศ์ประเสริฐ. การศึกษาบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชนที่บ้านกรูณาและ
บ้านปราณี. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2527.
- ประวิทย์ หลักบุญ. อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อการใช้กลไกป้องกันตน.
 วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- พงษ์ศิริ ดีวาจา. การวิเคราะห์รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีผลต่อ
ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนสุนทรวิทยานุกูล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- พูนสุข เวชวิฐาน. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของมารดากับความคิด
สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.
- เพ็ญศรี คมสาคร. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
และแบบควบคุมกับสัมฤทธิผลทางการเรียนและการปรับตัวของนักศึกษาวิทยาลัยครู
ในกลุ่มภาคกลาง ปีการศึกษา 2523. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ไพโรจน์ หวังใจชื่น. การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับทัศนคติ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

มยุรี จินดารักษ์. อิทธิพลของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยที่มีต่อการใช้เหตุผล
เชิงจริยธรรม. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524.

मिलินทร์ สำเภาเงิน. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน
จากการประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 และ 2521.
วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2524.

ภาวิ จุลพงษ์. ประเภทของการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้กับระดับการใช้เหตุผล
เชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ญจวน คำวชิรพิทักษ์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรม
กล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ภาตรี ภูวิภาดาวรรณ. ความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูระหว่างพ่อและแม่ที่มีต่อ
ลักษณะการเป็นผู้นำของเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

ศดาวัลย์ พรตรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชิววัลลี. ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ทางจิตใจของไทย รายงานการวิจัยฉบับที่ 25. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

อดทองใบ ภูอักษรย์. บทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติด
รายงานการวิจัยฉบับที่ 37. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

วันเพ็ญ พิศาลพงษ์ และคณะ. การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการด้านร่างกาย และความพร้อมทางการเรียน รายงานการวิจัยฉบับที่ 29. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

วิลาสลักษณ์ ชิววัลลี. การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รายงานการวิจัยฉบับที่ 38. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

วีรพร ต้นชีชวาล. อิทธิพลของนิทานที่มีต่อการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ของเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

สมศรี กองนุช. ทัศนคติเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสกลนคร. ปรินญาณิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเอง. ปรินญาณิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

อรพินทร์ ชูชม และคณะ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความพร้อมทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 รายงานการวิจัยฉบับที่ 30. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

อรพพงศ์ เช่าวบวร. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูบุตรกับความเชื่อโชคลาง. ปรินญาณิพนธ์บัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.

อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินทร์ ชูชม. การศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ รายงานการวิจัยฉบับที่ 39. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

อัจฉรา สุขารมณ์ และคณะ. การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการทางสติปัญญาด้านเหตุผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 รายงานการวิจัยฉบับที่ 31. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

อัญรัตน์ จิรรุ่งศฤงคาร. การเปรียบเทียบความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิต ของนักเรียนที่มีเพศ ระดับการศึกษาของบิดามารดา และการอบรมเลี้ยงดูตามการรายงานของตนเองต่างกัน. ปรญญาธิพนธ์ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

Berk, L.E. Child Development. Boston : Allyn and Bacon, 1991.

Bhanthumnavin, D. Psychology of the Development of Self-discipline. Unpublished manuscript, Bangkok : Behavioral Science Research Institute, 1980.

Bhanthumnavin, D. "Moral Development and Child Rearing" in Handbook of Asian Child Rearing Practices. Bangkok : Behavioral Science Research Institute, 1985.

Burton, R.V., Maccoby, E.E., & Allinsmith, W. Antecedents of resistance to temptation in four-year-old children. Child Development, 32 : 689-710, 1961.

Cohen, J. Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences. New York : Harcourt Brace, 1977.

- Elkin, F. and Handel, B. The Child and Society: The process of socialization. New York : Random House, 1984.
- Faw, T. and Belkin, G.S. Child Psychology. New York : McGraw - Hill, 1989.
- Ferguson, G.A. Statistical Analysis in Psychology and Education. Tokyo : McGraw-Hill, 1976.
- Glass, G.V. Primary, secondary and meta-analysis of research. Educational Researcher, 5 : 3-8, 1976.
- Green, B.F. and Hall, J.A. Quantitative methods for literature reviews. Annual Review of Psychology, 35 : 37-53, 1984.
- Hedges, L.V. and Olkin, I. Statistical Methods for Meta-Analysis. San Diego : Harcourt Brace, 1985.
- Hunter, J.E., Schmidt, F.L., and Jackson, G.B. Meta - Analysis : Cumulating research findings across studies. Beverly Hills : Sage, 1982.
- Intasuwan, P. "School Achievement" in Handbook of Asian Child Development and Child Rearing Practices. Bangkok : Behavioral Science Research Institute, 1985.
- Keats, D.M. "Language development" in Handbook of Asian Child Development and Child Rearing Practices. Bangkok : Behavioral Science Research Institute, 1985.

Kulik, J.A. and Kulik, C.C. Meta-analysis in education.

International Journal of Educational Research, 13: 243
- 256, 1989.

Rosenthal, R. Meta - Analytic Procedures for Social Research.

Beverly Hills : Sage, 1984.

Steinberg, L. and others. Authoritative parenting, psychosocial maturity, and academic success among adolescents. Child Development, 60, 1424 - 1436, 1989.

ภาคผนวก ก.

แบบเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

ข้อมูลอ้างอิง

- 1. ชื่อผู้ทำงานวิจัย
- 2. เดือน ปี ที่พิมพ์
- 3. ชื่อเรื่อง
- 4. ลงพิมพ์ที่ _____ Thesis
 - _____ รายงานการวิจัยของหน่วยงาน
 - _____ อื่น ๆ ระบุ
- 5. จำนวนหน้า

ข้อมูลจากงานวิจัย

- 1. ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น (ระบุประเภทของการอบรมเลี้ยงดู)
 - 1.1
 - 1.2
 - 1.3
 - 1.4
- 2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู (ระบุตัวแปรและประเภท)
 - 2.1 ตัวแปรที่ 1
 - 2.2 ตัวแปรที่ 2
 - 2.3 ตัวแปรที่ 3

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

-
- 3.1 ระดับการศึกษา
- 3.2 จำนวนในกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เพศ
- 3.4 อายุ
- 3.5 แหล่งที่อยู่ _____ กรุงเทพฯ
_____ ระบุจังหวัด
- 3.6 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การอบรมเลี้ยงดู

- 4.1 วัดโดย (จำนวนข้อ)
- 4.2 ค่าความเชื่อมั่น
- 4.3 ค่าความเที่ยงตรง
-

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูตัวแปรที่ 1 คือ _____

- 4.1 วัดโดย (จำนวนข้อ)
- 4.2 ค่าความเชื่อมั่น
- 4.3 ค่าความเที่ยงตรง
-

ตัวแปรที่ 2 คือ _____

- 4.4 วัดโดย
- 4.5 ค่าความเชื่อมั่น
- 4.6 ค่าความเที่ยงตรง
-

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความสัมพันธ์

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร กับ

" "

" "

" "

.....

.....

.....

การวิเคราะห์ความแปรปรวน

ตารางที่ 1 ตัวแปรตามคือ ตัวแปรอิสระคือ 1

2

3

SV	SS	df	MS	F
.....
.....
.....
.....

ตารางที่ 2 ตัวแปรตามคือ

ตัวแปรอิสระคือ 1

2

3

SV	SS	df	MS	F
.....
.....
.....
.....

การวิเคราะห์แบบอื่น ๆ (ให้ระบุค่าสถิตินั้น ๆ พร้อมกับตัวแปร และ df)

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข.

สูตรในการคำนวณขนาดอิทธิพล

1. คำนวณจากค่า
- t

$$r = \sqrt{\frac{t^2}{t^2 + df}}$$

2. คำนวณจากค่า
- F
- ที่มี
- df
- ของเศษเป็น 1

$$r = \sqrt{\frac{F(1, \quad)}{F(1, \quad) + df_{\text{error}}}}$$

3. คำนวณจากค่า
- F
- ที่มี
- df
- ของเศษมากกว่า 1

$$r = \sqrt{\frac{SSb}{SSb + SSw}}$$

4. คำนวณจากค่า
- Z

$$r = \frac{Z}{\sqrt{N}}$$

5. คำนวณจากค่า
- X^2

$$r = \sqrt{\frac{X^2}{X^2 + N}}$$

ภาคผนวก ค.

1. สูตรในการแปลงค่าขนาดอิทธิพลเป็นคะแนนมาตรฐาน

$$Z_r = \frac{1}{2} \log \left[\frac{1+r}{1-r} \right]$$

2. สูตรในการคำนวณค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพล (weighted mean)

$$\text{ค่าเฉลี่ย } Z_r = \frac{\sum (n_j - 3) Z_{r,j}}{\sum (n_j - 3)}$$

เมื่อ j คือ ลำดับที่ของค่าเฉลี่ย และ n_j คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยที่ j

3. สูตรที่ใช้ในการทดสอบความเท่ากันของขนาดอิทธิพล

$$Q = \sum_{j=1}^k (n_j - 3) (Z_{r,j} - \text{ค่าเฉลี่ย } Z_r)^2$$

โดยที่ Q มีการแจกแจงแบบ Chi-square ที่มี degree of freedom เป็น $k - 1$

ภาคผนวก ง.

การทดสอบความเท่ากันของขนาดอิทธิพล

กรณีการอบรมเลี้ยงดูทางบวก

สมมติฐาน H_0 : $\sigma_1 = \sigma_2 = \dots = \sigma_k$, เมื่อ σ_j คือ พารามิเตอร์ของ
ขนาดอิทธิพล

และ $j = 1 \dots k$

H_1 : ขนาดอิทธิพลมีค่าแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ $Q = \sum_{j=1}^k (n_j - 3)(Z_{r,j} - \bar{Z}_r)^2$ ซึ่งมีการกระจายแบบไคสแควร์

$$df = (k - 1)$$

$$\text{ผลการคำนวณ } \bar{Z}_r = 0.17$$

$$Q = 828.23$$

สรุป ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 สรุปว่าขนาดอิทธิพลมีค่าแตกต่างกัน

การทดสอบความเท่ากันของขนาดอิทธิพล

กรณีการอบรมเลี้ยงดูทางลบ

สมมติฐาน $H_0 : \sigma_1 = \sigma_2 = \dots \sigma_k$, เมื่อ σ_j คือ พารามิเตอร์ของ
ขนาดอิทธิพล

และ $j = 1 \dots k$

H_1 : ขนาดอิทธิพลมีค่าแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ $Q = \sum_{j=1}^k (n_j - 3)(Z_{r,j} - \bar{Z}_r)^2$ ซึ่งมีการกระจายแบบไคสแควร์

$$df = (k - 1)$$

ผลการคำนวณ $\bar{Z}_r = 0.08$

$$Q = 657.18$$

สรุป ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 สรุปว่าขนาดอิทธิพลมีค่าแตกต่างกัน

รายงาน การวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

กับ

ความสามารถในการแก้ปัญหา

ผู้วิจัย

ดร. เพ็ญแข ประจันปัจจนิก

มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

กับ

ความสามารถในการแก้ปัญหา

ผู้วิจัย

กร. เพ็ญแข ประจวบจันทน์

มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

2536

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนงานวิจัยจากมหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนในนามของ

“สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์”

โดยมี

ดร.เพ็ญแข ประจวบจั่น

เป็นหัวหน้าโครงการฯ

และได้รับการจัดลำดับรายงานการวิจัย ฉบับที่ 46

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง "รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา" ทำขึ้นเพื่อดูรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ใช้กับบุตรของคน และเพื่อดูความสัมพันธ์ของรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูนี้กับระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชน ซึ่งผลของการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้คงจะช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยต่อไป

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ นิสิตปริญญาโทของหลายวิชาเอกที่มีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้ และใคร่ขอขอบคุณโรงเรียนที่เป็นหน่วยของการศึกษาทั้ง 3 แห่ง คือ โรงเรียนประถมและมัธยมสาธิต ประสานมิตร โรงเรียนราชวินิจ และโรงเรียนวิทิตาคุณ ที่อนุเคราะห์ให้ความร่วมมืออย่างดี รวมไปถึงนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนทั้ง 3 แห่งนี้ ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ในท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยที่ได้กรุณาจัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัยให้แก่งานวิจัยชิ้นนี้ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ไพเราะ นันทเดชะ

(คร. เพ็ญแข ประจวบจันทน์)

มกราคม 2536

สารบัญ

คำนำ	
บทกี่ยว	
Summary	
สารบัญ	
บัญชีตาราง	
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลังและปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยด้านความสามารถในการแก้ปัญหา	9
เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู	16
เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหา	26
2 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล	30
การวิเคราะห์ แปลผล ข้อมูล	32
3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
ข้อมูลพื้นฐาน รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ความสามารถในการแก้ปัญหา	34
การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย	38
4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	42
สรุป	42
อภิปรายผล	43
ข้อเสนอแนะ	47

บรรณานุกรม

49

ภาคผนวก - แบบสอบถามเรื่องการอบรมเลี้ยงดูกับการแก้ปัญหา

54

บัญชีการวาง

การวาง	หน้า
1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง	35
2 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ	37
3 คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหา แยกตามเพศ และระดับชั้นเรียน	37
4 การอบรมเลี้ยงดูกับระดับความสามารถในการแก้ปัญหา	38
5 ระดับชั้นเรียนกับระดับความสามารถในการแก้ปัญหา	39
6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความสามารถในการ แก้ปัญหาคำระดับชั้นเรียน	39
7 ระดับรายได้ของครอบครัวกับความสามารถในการแก้ปัญหา	40
8 อาชีพของบิดากับความสามารถในการแก้ปัญหา	40
9 อาชีพของมารดากับความสามารถในการแก้ปัญหา	41

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดาในเขตกรุงเทพมหานคร และระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนที่เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเด็กและเยาวชนจำนวน 550 คน ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับประถมและมัธยมในโรงเรียน 3 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องระดับความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ส่วนที่สองเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ส่วนที่สามเป็นแบบวัดระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

ผลของการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่า

1. บิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างมีระดับสถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลางและสูง มีอาชีพกานวิชาชีพและค้าขายเป็นส่วนมาก
2. บิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีรักและสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล มีจำนวนน้อยที่ใช้วิธีเข้มงวดกวดขัน
3. เด็กและเยาวชนที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่สูงกว่า มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าที่อยู่ในชั้นเรียนที่ต่ำกว่า
4. ตัวแปรด้านระดับชั้นเรียนมีความสำคัญต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา ส่วนตัวแปรเชิงสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ สถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เช่น อาชีพ และรายได้ของบิดามารดา ไม่มีความสำคัญต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา
5. ไม่พบว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนสัมพันธ์กับระดับความสามารถในการแก้ปัญหาในงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องจากบิดามารดาส่วนมาก ใช้การอบรมเลี้ยงดูรูปแบบเดียวกัน คือ แบบให้ความรัก และแบบใช้เหตุผล

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดาในเขตกรุงเทพมหานคร และระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนที่เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเด็กและเยาวชนจำนวน 550 คน ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับประถมและมัธยมในโรงเรียน 3 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องระดับความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อความเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ส่วนที่สองเป็นข้อความเกี่ยวกับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ส่วนที่สามเป็นแบบวัดระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

ผลของการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่า

1. บิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างมีระดับสถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลางและสูง มีอาชีพค้าวิชาชีพและค้าขายเป็นส่วนมาก
2. บิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีรักและสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล มีจำนวนน้อยที่ใช้วิธีเข้มงวดกวดขัน
3. เด็กและเยาวชนที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่สูงกว่า มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าที่อยู่ในชั้นเรียนที่ต่ำกว่า
4. ทัวแปรบ้านระดับชั้นเรียนมีความสำคัญต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหาล้วนตัวแปรเชิงสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ สถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เช่น อาชีพ และรายได้ของบิดามารดา ไม่มีความสำคัญต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา
5. ไม่พบว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนสัมพันธ์กับระดับความสามารถในการแก้ปัญหาในงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องจากบิดามารดาส่วนมาก ใช้การอบรมเลี้ยงดูรูปแบบเดียวกัน คือ แบบให้ความรัก และแบบใช้เหตุผล

Abstract

This research study contains 3 main purposes. The first one was to examine child-rearing patterns in which the parents in Bangkok have been using in rearing their children. The second one was to examine levels of problem-solving abilities of children and adolescents who were studying in school in Bangkok. The third one was to examine the effects of child-rearing patterns as well as other factors on levels of problem-solving abilities.

The subjects were 550 elementary and secondary school children in 3 schools in Bangkok area. The data were collected by using the questionnaire asking about personal data, patterns of child-rearing patterns and levels of problem-solving abilities.

Research results came out as follows:

1. The parents in this study contains average and high levels of Socio-economic statuses.
2. Most of the parents concentrated on rearing their children with love-affection as well as using reasoning rearing patterns for their children.
3. Children and youths in higher level classes gained more abilities in problem-solving.
4. Class level was the main indicator for problem-solving ability, whereby the family's socio-economic background was not the case.
5. Child-rearing pattern did not have the effect on problem-solving ability in this study. For the reason that most of the parents used love-affection and reasoning methods in rearing their children.

ภูมิหลังและปัญหา

การที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมที่ซับซ้อนนั้น ก่ออาศัยการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม การปรับตัวของบุคคลนั้นส่วนหนึ่งก่อก่ออาศัยคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวของบุคคลที่มีมาแต่เดิม เช่น ระเบิดสติปัญญา ลักษณะนิสัยต่าง ๆ สุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิตเป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้จักเป็นลักษณะพื้นฐานที่มีอยู่ในตัวของบุคคล แต่อาจมีมากหรือน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละคน อีกส่วนหนึ่งนั้นก่อก่ออาศัยการเรียนรู้ที่ได้มาจากการปลูกฝังอบรมถ่ายทอดจากคนอื่น จนทำให้เกิดทักษะหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และนำมาใช้ในการดำรงชีวิตของคนได้ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีความเชื่อว่า การปรับตัวของบุคคลก่อก่ออาศัยการเรียนรู้ที่ได้รับมาจากคนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ที่ได้มากจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (socialization) ซึ่งบุคคลได้รับมาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกของชีวิตไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ และได้รับถ่ายทอดไปจนถึงวัยปลายของชีวิต หน่วยทางสังคมที่สำคัญในการถ่ายทอดทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน หรือเป็นที่รู้จักในความหมายของสถาบันทางครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และชุมชนนั้น มีอิทธิพลอย่างมากในการเสริมสร้างความพร้อมในการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมให้แก่บุคคล และถือว่าเป็นหน่วยทางสังคมที่เป็นฐานหลักในการเสริมสร้างความพร้อมในการปรับตัวให้แก่บุคคล

สถาบันทางการศึกษา (Education Institution) นับเป็นสถาบันหลักที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความพร้อมและความสามารถในการปรับตัวให้แก่บุคคล นับตั้งแต่การปลูกฝังและเสริมสร้างคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็นให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลไปจนถึงการถ่ายทอดทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในชุมชนให้แก่บุคคล นอกเหนือจากนี้แล้ว ในปัจจุบันนี้ สถาบันทางการศึกษาได้เน้นความสำคัญของความศึกษาก่อนการศึกษากล่อชีพ (Lifelong Education) ซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ในช่วงวัยต่าง ๆ ตามความจำเป็นของเขา

และเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นจึงนับได้ว่า ในปัจจุบัน การเล็งเห็น
ความสำคัญของการช่วยบุคคลให้ปรับตัวเข้าได้กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วมี
มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญ เช่น สถาบันทางการศึกษา
เป็นต้น ความแนวความคิดของการศึกษาตลอดชีวิตที่ไต่กล่าวถึงข้างต้น การศึกษามีได้เป็นงาน
ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมบุคคลสู่สังคม โดยมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้และทักษะให้แก่
บุคคลในช่วงอายุใดอายุหนึ่ง แต่เป็นงานที่มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยบุคคลให้สามารถผ่านขั้นตอน
ต่าง ๆ ของชีวิตได้อย่างราบรื่น โดยการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้
บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่าง
รวดเร็วได้ (เพ็ญแข ประจักษ์จันติก 2533, หน้า 12) ซึ่งแนวคิดนี้ก็ได้ออกคล้องกับความรู้
ในค่านิยมของการของมนุษย์ในส่วนของการเรียนรู้ที่ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์
มิได้สิ้นสุดลงที่วัยใดวัยหนึ่ง แต่จะมีการต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต และความคงการที่จะเรียน
รู้ในวัยหนึ่ง ๆ ของบุคคลจะไม่เหมือนกัน แต่บุคคลที่ความจำเป็นต้องเรียนรู้และแสวงหาความ
รู้ใหม่ ๆ มาเพิ่มเติมตลอดชีวิตของเขา (เพ็ญแข ประจักษ์จันติก 2533, หน้า 14) เพราะ
ฉะนั้น จากการที่ได้ประสานเอาความรู้เกี่ยวกับตัวบุคคลและความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมเข้า
มาใช้ร่วมกันเป็นรูปแบบของการศึกษาตลอดชีวิต เป็นผลให้สามารถช่วยบุคคลปรับตัวได้อย่าง
เหมาะสมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
อย่างรวดเร็วเช่นสังคมปัจจุบัน และสามารถผ่านขั้นตอนในช่วงต่าง ๆ ของชีวิตได้อย่างราบรื่น

ในส่วนนี้จึงพอสรุปได้ว่า ในปัจจุบันการที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม
ได้อย่างมีคุณภาพนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมพร้อมหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน
ที่เกี่ยวกับตนเอง ซึ่งได้แก่การฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ ทั้งในด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ
รวมไปถึงการมีบุคลิกภาพความคิด ความเชื่อที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่นั้น และสามารถ
ปรับตัวได้เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป ด้วย การเตรียมพร้อมดังกล่าวนี้บุคคลอาจได้รับมาจาก
การฝึกอบรมที่ได้มาจากหน่วยที่มีหน้าที่ในการจัดการฝึกอบรมแก่บุคคล เช่น สถาบันทางการ
ศึกษาประเภทต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน รวมไปถึงการศึกษาความรู้ด้วยตนเอง
จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การเตรียมพร้อมของบุคคลในลักษณะข้างต้นยิ่งทวีความสำคัญมาก
ขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การปรับเปลี่ยนเพื่อ
ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจึงมีความจำเป็นยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันจึงมีแนว
คิดของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ให้แก่บุคคล โดยมีการจัดการ

ศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระยะยาวและระยะสั้น รวมไปถึงการจักแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลค้นคว้าเองได้ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถหาความรู้ได้ในช่วงวัยต่าง ๆ จนกลดออกชีวิต สามารถปรับตัวได้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ในการช่วยบุคคลให้สามารถปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้นั้น การให้การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ แต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่เป็นการเพียงพอหรืออาจกล่าวได้ว่า การจักเตรียมบุคคลให้อยู่ได้ในสังคมโดยการจักให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้และทักษะใหม่ ๆ นั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมความสามารถบางอย่าง รวมไปถึงการปลูกฝังความสามารถบางอย่างให้แก่บุคคลด้วย ความสามารถบางอย่างในตัวของบุคคลที่กล่าวถึงนี้ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลและสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีการยอมรับประสมการณและการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นผู้มีมุ่งปัจจุบันและอนาคตมากกว่ามุ่งอดีต มีการวางแผนการทำงานทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ให้มีความสำคัญแก่ความสามารถและทักษะของบุคคล มีการยอมรับความคิดเห็นที่ต่างจากตน มีความเชื่อในผลของความเพียรพยายาม มีการให้ความสำคัญแก่การศึกษาและการไปหาความรู้หรือข้อมูลใหม่ ๆ มีความเข้าใจในสาเหตุและผลของการกระทำ และมีความรู้สึกเชิงบวกต่อสภาพแวดล้อมรอบตนและบุคคลอื่น ซึ่งความสามารถดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะแห่งความทันสมัยของบุคคล (Modernity) ซึ่งมักพบในบุคคลในสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมพัฒนา (Inkeles & Smith, 1974) ลักษณะแห่งความทันสมัยนี้เชื่อว่าเป็นคุณสมบัติที่ควรปลูกฝังให้แก่ประชากรในประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ประชากรเหล่านั้นสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะแห่งความทันสมัยในตัวบุคคลนี้ นอกจากที่ได้อธิบายมาแล้ว ยังมีอื่น ๆ อีก เช่น การมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือการมีความเพียรพยายามที่จะไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ โดยไม่ทอดอຍ (McClelland, 1965) และการมีความสามารถในการร่วมความรู้สึก (Psychic Empathy) คือการที่สามารถนำตนเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นและมีความเข้าใจในสถานการณ์และบทบาทของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง (Lerner, 1964) เป็นต้น คุณลักษณะแห่งความทันสมัยนี้ได้รับการศึกษาค้นคว้าในประเทศต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับว่า เป็นคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลและเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญต่อทั้งตัวบุคคลและสังคมด้วย ทั้งนี้เป็น

ป้ความแนวคึกคักความทันสมัยของบุคคล (Individual Modernity) ที่ว่า การพัฒนา
อ้อมไ้บังเกิดขึ้นหวดประชากรในสังคมยังขาดคุณลักษณะบางอย่างที่เอื้อต่อการพัฒนา และ
การพัฒนาของสังคมหนึ่ง ๆ จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อประชากรส่วนมากเป็นผู้มีความ
พร้อมที่จะรับการพัฒนา ซึ่งหมายถึง เป็นผู้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติต่าง ๆ
เหมาะสม

เพราะฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การจึ้เตรียมบุคคลโดยการจึ้ให้มีการฝึกฝนอบรม
เพื่อให้ความรู้และทักษะใหม่ ๆ นั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้บุคคลสามารถดำรง
ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีสมรรถภาพ มีความจำเป็นต้องส่งเสริมความสามารถบางอย่างใน
บุคคลให้สูงขึ้น รวมทั้งการปลูกฝังความสามารถบางอย่างให้แก่บุคคลด้วย ความสามารถ
บางอย่างในตัวบุคคลที่กล่าวถึงนี้ มีเช่น การมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลและ
มารดคักลึนใจแกปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีการยอมรับประสบการณ์ใหม่ ๆ และยอม
การเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นผู้มุ่งปัจจุบันและอนาคตมากกว่าอดีต มีการวางแผน
รทำงานทั้งในส่วนคนและส่วนรวม ให้มีความสำคัญแก่ความสามารถและทักษะของบุคคล มี
ยอมรับความคึกเห็นที่ต่างจากตน มีความเชื่อในผลของความเพียรพยายาม มีการให้ความ
สำคัญแก่การศึกษาและการไ้หาความรู้หรือข้อมูลใหม่ ๆ เป็นต้น ซึ่งลักษณะคักกล่าวนี้เป็นส่วน
ของลักษณะแห่งความทันสมัยของบุคคล ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังให้เกิดมีขึ้นในตัว
บุคคลที่จะเป็นประชากรของประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาลักษณะแห่งความทันสมัยที่สำคัญคือ ความสามารถในการ
แกปัญหา (Problem-Solving Ability) ทั้งนี้เนื่องจาก คุณลักษณะอันนี้เป็นคุณสมบัติ
เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลที่มีคุณลักษณะอันนี้มากก็สามารถดำรงชีวิตอยู่
ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและสามารถปรับคนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้อย่างดี อีก
การหนึ่ง ความสามารถในการแกปัญหายังเป็นคุณสมบัติที่นำไปสู่คุณสมบัติอื่น ๆ เช่น การ
ความสำคัญแก่การศึกษาและการไ้หาข้อมูลใหม่ ๆ ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล
การคักลึนใจที่เหมาะสมเป็นต้น รวมไปถึงความเพียรพยายามและความเข้าใจในสาเหตุ
ผลของการกระทำ เป็นต้น ในประการสุดท้ายนั้น ความสามารถในการแกปัญหาเป็นคุณ
ะที่ได้รับการส่งเสริมในสังคมไทย และถือว่าเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่ควรมีอยู่ในประชากร
คักถึงที่ในปัจจุบันประเทศไทยมีการ เน้นความสำคัญของกระบวนการ เรียน-การสอนเพื่อให้

คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น ก็จะเห็นได้จากหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาปี 2521 ซึ่งได้กำหนด
หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่า มุ่งให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความ
คิดสร้างสรรค์ และรู้จักแก้ปัญหาคือวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ
2520) นอกจากนี้แล้ว ในหลักสูตรการเรียน-การสอนผู้ใหญ่ที่อยู่นอกโรงเรียนก็มีการเน้น
แนวคิดและการปฏิบัติเพื่อสอนให้เป็นคนคิดเป็น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525) ซึ่ง
หมายถึงการ เป็นบุคคลที่สามารถมองปัญหาได้อย่างถูกต้อง และสามารถลงไปสู่ขั้นตอนของ
การแก้ปัญหาย่างถูกต้อง คือ มีการเสาะหาข้อมูลทั้งทางบ้านตนเอง สภาพแวดล้อมและ
หลักการในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และในที่สุดมีการประ
เมินแนวทางการแก้ปัญหาและเลือกเอาทางที่เหมาะสมที่สุดเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา เพราะ
ฉะนั้น แนวการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญแก่ความสามารถในการแก้ปัญหาจึงนับได้ว่า
เป็นวิธีการที่กำลังได้รับสนับสนุนอยู่อย่างมากในปัจจุบันทั้งด้านกรเรียนการสอนในระบบ
โรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน จึงน่าจะเป็นการเหมาะสมที่จะได้ทำการศึกษาค้นคว้า
โดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรไทย และหากได้มีการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้
ในกลุ่มประชากรไทยมากกลุ่มเท่าใด ก็จะข้อมูลพื้นฐานด้านความสามารถในการแก้ปัญหา
ของคนไทยมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งตามสภาพการณ์ในปัจจุบันนี้ มีการศึกษาในเรื่องของการศึกษา
ในเรื่องนี้อยู่บ้าง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นคนในวัยต่าง ๆ เช่น เป็นเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งก็
ได้พบผลว่าปัจจัยด้านสติปัญญา สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมและระบบการอบรมเลี้ยงดู
มีผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กในวัยนี้ นอกจากนี้แล้ว ยังมีการศึกษาที่
ศึกษากับกลุ่มเยาวชนไทย ซึ่งก็ได้พบผลเช่นเดียวกันว่า ปัจจัยด้านสติปัญญา ระดับอายุ และ
สถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและระบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมี
ผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับในกลุ่มบุคคลในวัยผู้ใหญ่ นั้น มีการศึกษาโดย
ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนผู้ใหญ่ในระบบ โดยการเปรียบเทียบกับนักเรียนในระบบ ซึ่งก็
พบว่า ในการหาวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนทั้งสองกลุ่มนั้น นักเรียนที่มีอายุมากกว่าจะใช้
ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลมากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า และสภาพแวดล้อมทางครอบครัว
เช่น ระดับการศึกษาของบิดามารดามีผลต่อความแตกต่างในด้านกรหาวิธีการในการแก้ปัญหา
ของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับงานศึกษาค้นคว้าในเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหานั้นนอกเหนือ
ไปจากนั้นนั้น มักเป็นงานศึกษาเพื่อหาวิธีการสอนหรือหาแนวทางในการพัฒนาความสามารถ
ในการแก้ปัญหา

อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า การศึกษาในเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหา ในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย และยังไม่สามารถมองภาพได้อย่างกระจ่างชัดเจนว่ ความสามารถทางแก้ปัญหของคนไทยเป็นอย่างไร และมีความแตกต่างกันอย่างไรในบุคคล ที่มีวัย หรืออายุต่างกัน นอกจากนี้แล้ว มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาและเสริม สร้างความสามารถทางการแก้ปัญหา ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้จึงมีความจำเป็นในการจัดโครงการ ศึกษาค้นคว้าในเรื่องของความสามารถทางการแก้ปัญหของกลุ่มประชากรไทย โดยใช้ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรในวัยต่าง ๆ เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการ แก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างในวัยต่าง ๆ รวมไปถึงปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถทาง การแก้ปัญหาด้วย

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็ก และเยาวชนไทยในช่วงอายุของวัยเด็กไปจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย คือช่วงอายุระหว่าง 7-18 ปี หรือเป็นเด็กที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้เพื่อศึกษาความแตกต่างของระดับความสามารถในการแก้ปัญหา รวมไปถึงพัฒนาการด้านความ สามารถทางการแก้ปัญหของเด็กและเยาวชนไทยด้วย นอกจากนี้แล้วยังมีวัตถุประสงค์ที่จะ ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหา ได้แก่สภาพแวดล้อมทาง ครอบครัว อาทิเช่น อาชีพของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว รวมไปถึงรูปแบบของ การอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับจากครอบครัว เป็นต้น และยังคงการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านชีวภาพ เช่น เพศ ระดับอายุ ระดับชั้นเรียน เป็นต้นว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับความสามารถใน การแก้ปัญหายังไงบ้าง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยชิ้นนี้ ก็คือ จะได้ข้อมูลพื้นฐานด้านความสามารถ ในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ในการทำวิจัย เรื่องนี้ในขั้นต่อไป หรืออาจใช้เป็นข้อมูลในการจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถใน การแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากงานวิจัยชิ้นนี้แล้ว ยังมี ความต้องการงานวิจัยพื้นฐานในเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง อื่น ๆ อีกมาก ตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้ใหญ่ในวัยต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ใน ข้อมูลที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหของประชากรไทย และสามารถมอง

เห็นภาพคุณลักษณะในตัวของประชากรไทยทุกกลุ่มอายุ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะ
อันนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 3 ประการดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย
ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 7-18 ปี และเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถใน
การแก้ปัญหา
3. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ สถาน-
ภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ซึ่งได้แก่ รัศมีรายได้และอาชีพ
ของบิดามารดาและระดับชั้นเรียนของเด็ก

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหาให้
ข้อมูลในคำนำต่อไปนี้ คือ

1. พัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย ใน
ช่วงอายุระหว่าง 7-18 ปี
2. รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้อยู่ในครอบครัวไทย
3. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการด้านความ
สามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย
4. ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหา

ข้อมูลข้างต้นนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ คือ จะเป็นฐานสำหรับความ
เข้าใจในคำนำพัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย ส่วนใน
เชิงปฏิบัตินั้น ข้อมูลที่ได้นี้จะเป็นฐานให้การหาวิธีการในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันนี้ในตัว
ของประชากรไทยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาระดับความสามารถในการแก้ปัญหาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็น
เด็กและเยาวชนไทย อายุระหว่าง 7-18 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปจนถึง
มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ยามศัพท์เฉพาะ

ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต
ประจำวัน ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและผู้อื่น วิกิได้จากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความสามารถ
ทางการแก้ปัญหา ซึ่งมีทั้งหมด 20 ข้อ ผู้ที่ได้คะแนนสูงถือว่าเป็นผู้มีความสามารถทางการแก้
ปัญหาสูง ผู้ได้คะแนนน้อยถือว่ามีความสามารถในการแก้ปัญหาคำ

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการอบรมปลูกฝังที่ผู้ตอบได้รับจากครอบครัว วิกิ
ได้จากคำตอบข้อคำถามในแบบวิกิรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดู
แบบรัก เอาใจใส่ ให้การสนับสนุน

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดู
แบบชี้แจงเหตุผลให้รางวัลและลงโทษอย่างสมเหตุสมผล และ
คงเส้นคงวา

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การอบรมเลี้ยง
ดูแบบไม่เป็นกันเอง เห็นห่าง และมีการลงโทษ ถ้ากระทำผิด

ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้ประจำของครอบครัว วิกิได้จากคำตอบ
คำถามในแบบวิกิสอบถามข้อมูลส่วนตัวแบ่งเป็น

ระดับต่ำ น้อยกว่า 3,000 บาท

ระดับปานกลาง ระหว่าง 3,001 - 8,000 บาท

ระดับสูง 8,001 ขึ้นไป

ระดับอาชีพของนิยามารดา หมายถึงอาชีพที่บิดาและมารดากำลังทำอยู่ วัก็ไ้จากกรทอบข้อ
ข้อคำถามในการสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบ่งเป็น อาชีพก้านวิชาชีพ อาชีพก้านค้าขาย อาชีพ
ก้านแรงงานชั้นสูง อาชีพก้านแรงงานชั้นต่ำ และไม่มีอาชีพ

ระดับชั้นเรียน หมายถึงระดับชั้นทางการศึกษาที่ผู้ตอบกำลังเรียนอยู่ วัก็ไ้จากการทอบข้อ
คำถามในแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบ่งออกเป็นระดับ ประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย
กั้กั้ชั้นประถมนที่ 2 ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6

ในบทนี้ในท้อไปนี้จะไ้กล่าวถึงเนื้อหาสำคัญของงานวิจัยชั้นนี้ ไ้แก่ ความ
สามารถในการแก้ปัญหา รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ในก้านความหมายหลักการ ทฤษฎี
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสองนี้ และยังรวมไปถึงปัจจัย
เชิงเศรษฐกิจ-สังคม และชีวภาพที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาด้วย
ในท้ายสุดของบทนี้จะเป็นการนำ เสนอสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งไ้แนวทางมาจากเนื้อหา
หลักการ ทฤษฎี และการศึกษาค้นคว้า ในเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหา รูปแบบของ
การอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยเชิงเศรษฐกิจ-สังคม และชีวภาพที่มีส่วนเกี่ยวข้องกั้กล่าวแล้ว
ข้างกันเป็นฐานที่สำคัญ

เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยก้านความสามารถในการแก้ปัญหา

การที่จะเกิดความเข้าใจไปในความหมายของความสามารถทางการแก้ปัญหา
(Problem-Solving Ability) นั้น ในขั้นแรก ต้องมีความเข้าใจในความหมายของ
คำว่า การแก้ปัญหา เสียก่อน ในเรื่องการแก้ปัญหานี้มีผู้ให้ความหมายไว้ในหลายแนวด้วยกัน
อาทิเช่น เดวอลท์ (Devault, 1961) อธิบายว่า การแก้ปัญหามีความหมายถึง การที่บุคคล
เผชิญกับสภาพการณ์ใหม่และมีความจำเป็นท้องใช้พฤติกรรมใหม่ท้อสนองแก่สภาพการณ์นั้น
และการที่บุคคลเผชิญกับปัญหา ทำให้บุคคลไม่สามารถท้อสนองท้อสถานการณ์นั้นด้วยวิธีการ
เดิมที่เคยใช้หรือเคยเรียนรู่มาก่อน สำหรับนักวิชาการคนอื่น ๆ นั้น มองเห็นว่าปัญหา คือ
ระยะห่างระหว่างสภาพการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ กับสภาพการณ์ที่ท้อการให้เกิดขึ้น และ
การแก้ปัญหาก็คือ การทำให้ระยะห่างนี้หายไปหรือหมดไป (Gagné, 1972) เพราะฉะนั้น

สรุปได้ว่า ปัญหาคือ ข้อขัดข้อง หรือความไม่สอดคล้องกันระหว่างสภาพหรือสถานการณ์
 อยู่กับที่ก่อการให้เกิดขึ้น และเมื่อสามารถหาทางทำให้ข้อขัดข้องหรือความไม่สอดคล้อง
 ไปได้ ก็ถือว่าเป็นการแก้ปัญหา และที่มาของข้อขัดข้องอันนี้ก็ คือ การที่บุคคลไม่สามารถใช้
 ทรัพยากรที่มีอยู่กับสภาพการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้วนี้ จึงกล่าวได้ว่า การแก้
 คือการที่บุคคลหาทางเผชิญกับสภาพการณ์ใหม่ที่ตนเองไม่มีประสบการณ์มาก่อน หรือสภาพ
 ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่จะให้เกิดขึ้นจนประสบผลสำเร็จ คือสามารถปรับความไม่
 สอดคล้องนั้นให้ลดลงหรือหายไป และความสามารถทางแก้ปัญหาก็คือ การที่บุคคลสามารถ
 ภาพความไม่สอดคล้องกันของสภาพการณ์ที่ขัดแย้งนี้ให้หมดไปได้นั่นเอง

ในสภาพความเป็นจริงในชีวิตของบุคคลนั้น แต่ละคนต้องเผชิญกับสภาพการณ์ใหม่ ๆ
 เสมอ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้
 สภาพการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์อยู่เสมอ เป็นเหตุให้การแก้ปัญหา
 ที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในการดำรงชีวิตของบุคคล

ในการแก้ปัญหานั้น บุคคลอาจใช้วิธีเชื่อมโยงความรู้ที่มีมาแก้ปัญหาที่
 โดยตรง หากปัญหานั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน อีกวิธีหนึ่งนั้น
 อาจใช้ส่วนหนึ่งของความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่ร่วมกับความรู้ใหม่เพื่อแก้ปัญหาก็ได้
 บุคคลมีประสบการณ์หรือความรู้เดิมอยู่มากเท่าไรก็มีแนวโน้มที่จะแก้ปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่าง
 มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น แนวในการอธิบายเรื่องความสามารถทางการแก้ปัญหานี้อาจใช้แนว
 อธิบายในทฤษฎีการกระบวนกรเรียนรู้ (Gagne, 1972) ซึ่งอธิบายว่า กระบวนการเรียนรู้
 เป็นขั้นตอน จากขั้นต้นที่มีการเรียนรู้เพียงอย่างเดียวไปจนถึงขั้นรวบรวมเอาแนวคิดหรือหลัก
 ใด ๆ ที่มีอยู่นั้นมาใช้ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ ความสามารถทางการแก้ปัญหาก็จึงมีปัจจัยที่เป็นฐาน
 ฐานคือ ฐานความรู้เดิมที่บุคคลมีอยู่ ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์เดิมที่บุคคลนั้นมีอยู่ในเรื่องนั้นโดย
 นอกจากการเรียนรู้ที่มีมาในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ได้ แนวการอธิบายเช่นนี้สอดคล้องกับ
 อธิบายของนักวิชาการหลายคน อาทิเช่น ธอร์นไดค์ (Thorndike, 1928) ซึ่งอธิบายวิธี
 แก้ปัญหาคือการหยั่งเห็น คือการแก้ปัญหาโดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ มีการรับรู้ปัญหา
 สามารถมองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหอย่างกระจ่างชัด และยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดในแนว
 วิทยาพัฒนาการที่อธิบายถึงความสามารถในการแก้ปัญหของบุคคลซึ่งมีการพัฒนาเป็นขั้นตอน
 ความสามารถในการแก้ปัญหที่ไม่ซับซ้อนไปจนถึงปัญหาที่ซับซ้อน (Piaget, 1962) ซึ่งทำให้

มักพบว่าบุคคลที่มีอายุมากกว่า จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ดีกว่าบุคคลที่อายุน้อยกว่า แนวคิดอันนี้ยังตรงกับแนวคิดเชิงสังคมวิทยาและการศึกษาที่ว่า ประสิทธิภาพเดิมของบุคคลที่ได้มาจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับผู้อื่นจะช่วยให้เป็นฐานในการศึกษาและแก้ปัญหา (Mead, 1934) และยิ่งบุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไปในวงกว้างมากเท่าไร ก็จะมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหามากขึ้นเท่านั้น ส่วนในเชิงการศึกษานั้นก็มีการยอมรับว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ย่อมเป็นผู้มีฐานของประสิทธิภาพสูงกว่าและเป็นผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้มากกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำ นอกจากนี้แล้วยังพบอีกว่าความสามารถทางการแก้ปัญหาสามารถเพิ่มพูนได้ในตัวบุคคล โดยวิธีการฝึกอบรมโดยตรงหรือในทางอ้อมได้แก่การจัดหาวิธีสอนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งจะเห็นทางนำไปสู่ฐานของความรู้หรือประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหานั้นเอง ข้อคิดเห็นดังกล่าวแล้วนี้ได้รับการสนับสนุนจากผลการศึกษาค้นคว้าที่ทำกันมาในระยะเวลาอันยาวนานในเรื่องความสามารถทางการเรียนรู้ของบุคคล (Learning Ability) การแก้ปัญหาก็จะเพิ่มขั้นตามช่วงวัยของบุคคล (Horn & Cattell, 1967) และความสามารถดังกล่าวนี้มีได้ตลอดความวัยที่สูงขึ้น แต่กลับมีระดับสูงขึ้นตามวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงมาแต่เดิม

จึงสามารถกล่าวได้ว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหา เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะปรับสภาพที่แย้งระหว่างสภาพการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการให้ลดลงหรือให้หมดไปและความสามารถทางการแก้ปัญหาก็ต้องอาศัยประสิทธิภาพหรือความรู้เดิมที่มีเป็นฐานอันสำคัญ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนและมีการเพิ่มพูนขึ้นตามประสิทธิภาพที่เพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้น บุคคลที่มีอายุมากกว่าหรือมีระดับการศึกษาสูงกว่าหรือมีโอกาสที่จะได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมาก จึงมักเป็นผู้มีความสามารถทางการแก้ปัญหา

ในด้านของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการแก้ปัญหานั้นนักวิชาการหลายคนได้อธิบายเป็นแนวเชิงทฤษฎีว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหาก็เป็นรูปของการเรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการเป็นขั้นตอน และมีหลักการของการนำเอาข้อมูลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ 2 อย่างมาประสมประสานกัน จนสามารถมองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไขได้ การเรียนรู้ประเภทนี้เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยความสามารถในการมองเห็นลักษณะร่วมของปัจจัยหลายอันร่วมกัน (Geoghegan, 1972) ซึ่งตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้อันนี้ ความสามารถทางการแก้ปัญหาก็ได้เกิดขึ้นในทันที แต่

อาศัยการประสมประสานของปัจจัยหรือสิ่งเร้าหลายอันร่วมกัน ซึ่งจะเกิดความสามารถ
 ารมองเห็นและแก้ปัญหาได้ ส่วน ทอร์นไดค์ (Thorndike, 1928) อธิบายไปในแนว
 ฏิกของการหยั่งเห็น (Insight) ซึ่งอธิบายว่าประสบการณ์เดิมเป็นฐานสำคัญในการทำ
 เห็นช่องทางในการแก้ปัญหา และบุคคลมักแก้ปัญหาโดยอาศัยการเรียนรู้ที่มีมาแต่เดิม
 ิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่คล้ายคลึงกับการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่ การหยั่งเห็นก็จะเกิด
 ้วขึ้นเท่านั้น สำหรับ เพียเจต์ (Piaget, 1962) ก็อธิบายกระบวนการแก้ปัญหาคาม
 ฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการที่ว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหาก็จะเริ่มพัฒนาในเด็กตั้งแต่วัย
 ี้แต่การเริ่มมีความสามารถในการแก้ปัญหาย่างง่าย ๆ และพัฒนาขึ้นจนถึงขั้นของ
 สามารถในการคิดหาเหตุผลและสามารถแก้ปัญหาย่างสลับซับซ้อนได้ ในช่วงอายุประ
 12 ปี และจะมีการพัฒนาความสามารถอันนี้สูงขึ้นเมื่อวัยสูงขึ้น

สำหรับในแนวทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหานั้น มักอธิบายถึงลักษณะ
 ะบวนการในการแก้ปัญหา เช่น กิลฟอร์ด (Guilford, 1951) อธิบายว่า กระบวน
 แก้ปัญหาที่มีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมการ (Preparation) หมายถึง ขั้นค้นหาปัญหาว่าปัญหาที่แท้
 ้ออะไร
2. ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) คือ การพิจารณาว่าสิ่งใดบ้าง เป็น
 ุสำคัญของปัญหา
3. ขั้นหาแนวทางในการแก้ปัญหา (Production) คือ การหาวิธีการแก้
 ้ตรงกับสาเหตุ และมีผลลัพธ์ออกมา
4. ขั้นตรวจสอบ (Verification) หมายถึง นำผลลัพธ์มาตรวจสอบว่า
 หรือไม่หากไม่ถูกต้องก็หาแนวทางในการแก้ปัญหาใหม่
5. ขั้นนำไปประยุกต์ใหม่ (Reapplication) คือ การนำเอาวิธีการแก้
 ุถูกต้องไปใช้ในเหตุการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป

ซึ่งการอธิบายข้างต้นนี้ได้รับความสนใจและนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ต่อมาได้
 ปรุงกระบวนการแก้ไขปัญหาคือ 5 ขั้นตอนนั้นจนเหลือเพียง 4 ขั้นตอน ได้แก่ ทฤษฎีการแก้
 ่ง เวียร์ (Weir, 1974) ดังต่อไปนี้

- ชั้นที่ 1 ชั้นการแก้ปัญหา
- ชั้นที่ 2 ชั้นวิเคราะห์ปัญหา
- ชั้นที่ 3 ชั้นเสนอปัญหา
- ชั้นที่ 4 ชั้นตรวจสอบผลลัพธ์

สำหรับนักวิชาการคนอื่น ๆ ได้เสนอแนวคิดนอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วในแนวเดียวกัน คือ การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน ในขั้นแรกต้องหาทางพยายามเข้าใจปัญหา เช่น การแปลความ และการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่นำมา ในขั้นที่สอง เป็นการหาทางแก้ปัญหาโดยการตั้งประเด็น และหารูปแบบในการแก้ไข ซึ่งอาจได้จากสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันที่เกิดขึ้นมาแล้ว ในขั้นที่สาม เป็นการดำเนินการแก้ไขปัญหามารูปแบบที่ได้วางไว้ ชั้นที่ 4 เป็นการตรวจสอบวิธีการและผลลัพธ์ว่าได้ผลเป็นอย่างไร และมีการปรับปรุงแก้ไขได้เมื่อผลลัพธ์ออกมาไม่เป็นที่น่าพอใจ (Mark et al. 1965)

เพราะฉะนั้น ในการแก้ปัญหานั้น ผู้แก้ปัญหาก็จะมีการเรียนรู้และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากพอสมควร และก็ต้องมีความสามารถในการคิดในระบับหนึ่งและประสบการณ์เดิมมีส่วนสำคัญในการวางรูปแบบในการแก้ปัญหา นอกจากนี้แล้วผู้แก้ปัญหายังต้องใช้กระบวนการในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นขั้นตอน ซึ่งอย่างน้อยก็ต้องมีความสามารถอยู่ใน 3 ส่วน คือ ส่วนแรก เข้าใจตัวปัญหา คือ สามารถมองเห็นและวิเคราะห์ได้ว่า สาเหตุของปัญหาอยู่ที่ใด ส่วนที่สอง สามารถหาแนวทางมาแก้ไขปัญหาก็ โดยการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมที่มี หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ส่วนที่สาม คือ การลงมือแก้ไขปัญหโดยแนวทางที่ทั้งไว้ และมีการปรับปรุงแนวทางเหล่านั้นเมื่อพบว่า การแก้ไขปัญหานั้นไม่ประสบผลสำเร็จ

สำหรับในประเทศไทยนั้น เนื่องจากความสามารถทางการแก้ปัญหาเป็นสิ่งซึ่งในวงวิชาการเห็นเป็นสิ่งสำคัญ และมีการกำหนดเป็นหลักการอยู่ในหลักสูตรการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนด้วยว่า จะต้องสอนให้ผู้เรียนทั้งสองระบบเกิดความสามารถอันนี้ด้วย เพราะฉะนั้น ในประเทศไทยเอง จึงมีผู้เสนอกระบวนการคิดแก้ปัญหาย่างมีระบบหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ วิธีการแก้ปัญหาย่างมีระบบเป็นขั้นตอนนั่นเอง ซึ่งจากกระบวนการแก้ปัญหา

งเป็นระบบดังกล่าวนี้ ทอสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นวิธีการทางพุทธศาสนา
การแก้ปัญหาคามชั้นหึ่งสี่ของอริยสัจ (วิระพล สุวรรณพันธ์ 2524) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ระบุปัญหา (ทุกข์)
2. ค้นหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย)
3. กำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา (นิโรธ)
4. กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา (มรรค)

ซึ่งสรุปได้ว่า การแก้ปัญหาคัยกระบวนการหึ่งสี่ เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่มุ่งให้ผู
เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นอย่างมีเหตุมีผล และเป็นวิธีการที่เป็นแนวเดียว
วิชาการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับกระบวนการแก้ปัญหาคามแนวของอริยสัจสี่ดังกล่าวแล้ว
กันนี้ เมื่อนำอธิบายร่วมกับขั้นตอนในการแก้ปัญหาคอนักวิชาการชาวต่างประเทศที่ได้
มาบ้างแล้วข้างกัน ก็พอสรุปได้ว่า ในการแก้ปัญหาคานั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องมีความสามารถ
ต่อไปนี้ คือ

1. สามารถตีความและบอกสิ่งที่เป็นปัญหาได้
2. สามารถวิเคราะห์ แยกแยะ และตั้งสมมติฐานของปัญหาได้ บอกได้ว่าที่มา
ของปัญหาอยู่ที่ใด
3. สามารถทดสอบหาวิธีการและหาข้อมูลมาสนับสนุนวิธีการเหล่านั้น
4. สามารถนำข้อมูลไปใช้ได้ และตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปใช้ใหม่ได้

เพราะฉะนั้น ในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การแก้ปัญหา
กระบวนการที่มีขั้นตอนเป็นระบบ และในการแก้ปัญหาคอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ปฏิบัติจะ
ดำเนินการตั้งแต่ขั้นการตีความ ขึ้นแยกแยะวิเคราะห์ปัญหา ขึ้นทดสอบหาวิธีการในการ
หา และในขั้นสุดท้ายคือ การดำเนินการแก้ปัญหาและปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่หากยังไม่ประสบ
เร็จ นอกจากนั้นแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินการ
ก่อนหึ่งสี่นี้ อาทิเช่น ปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์เดิม และการเรียนรู้ที่มีมาแต่เดิม

ในค่านงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถทางการแก้ปัญหาคานั้นพบว่า ความสามารถ
การแก้ปัญหาคามีส่วนสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาของบุคคล ผู้ที่สามารรถแก้ปัญหาคได้ก็ จะเป็นผู้มี

ระดับสติปัญญาที่ก้าว และจากการศึกษาค้นคว้าโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอเมริกันที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน คือ เป็นเด็กที่เรียนอยู่ในชั้น 4, 5 และ 6 นอร์ทตัน (Norton, 1972) พบว่า เด็กที่อยู่ในชั้นเรียนที่สูงกว่าสามารถทำคะแนนในแบบทดสอบความสามารถทางการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่เรียนอยู่ในชั้นเรียนที่ต่ำกว่า ส่วนในประเทศไทยนั้น การศึกษาของ นงนุช วรรณหะ (2514) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถทางการแก้ปัญหา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง พบว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นเดียวกับงานของ วรณทิ วรณศิลป์ (2522) ซึ่งศึกษาเรื่องเกี่ยวกับนี้แก่ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ก็พบว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังมีงานวิจัยของคนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งในประเทศไทยและในประเทศไทยเองที่พบว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาโดยใช้กลุ่มเด็กเล็ก เด็กในระดับมัธยมศึกษา หรือเด็กที่มีระดับอายุสูงกว่านั้น สรุปได้ว่า เด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงกว่าจะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาคว่า สำหรับการศึกษาคของ เฉลิมพล ทันสกุล (2521) ซึ่งศึกษาระดับความสามารถของเด็กเล็กที่มีอายุต่างกัน และมีระดับชั้นเรียนต่างกัน และทดสอบระดับสติปัญญาด้วยนั้นพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่างกัน และมีระดับชั้นเรียนต่างกันจะมีความสามารถทางการแก้ปัญหาคต่างกัน และตัวแปรด้านอายุและระดับสติปัญญา ซึ่งเห็นได้แก่ ระดับชั้นเรียนของเด็กมีผลต่อระดับความสามารถแก้ปัญหาคของเด็กด้วย และเด็กที่มีอายุสูงกว่า และ/หรือเรียนในชั้นเรียนที่สูงกว่า จะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาคสูงกว่า สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการแก้ปัญหาคนั้น ปัจจัยด้านเพศและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวได้แก่ระดับรายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารคาคนั้น ถึงแม้ว่าจะยังมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาปัจจัยเหล่านี้โดยตรงกับเรื่องของความสามารถทางการแก้ปัญหาค แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ปัจจัยด้านระดับเศรษฐกิจของครอบครัวกับอาชีพของบิดามารคาคย่อมส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะที่สำคัญแทบทุกอันของเด็กด้วย ดังเช่น ผลงานวิจัยในประเทศไทยเองที่ได้มีผู้ทำไว้แล้วหลายชิ้น ซึ่งได้นำเสนอแล้วในตอนที่สองของบทนี้ ซึ่งพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลางและสูง และบิดามารคาคประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ จะมีคุณลักษณะหลายอย่างที่น่าเหนือกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมต่ำ สำหรับคุณลักษณะ

ด้านความสามารถทางการแก้ปัญหา นั้น จากการวิจัยของ เดลิมพล กันสกุล (2521) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยด้านเพศ และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า รัศมีรายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารคามีผลต่อความสามารถทางการแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความสามารถทางการแก้ปัญหา เนื่องจากปัจจัยด้านเพศเป็นปัจจัยเชิงชีวภาพ ซึ่งไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคล เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงไม่นำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาในครั้งนี้

เพราะฉะนั้น จึงพอสรุปเพื่อนำไปสู่สมมติฐานของการวิจัยนี้ได้ว่า เด็กที่มีระดับอายุสูงกว่าหรือเรียนในชั้นเรียนระดับสูงกว่าจะมีความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่อายุน้อยกว่าหรือเรียนในชั้นเรียนต่ำกว่า และในอีกประการหนึ่ง เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงและมีบิดามารดาประกอบอาชีพชั้นสูงจะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำและมีบิดามารดาประกอบอาชีพชั้นต่ำ

ข้อหา หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู

การปลูกฝังคุณสมบัติอันสำคัญให้แก่บุคคล ถือเป็นบทบาทหน้าที่อันสำคัญของสังคม จะต้องรับบทบาทหน้าที่นี้โดยมีตัวแทนของการถ่ายทอดทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางการศึกษา และชุมชน เป็นต้น การปลูกฝังคุณสมบัติดังกล่าวนี้ควรเริ่มปลูกฝังแก่บุคคลช่วงต้นของชีวิต สรุปได้ว่า การที่บุคคลเรียนรู้และพัฒนาคุณสมบัติที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อที่มารอดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้นั้น ต้องผ่านการปลูกฝังตามกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (socialization) เพราะฉะนั้น กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจึงถือเป็นกระบวนการที่มีผลสำคัญอย่างยิ่งแก่แต่ละบุคคล และเมื่อกล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดู (Child-Rearing practices) กับความสามารถทางการแก้ปัญหาแล้ว ควรจะต้องกล่าวถึงกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมด้วย ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการอบรมเลี้ยงดูนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม สำหรับรายละเอียดของความสัมพันธ์ของทั้งสองประการที่กล่าวถึงนี้ จะได้อธิบายต่อไปในตอนหลัง

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการอธิบายถึงความหมายและความสำคัญของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งมักจะรู้จักในชื่อของ "Socialization" กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้วิถีทาง (ways) ทั้งหมดในสังคมเพื่อที่เขาจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้นได้ (Elkin, 1960) กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม เป็นกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้และรับเอาค่านิยม ความรู้สึก ความเชื่อ และระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นเข้ามาไว้ในตนจนกลายเป็นลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ หรือที่เรียกว่าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของคน ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีทัศนคติ มีความพอใจหรือไม่พอใจที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นไปในแนวเดียวกันกับคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย ในแนวของสังคมวิทยานั้น ถือว่า การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่ผสมผสานกันระหว่างระบบวัฒนธรรม (Cultural System) ซึ่งหมายถึง ระบบค่านิยม ความเชื่อ และระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในสังคมนั้น กับระบบสังคม (Social System) ซึ่งหมายถึง ระบบการจับทาบและสถานภาพ รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ที่แต่ละบุคคลมีต่อกัน รวมไปถึงระบบและวิธีการต่าง ๆ ที่บุคคลจะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมกับส่วนทางบุคลิกภาพของบุคคล (Psychological System) ซึ่งหมายถึง การมีทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และความพึงพอใจที่จะปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม การถ่ายทอดทางสังคมจะเป็นตัวกลางที่จะประสานทั้งสามส่วนนี้เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นผลให้บุคคลมีทั้งความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ ค่านิยม ความเชื่อ และความคาดหวังต่าง ๆ ของสังคม รวมไปถึงวิธีการปฏิบัติตามค่านิยม ความเชื่อ และกฎเกณฑ์เหล่านั้น และมีความพอใจที่จะปฏิบัติตามค่านิยม ความเชื่อ และระเบียบกฎเกณฑ์นั้นด้วย กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ร่วมกับการควบคุมทางสังคม (Social Control) จะทำหน้าที่กล่อมเกล้าให้บุคคลมีลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสังคมและมีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ (Persons, 1960) ด้วยเหตุนี้ การถ่ายทอดทางสังคมจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญแก่บุคคลเป็นอย่างมาก และเป็นที่มาของพฤติกรรมของบุคคลทั้งในค่านิยมและค่านิยมพฤติกรรมเบี่ยงเบน เชื่อกันว่า พฤติกรรมของบุคคลทั้งทางค่านิยม คือ พฤติกรรมที่เป็นไปคามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และพฤติกรรมเบี่ยงเบนคือ พฤติกรรมที่ขัดต่อระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ได้มาจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งบุคคลได้รับมาตั้งแต่วัยก่อนของชีวิตนั่นเอง การที่บุคคล

การรับการถ่ายทอดทางสังคมไถ่นั้น ในส่วนตัวของบุคคลแล้วยังขึ้นกับองค์ประกอบด้าน
บุคคลอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น ต้องมีความเป็นปกติทางสติปัญญาพอที่จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ

นำมาในการถ่ายทอดได้ และจะต้องมีลักษณะทางอารมณ์ประเภทต่าง ๆ อยู่ในตัวพอที่จะ
ทำให้มีพฤติกรรมเชิงบวกหรือเชิงลบได้ ซึ่งในส่วนนี้อธิบายได้ว่าองค์ประกอบด้านสติปัญญา
ทางด้านอารมณ์ของบุคคลเป็นฐานสำคัญในการรับการถ่ายทอดกระบวนการถ่ายทอดทาง
บุคคลผู้มีพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์เป็นปกติสามารถรับการถ่ายทอดกระบวนการ
ถ่ายทอดทางสังคมได้ และจะมีพฤติกรรมไปในด้านปกติ ส่วนผู้ที่มีความบกพร่องในองค์ประกอบ
นี้อาจเป็นเพราะปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสม-
อาจเป็นผลให้การรับการถ่ายทอดทางสังคมเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ เป็นผลให้เกิดพฤติกรรม
เบนได้ ในเรื่องของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมนั้น นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างกัน
ประเด็นที่ควรกล่าวถึงอีก คือ กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) เป็น
กระบวนการที่นอกจากจะมีความจำเป็นเชิงจิต สังคมต่อบุคคลแล้ว ยังมีความจำเป็นเชิงกายภาพ
 ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีระยะเวลาของการพึ่งพาอาศัยผู้อื่นเป็นระยะยาว (Prolonged De-
pendency) เนื่องจากไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทันทีเหมือนสัตว์มีชีวิตอื่น ๆ นอกจากนี้แล้ว
การเรียนรู้ของบุคคลในแนวของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมยังเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์
 (Interaction) เพราะฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่ากระบวนการถ่ายทอดทางสังคมเป็น
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่ม และกลุ่มที่บุคคลปฏิสัมพันธ์ด้วยนี้จะขยายวงกว้างออกไป
 ทั่วทั้งสังคม พัฒนาการทางกาย สติปัญญา และอารมณ์ของบุคคล และถือว่าเมื่อบุคคลมีอายุ
 ยี่สิบก่อนปลาย ก็สามารถปฏิสัมพันธ์กลุ่มต่าง ๆ ได้ทั้งหมด และสามารถรับเอาทั้งระบบ
 ค่านิยมและกฎเกณฑ์ของสังคมเข้ามาไว้ในตนได้เกือบทั้งหมด

กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมดังกล่าวแล้วข้างกัน สามารถอธิบายได้ตามแนว
 การสวมบทบาททางสังคม (Social Role Theory) ซึ่งเน้นความสำคัญกับบุคคลอื่น
 บุคคลในครอบครัวไปจนถึงกลุ่มคนในชุมชน และจากการเรียนรู้ที่บทบาททำให้เกิด
 พัฒนาการของ "self" หรือความเข้าใจแห่งตน" ขึ้น สามารถแยกแยะบทบาทของตนกับ
 ผู้อื่นได้มากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งสามารถแยกแยะบทบาทและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่าง
 ชัดเจน มีความเข้าใจว่า บุคคลในบทบาทสถานการณ์หนึ่ง ๆ มีบทบาทความคาดหวังจากสังคม

อย่างไรและแตกต่างจากบทบาทอื่น ๆ ใด (Mead, 1934) เพราะฉะนั้น พัฒนาการของความเข้าใจแห่งตน (Self) จึงเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมตามแนวทฤษฎีของการสวมบทบาท ทมมแนวทฤษฎีนี้ พัฒนาการของความเข้าใจแห่งตน คือ ความเข้าใจและยอมรับบทบาทของคนในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้น เกิดจากการที่บุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บุคคลอื่นที่กล่าวถึงในขั้นแรกจะเป็นบุคคลในกลุ่มที่ใกล้ชิดซึ่งพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นจะเป็นทิวแบบของพฤติกรรมรวมทั้งการสั่งสอนโดยตรง โดยบอกให้ทราบและการห้ามหรือสนับสนุนพฤติกรรมต่าง ๆ ทั่วๆ ไป ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นส่วนชักเเลامบุคคลและทำให้สามารถแยกแยะบทบาทต่าง ๆ ออกจากกันได้ อาจกล่าวได้ว่า วิธีการสำคัญในการกล่อมเกลามบุคคลนั้นทำได้โดยการที่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งมีหน้าที่ในการถ่ายทอดกล่อมเกล่าให้การอบรมสั่งสอนแก่บุคคลโดยตรง โดยการบอกให้ทราบและชี้แจงให้เข้าใจว่าอะไรคืออะไร อีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นการที่บุคคลเหล่านั้นแสวงพฤติกรรมที่เป็นกันแบบแก่บุคคล โดยมีการให้รางวัลและลงโทษเป็นทิวช่วยในการกล่อมเกล่าพฤติกรรม ซึ่งตามแนวทฤษฎีการแสวงบทบาทนั้นมีความเชื่อว่าการให้รางวัลและลงโทษจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดจะมีผลต่อการอบรมกล่อมเกลามบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากความผูกพันทางอารมณ์ (Emotional Attachment) ที่มีต่อบุคคลใกล้ชิด จะเป็นฐานสำคัญทำให้บุคคลยอมรับการชักเเลามจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนั้น และเป็นผลให้ระบบการให้รางวัลและลงโทษจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดมีผลต่อการก่อตั้งพฤติกรรมของบุคคล (Elkin, 1960)

ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) กับการอบรมเลี้ยงดู (Child-Rearing Practices) นั้น สามารถอธิบายได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นวิธีการในการกล่อมเกลามบุคคล ซึ่งมีการให้รางวัลและลงโทษเป็นเนื้อหาอันสำคัญ เพราะฉะนั้น ในการกล่อมเกลามบุคคลให้มีลักษณะตามที่สังคมต้องการนั้น ผู้ที่เป็นบุคคลใกล้ชิด เช่น บิดาหรือมารดา จะใช้รูปแบบของการให้รางวัลและลงโทษที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดลักษณะตามที่ต้องการนั้น วิธีการอบรมเลี้ยงดูถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญที่สุดต่อบุคคล เพราะทิววิธีการอบรมเลี้ยงดูนี้ทำให้เกิดการก่อตั้งคุณลักษณะและพฤติกรรมที่เป็นพื้นฐานในตัวบุคคล และนำไปสู่บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ถาวรในตัวบุคคลต่อไป เชื่อกันว่าบุคคลจะมีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยอย่างไรนั้น เป็นผลมาจากรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่เขาได้รับมาจากช่วงต้นของชีวิตของเขา

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู (Patterns of Child-Rearing Practice)

ว่ามีผลต่อการก่อตัวบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน แต่รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นที่สนใจมากที่สุด คือ รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่มีความเคารพให้โอกาสแก่เด็กในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีความเคารพยังให้ความดูแลเอาใจใส่และใช้เหตุผลในอธิบายหรือชมเชยและลงโทษเด็กอีกด้วย ซึ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ เชื่อว่าส่งผลต่อลักษณะเชิงบวกในวัยเด็ก อาทิเช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง มโนภาพแห่งคนในสังคม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น ส่วนการอบรมเลี้ยงดูอีกแบบหนึ่งได้แก่ การอบรมแบบเข้มงวดกวดขัน ซึ่งหมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่มีความเคารพใช้ชีวิตบังคับให้ปฏิบัติและให้บุตรทำตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ไม่เปิดโอกาสให้บุตรได้แสดงความคิดเห็นและการลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนี้ เชื่อว่าส่งผลต่อลักษณะเชิงลบในวัยเด็ก อาทิเช่น การพึ่งพิงผู้อื่น ความก้าวร้าว และการอดท้อ เป็นต้น ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลในเรื่องรูปแบบเลี้ยงดูทั้งสองประเภทนี้ สรุปได้ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อลักษณะเชิงลบ สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น มีผลต่อการเกิดคุณลักษณะที่ก่อปัญหาประการ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ วินัยในตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งผลจากการวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูประเภทแรกจะมีลักษณะต่าง ๆ ในเชิงบวกมากกว่าที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูประเภทหลัง นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูกับเด็กที่กระทำผิดแล้ว ก็ได้พบว่าเด็กที่กระทำผิดกฎหมายนั้น มักเป็นเด็กที่รายงานได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอกล้าง และแบบเข้มงวดกวดขันมากกว่าแบบอื่น ๆ (ศิริพรศรี, 2511)

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนี้ ยังมีผลการวิจัยอีกจำนวนมากที่ได้ทำทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย ที่แสดงถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อบุคคล ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ การวิจัยที่ทำในต่างประเทศหลายชิ้น ได้พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีความอยากรู้อยากเห็น และเป็นผู้นำกลุ่ม ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัว

ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ จะมีความอยากรู้อยากเห็นและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในวงจำกัด (Balwin, 1948) และพบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มักเป็น เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบยกย่องชมเชย ให้ความรัก และยอมรับ ส่วน เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนั้น มักมาจากครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษและเข้มงวดกวดขัน (Mussen, 1963) และยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีส่วนเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ บางอย่าง เช่น ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ดังที่พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย จะมีความอยากรู้อยากเห็น และมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Walters & Parke, 1976) ส่วนทางด้านคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น ความคิดเชิงเหตุผล เป็นต้น ก็พบว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อคุณลักษณะดังกล่าวนี้ จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อระดับสติปัญญาและความคิดเชิงเหตุผลของเด็ก ดังที่พบว่า การอบรม เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น เป็นตัวของตัวเองและ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สำหรับในประเทศไทยเองก็ได้มีการศึกษาค้นคว้าในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และพบผลการศึกษาในทำนองเดียวกับที่ทำในต่างประเทศก็คือ รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อการก่อตัวคุณลักษณะและพฤติกรรมบางอย่างในตัวบุคคล ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ วรณงาม รุ่งพิสุทธิพงษ์ (2522) ในเรื่อง การอบรมเลี้ยงดูกับสติปัญญา เป็นต้น ก็พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับสติปัญญา และเด็กที่ได้มี การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากเท่าไรก็ยิ่งมีระดับสติปัญญาสูงขึ้นเท่านั้น ในด้านความคิดสร้างสรรค์นั้น มีงานวิจัยหลายชิ้นในประเทศไทยที่พบว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผล ต่อความคิดสร้างสรรค์ เช่น พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวก กับความคิดสร้างสรรค์ (ถัน แพเพชร, 2517) และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมี ผลเชิงลบต่อความคิดสร้างสรรค์ (วินิจ เกตุขำ, 2515)

ส่วนในด้านความคิดเชิงเหตุผลนั้น จากการศึกษาวิจัยก็ได้พบว่า การอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อความคิดเชิงเหตุผล กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีอิทธิพลต่อการพัฒนา ความคิดเชิงเหตุผลของเด็ก และวิธีการอบรมเลี้ยงดูโดยการอธิบายปัญหาแก่เด็กจนเข้าใจ โดยใช้ภาษาในระบับที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยเด็กก็จะเป็นการช่วยการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผล

กติก้วย (เขวาทิ วิบูลย์ศรี, 2529) สำหรับการวิจัยในประเทศไทยอีกด้านหนึ่งซึ่งได้
ามสำคัญแก่บทบาทของการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างมาก คือการวิจัยด้านจริยธรรม ซึ่ง
ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับมีผลต่อระดับการพัฒนาทางจริยธรรม ตัวอย่าง
งานวิจัยของ กวางเทียน พันธมนาวิน และ เพ็ญแซ ประจันปัจฉิม (2520, 2524)
ระดับจริยธรรมของเยาวชนไทยและบทบาทของครอบครัวต่อสุขภาพจิตและจริยธรรม
นักเรียนวัยรุ่น เป็นต้น ที่ได้พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล
สัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนและสุขภาพจิตของ
เรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสำคัญมากในการทำนายระดับการใช้เหตุผล
จริยธรรมของวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และการอบรมเลี้ยงดู นอกจากนั้นแล้ว ยังพบว่า
การอบรมเลี้ยงดูยังมีผลต่อคุณลักษณะอื่น ๆ ในตัวเด็กอีกด้วย อาทิเช่น ในด้านของ
งใจใช้สัมฤทธิ์ซึ่งพบจากผลการวิจัยในประเทศไทยหลายชิ้นว่า เด็กที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยหรือแบบให้พึ่งตนเอง มีแรงจูงใจไปสัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการ
เลี้ยงดูแบบอื่น ๆ (มาลา วิรุฒานนท์ 2515)

ในที่นี้พอสรุปได้ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่บุคคลได้รับ มีผลต่อการก่อตั้ง
ณะที่สำคัญต่าง ๆ ในตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวเด็กและเยาวชน เพราะฉะนั้น
องความสามารถในการแก้ปัญหาที่นำที่จะกล่าวได้ว่า บุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่าง
กกันที่นำที่จะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกันด้วย

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ ได้มีการศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูหลายประเภท ซึ่ง
ะเภทโดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามแนวปฏิบัติที่บิคารมารคามีคือ
ักแก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ซึ่งหมายถึง การที่บิคารมารคาให้ความรักใคร่
ม ให้ความเอาใจใส่ แสดงให้เห็นว่าตนเองมีความรักใคร่เอาใจใส่บุตร การอบรม
แบบควบคุม ซึ่งหมายถึง บิคารมารคาบังคับให้เด็กทำตามที่ตนเห็นชอบ ไม่เป็นกันเอง
งต่อเด็ก และลงโทษเด็กเมื่อไม่ปฏิบัติตาม ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
ง บิคารมารคาให้ความรักเอาใจใส่ และใช้วิธีอธิบายสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความ
และปฏิบัติตาม และมีกลลงโทษเด็กด้วยทางจิตมากกว่าทางกาย เพื่อให้เด็กเกิดความละอาย
ค้ำอีก พ่อแม่ที่ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะใช้เหตุผลในการบังคับเด็กมากกว่าการ

คาทอลิก และจะใช้วิธีให้รางวัลและลงโทษแก่เด็กอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความกล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล คัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล และออกไต่ถ้อยโต้ และด้วยการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลนี้ ก็จะเป็นผลให้เกิดมีการพัฒนาในด้านสติปัญญา และในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านอารมณ์ และสังคมด้วย ซึ่งการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล ซึ่งในปัจจุบันได้มีการศึกษากันอยู่มากนั้น พบผลไปในเชิงบวกว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองประเภทที่กล่าวถึงนี้ ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านสติปัญญา และพัฒนาการด้านอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น ในด้านการคิด ด้านความคิดสร้างสรรค์ด้านจริยธรรม เหล่านี้เป็นต้น สรุปรวมได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลนี้ช่วยก่อให้เกิดพัฒนาการในส่วนที่สำคัญในตัวบุคคล ในด้านหลัก คือ ด้านสติปัญญา สังคม และอารมณ์ ซึ่งจะเป็นฐานสำคัญในการก่อตั้งบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคลต่อไปด้วย ตัวอย่างเช่น บุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ และการมีวินัย และการออกไต่ถ้อยโต้ เป็นต้น ซึ่งได้พบทั้งในผลการวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยเองว่า การก่อตั้งของบุคลิกภาพดังกล่าวมาแล้วนั้น มีที่มาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล สำหรับในประเทศไทยเองนั้น ได้พบจากการวิจัยหลายชิ้น อาทิเช่น จากงานวิจัยของ พิสมัย วิบูลสวัสดิ์ (2510) ที่ศึกษากลุ่มเด็กที่กระทำผิดและเด็กปกติว่า เด็กที่กระทำผิดรายงานว่า คนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยกว่าเด็กปกติ

เพราะฉะนั้น จึงอาจกล่าวสรุปรวมได้ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลซึ่งพบผลจากการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยหลายชิ้นว่า ช่วยสนับสนุนพัฒนาของบุคคลไปในเชิงบวกและช่วยในการก่อตั้งคุณลักษณะที่ดีในตัวบุคคลด้วย ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ กวงเก็อน พันซุนนาวิน และ เพ็ญแซ ประจันปัจฉิม (2520, 32-33) ได้สรุปอธิบายว่า การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอันได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ควบคุมปานกลาง การใช้เหตุผลในการฝึกวินัยเด็ก และการลงโทษทางจิต มีผลต่อพัฒนาการทางจิตของเด็ก และการพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ทางจริยธรรม เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กซึ่งได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ นอกจากนั้นแล้ว จากการประมวลทฤษฎีและผลวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ คือ แบบให้ความรัก แบบควบคุม แบบใช้เหตุผล และ

การลงโทษทางจิต สรุปได้ชัดเจนว่า วิธีการให้ความรักนั้นสำคัญที่สุดต่อพัฒนาการทางจริย-
ธรรมของเด็ก และการเลี้ยงดูแบบรักยังมีปฏิสัมพันธ์กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูประเภทอื่น ๆ ไป
ในทางที่ช่วยให้การเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ อีก 3 แบบ มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมจิตใจของ
เด็กอย่างก็อีกด้วย แนวความคิดนี้ตรงกับแนวคิดของนักวิชาการหลายคน อาทิเช่น วอลเกอร์
และปาร์ก (Walters & Parke, 1976) เป็นกัน ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุ
ผล ทำให้เด็กรู้จักผิดชอบชั่วดีและละอายต่อบาป และยังคงช่วยเด็กได้รับการถ่ายทอดกฎเกณฑ์
และระเบียบของสังคมได้อย่างดีและเข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมด้วย นอกจากนี้แล้ว
การอบรมเลี้ยงดูการใช้เหตุผลจะช่วยให้เด็กควบคุมตนเองได้อีกด้วย

สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนั้น ถึงแม้ว่าจะพบว่าเป็นรูปแบบของ
การอบรมเลี้ยงดูที่ช่วยส่งเสริมหรือช่วยในการก่อตั้งปลูกฝังลักษณะการที่สำคัญในตัวบุคคลน้อย
กว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น เช่น แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลก็ตามที่ แต่ก็ยังเป็นรูปแบบ
ของการอบรมเลี้ยงดูที่มีความสำคัญอยู่ไม่น้อย และจากผลของการวิจัยที่มีผู้ทำทั้งในต่างประเทศ
และในประเทศไทยเอง ก็พบผลว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากอาจส่งผลทางลบในบาง
ลักษณะ แต่เมื่อใช้ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ก็อาจส่งผลเชิงบวกได้ ดังเช่น เบ็คเคอร์
(Beker, 1964) ได้พบจากการวิจัยว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก จะมี
ลักษณะเชื่อฟัง สุภาพ เอื้อเฟื้อ และฟังฟังผู้ใหญ่ เช่นเดียวกับที่ กวงเคียน พันซุนนาวิ
และเพ็ญแซ ประจันปัจฉิม (2520, หน้า 25) ได้พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ควบคุมมากจะมีลักษณะเอื้อเฟื้อสูง แต่ก็จะมีลักษณะดอมดมสูง และขาดความคิดสร้างสรรค์
ด้วย แต่เมื่อนำเอาการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก โดยลดระดับการควบคุมลง แล้วใช้ร่วม
กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ก็จะก่อให้เกิดผลเชิงบวกได้ และจากงานวิจัยของคนอื่น ๆ
กหลายชั้น ซึ่งได้ศึกษากับกลุ่มเด็กนักเรียนในระดับมัธยมต้นในกรุงเทพมหานครที่ได้พบว่า
การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก มีผลทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ ส่วน
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนั้นมีผลทำให้เด็กมีความคิดอย่างละเอียดลออสูง

จึงอาจสรุปในส่วนนี้ได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มิได้ส่งผลทาง
ลบไปเสียทางเดียว แต่หากนำมาใช้ให้เหมาะสมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ก็อาจส่งผล
เชิงบวกได้

สำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งประสงค์จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถทางการแก้ปัญหา และสำหรับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ควรส่งเสริมต่อการพัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญ ในงานวิจัยชิ้นนี้นั้น ถึงแม้ว่าจะไม่มีแนวทฤษฎีหรือผลการวิจัย จะช่วยสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างสองประการนี้โดยตรงก็ตาม แต่ก็เชื่อมั่นว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อระดับพัฒนาทางความสามารถทางการแก้ปัญหาของบุคคล ทั้งนี้เนื่องจาก ความสามารถทางการแก้ปัญหา (Problem-Solving Ability) เป็นลักษณะการลักษณะหนึ่งที่อยู่ในตัวบุคคลซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้กระบวนการพัฒนา เช่นเดียวกับลักษณะการอื่น ๆ และย่อมได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ในเชิงจิตสังคม เช่นเดียวกับลักษณะการอื่น ๆ ด้วย สำหรับในประเทศไทยนั้น การศึกษาค้นคว้าเรื่องพัฒนาการด้านความสามารถทางการแก้ปัญหาของบุคคลยังมีทำอยู่น้อย แต่งานศึกษาที่มีทำอยู่นั้นก็ได้พบผลว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผลมีระดับพัฒนาการด้านความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ เพราะฉะนั้น ในที่นี้จึงน่าจะสรุปได้ว่า ในด้านพัฒนาการทางความสามารถทางการแก้ปัญหาแล้ว เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลจะมีความสามารถด้านนี้สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น

เพราะฉะนั้น ตามเนื้อหา หลักการ ทฤษฎีและการวิจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูสรุปได้ว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างพอเหมาะ ซึ่งหมายถึง บิดามารดาให้ความรักมาก บิดามารดาใช้เหตุผลในการเลี้ยงดู และมีการควบคุมน้อย มีการลงโทษอย่างเหมาะสม โดยมีการลงโทษทางกายน้อย ทางจิตมาก จะมีการพัฒนาทางจิตใจไปได้เร็ว รวมไปถึงการพัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหาคด้วย ซึ่งการอธิบายในเรื่องนี้อาจนำเอาฐานหลักของทฤษฎีพัฒนาการของบุคคล เช่น ทฤษฎีของ เซียร์และคอบะ (Sears, Maccoby และ Lewin, 1957) เป็นต้น มาอธิบายได้ว่า ความรักและอบอุ่นที่เด็กได้รับจากบิดามารดากระตุ้นให้เกิดเกิดความพอใจ และจะเลียนแบบพ่อแม่ เด็กจะมีความพอใจที่จะทำตามคำสั่งของพ่อแม่และยอมรับการถ่ายทอดอบรมจากพ่อแม่ ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นฐานอันสำคัญของพัฒนาการขั้นต่อไป รวมไปถึงพัฒนาการของการก่อตัวคุณลักษณะที่สำคัญในตัวเด็กด้วย

หา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถทางการแก้ปัญหา

ในทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ มีความเชื่อว่า เพศ และอายุที่ต่างกันของบุคคลมีผลต่อระดับความสามารถทางการพัฒนา ซึ่งความเชื่อนี้เป็นทฤษฎีหลักทฤษฎี และผลของการศึกษาค้นคว้าที่ตามมา ทฤษฎีที่โต้แย้งมาแล้วข้างต้นว่า ทักษะด้านอายุนั้น มีความเชื่อว่า ผู้ที่มีวัยสูงกว่าย่อมมีสมรรถนะสูงกว่าบุคคลที่มีวัยต่ำกว่า เป็นผลให้เขาสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีวัยต่ำกว่า หากจะศึกษาโดยใช้ระดับการศึกษาของบุคคลแทนอายุ ก็จะพบผลเช่นเดียวกันว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า เนื่องจาก ความสามารถทางการแก้ปัญหานั้น เป็นความสามารถที่พัฒนาไปตามขั้นก่อนอายุของบุคคล ซึ่งหมายถึงพัฒนาการของระดับสติปัญญาของบุคคลนั่นเอง เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นหรือมีการศึกษามากขึ้น ก็จะมีระดับความพร้อมของความสามารถในการคิดรวมไปถึงรอบรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เป็นเหตุให้มีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงขึ้น เพราะฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า บุคคลที่มีระดับอายุ หรือระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าบุคคลที่มีระดับอายุหรือระดับการศึกษาต่ำกว่า

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึงพัฒนาการของระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาของบุคคล โดยอธิบายความแตกต่างของระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคลอายุต่างกันั้น สามารถใช้ทฤษฎีหลายแนวด้วยกัน เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ (Gagne, 1972) ของบุคคล ซึ่งอธิบายถึง การเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นกระบวนการขั้นสูงที่บุคคลต้องมีการประสมประสานกันของประสบการณ์หรือความรู้ต่าง ๆ เข้ามาเพื่อการแก้ปัญหาในระดับนั้น จึงมีแนวโน้มว่า ผู้ที่อยู่ในวัยสูงกว่าย่อมมีความสามารถด้านนั้นน้อยกว่า นอกเหนือแล้ว ทฤษฎีพัฒนาการของบุคคลในแง่ของสติปัญญา (Piaget, 1962) ดังที่โต้แย้งมาแล้วก่อนต้น ก็อธิบายว่า ระดับความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก เช่น ในเรื่องของปัญหาที่จะเป็นไปตามขั้นก่อนของอายุ เพราะฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหาเป็น ลักษณะการ (Trait) อันหนึ่งซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคล และพัฒนาการของความสามารถอันนี้ในตัวบุคคลเป็นไปตามขั้นก่อน ซึ่งสามารถอธิบายได้ความแนวของทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุคคลหรือทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาของบุคคลนั่นเอง และตามแนวที่กล่าวมาแล้วนี้ อาจสรุปได้ว่า บุคคลที่มีระดับอายุสูงกว่า จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าผู้มีอายุน้อยกว่า เช่นเดียวกันกับระดับชั้นเรียน ซึ่งผู้ที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเรียน

ที่สูงกว่า น่าจะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่า สำหรับเพศนั้น ไม่น่าจะมีความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงในด้านความสามารถทางการแก้ปัญหา ซึ่งอันนี้น่าจะมาจากฐานความเชื่อที่ว่า โดยปัจจัยด้านเพศเพียงประการเดียว ไม่น่าจะส่งผลก่อให้เกิดความแตกต่างด้านความสามารถทางการแก้ปัญหา นอกจากนั้นแล้ว ยังมีข้อสรุปในด้านระบบความคิดและการแก้ปัญหาระหว่างชายและหญิงว่า เพศชายและหญิง มีความสนใจและมีระบบการคิดการแก้ปัญหาไปคนละด้าน เช่น เพศหญิง สนใจในการคิดและแก้ปัญหาที่มีลักษณะเป็นนามธรรมหรือที่เป็นรายละเอียดซับซ้อน ส่วนเพศชายสนใจการคิดและแก้ปัญหาในลักษณะที่เป็นรูปธรรม หรือที่มองเห็นได้ชัดเจนนั่นเอง อย่างไรก็ดี ในเรื่องของความสามารถในการแก้ปัญหานี้ ก็ยังไม่สามารถหรือไม่อาจบอกได้ว่า เพศใดมีความสามารถด้านนี้สูงกว่ากัน และสำหรับการวิจัยที่ได้มีผู้ทำขึ้นในประเทศไทยในเรื่องความแตกต่างด้านเพศกับความสามารถทางการแก้ปัญหาที่กล่าวอ้างไว้แล้วในตอนต้นของรายงานวิจัยฉบับนี้ เช่น งานของ เฉลิมพล คันสกุล (2521) เป็นต้น ก็ไม่พบผลความแตกต่างระหว่างเพศเช่นกัน เพราะฉะนั้น จึงน่าจะกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านเพศไม่มีผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคล

ส่วนปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับการศึกษาและอาชีพของบิดามารดา ซึ่งรวมเรียกว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ-สังคมของครอบครัว ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลมากที่สุดปัจจัยหนึ่ง และจัดเป็นตัวแทนทางสังคมวิทยาที่อธิบายถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้มากที่สุด มีแนวทฤษฎีและผลจากการศึกษาค้นคว้าทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศจำนวนมาก ที่สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอันนี้กับตัวบุคคล ในแนวทฤษฎีทางสังคมวิทยานั้น ชั้นทางสังคม (Social class) ระดับหนึ่ง ๆ จะถ่ายทอดและหล่อหลอมบุคคลในชั้นทางสังคมของตนให้มีความแตกต่างไปจากบุคคลในชั้นทางสังคมอื่น และครอบครัวมักเป็นตัวแทนของการถ่ายทอดอบรมนี้ เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลอยู่ในชั้นทางสังคมใด เขาย่อมได้รับการหล่อหลอมและได้รับโอกาสในชีวิตในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างไปจากบุคคลในชั้นทางสังคมอื่นด้วย มักพบว่า บุคคลในชั้นทางสังคมระดับสูงและปานกลาง จะมีความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม แนวคิด และพฤติกรรมแตกต่างไปจากบุคคลที่อยู่ในชั้นต่ำ บิดามารดาที่อยู่ในชั้นทางสังคมสูง กลาง และต่ำ จะถ่ายทอดลักษณะประจำชั้นทางสังคมของตนไปสู่บุตรด้วย (Elkin, 1960)

นอกจากนี้แล้ว จากการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ โดยมีระดับชั้นทางสังคมเป็นตัวแปรที่ทำการศึกษา มักพบว่า ระดับชั้นทางสังคมเป็นที่มาของความแตกต่างระหว่างบุคคล และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว มีส่วนสำคัญในการช่วยสนับสนุนหรือชักชวน การพัฒนาของลักษณะเหล่านี้ ในด้านจริยธรรมนั้น Kay (1975) ให้ความสำคัญแก่ฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคม ของครอบครัวอย่างมาก นอกจากนี้แล้ว Burton (1963) พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมต่ำ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมอื่น ๆ ส่วนค่านิยมก็เป็นเช่นเดียวกัน คือ มักพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีค่านิยมที่สอดคล้องกับสังคมน้อยกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางและสูง และมักจะเป็นผู้กระทำผิดมากกว่า และจากการศึกษาในประเทศไทยด้านความสามารถทางการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้โดยตรงนั้น (เฉลิมพล ทันสกุล, 2521) ก็ได้พบว่าเด็กที่มีระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กในระดับชั้นทางสังคมกลางและต่ำ

และเมื่อประมวลผลของการศึกษาค้นคว้าในด้านปัจจัยเชิงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ-สังคม เช่น ระดับรายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา ที่ได้มีการจัดทำในระยะเวลาที่ผ่านมา ก็สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว เช่น อาชีพของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัวมีผลต่อลักษณะนิสัย และพฤติกรรมที่สำคัญของเด็กไทย อาทิเช่น ในเรื่องความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ (ถัน แพเพชร, 2517) หรือในเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในเรื่องความคิดเชิงเหตุผล หรือในเรื่องสติปัญญาที่เช่นเดียวกัน พบว่า เด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยเหล่านี้ ผู้ที่มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจปานกลางและสูง จะมีระดับความสามารถที่กล่าวนี้สูงกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ และในด้านลักษณะการใช้สติปัญญาของเด็ก อาทิเช่น ในเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล (เฉลิมพล ทันสกุล, 2521, เขาวที วัลลภศรี, 2529) ก็พบผลเช่นเดียวกันว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจกลางและสูง มีความสามารถที่กล่าวนี้สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ

ต่ำ

เพราะฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมของครอบครัว
ได้แก่ รัศมีรายได้ของครอบครัว และอาชีพของบิดามารดา มีผลต่อรัศมีความสามารถ
ในการแก้ปัญหา

จากฐานของทฤษฎี หลักการ และผลของการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ประมวล
มาแล้วทั้งหมด สามารถตั้งเป็นสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้ คือ

1. เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทางรูปแบบกัน มีรัศมีความสามารถในการ
แก้ปัญหาค้างกัน โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีรัศมี
ความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กกลุ่มอื่น ๆ
2. เด็กที่มีชั้นเรียนค่างกัน มีรัศมีความสามารถในการแก้ปัญหาค้างกัน โดย
เด็กที่เรียนอยู่ในชั้นสูงกว่า มีรัศมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่า
เด็กที่อยู่ในชั้นเรียนต่ำกว่า
3. เด็กที่ครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคม ได้แก่รายได้ของครอบครัว
และอาชีพของบิดามารดาค่างกัน มีรัศมีความสามารถในการแก้ปัญหาค้าง
กัน โดยที่เด็กที่ครอบครัวมีรัศมีรายได้สูงกว่า และมีบิดามารดามีอาชีพระดับ
สูงกว่า มีรัศมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่ครอบครัวมีสถาน-
ภาพถึงกล่าวนั้นต่ำกว่า

บทที่ 2

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า มีการดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ ขั้นที่หนึ่ง เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขั้นที่สอง สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ขั้นที่สาม ได้แก่ การวิเคราะห์ แปลผลข้อมูล รายละเอียดของการดำเนินงานทั้ง 3 ขั้นตอน มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่หนึ่ง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาค้นคว้า นี้ เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้น ประถมปีที่ 2, 4, 6 และในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, 4, 6 ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมและมัธยมในโรงเรียน 3 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ได้มาโดยการเลือกโรงเรียนที่เป็นหน่วยของการศึกษา อย่างเฉพาะเจาะจง 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนประถมและมัธยมสาธิตประสานมิตร โรงเรียนราชวินิจ และโรงเรียนวิทิตาคุณของ ใต้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด 550 คน

ขั้นที่สอง การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามก้านข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ก้านเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน อาชีพของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว ตอนที่ 2 เป็นคำถามก้านรูปแบบของการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว 3 ประเภท คือ แบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดกวดขัน ตอนที่ 3 เป็นแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา มีลักษณะเป็นสถานการณ์และให้ผู้ตอบแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้น

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้ทำเป็นขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการศึกษา

กันคว่าที่ได้มีผู้ทำเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาในส่วนของ เครื่องมือวิธีการรูปแบบของ การอบรมเลี้ยงดู 3 ประเภทนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนววิธีการรูปแบบการอบรม เลี้ยงดูที่ได้มีผู้ทำในต่างประเทศ รวมทั้งได้ศึกษาเนื้อหาและวิธีการในการถ่ายทอดทางสังคม และการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นเชิงทฤษฎี ที่เป็นเชิงปฏิบัติและที่เป็นผลการวิจัยในการศึกษาค้นคว้า เรื่องการถ่ายทอดทางสังคมและการอบรมเลี้ยงดู สร้างเป็นแนววิธีการรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 ประเภท มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า

ในก้านเครื่องมือวัดความสามารถในการแก้ปัญหานั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวการสร้าง เครื่องมือจากเอกสารหลายชิ้น รวมทั้งจากรูปแบบของการทดลองการฝึกความสามารถในการ แก้ปัญหาที่ได้มีการจัดทำในต่างประเทศด้วย และได้ใช้การวัดระดับความสามารถในการแก้ ปัญหา โดยใช้รูปแบบของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและให้ผู้ตอบได้แก้ไขปัญหานั้นที่เกิดขึ้น (ภูภาค มนวกท่ายเล็ม) สถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้นมีรวมทั้งหมด 20 ข้อ

การให้คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งถามเป็นสถานการณ์ต่าง ๆ และให้ผู้ตอบแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น ๆ และให้บอกเหตุผลในการกระทำเช่นนั้นด้วยนั้น ผู้ตอบจะได้คะแนนไปตามความสามารถในการแก้ปัญหานั้น ซึ่งมีอยู่ 3 ระดับ คือ ถ้าผู้ตอบ ให้คำตอบที่แสดงว่า แก้ปัญหาอย่างง่ายเพื่อให้ตนเองพ้นความผิด ก็จะได้คะแนนค่าสูงสุด คือ 1 คะแนน แต่ถ้าผู้ตอบให้การแก้ไขปัญหานั้นที่มีความซับซ้อนขึ้นก็จะได้ 2 คะแนน และถ้ามีความ ซับซ้อนยิ่งขึ้นก็จะได้ 3 คะแนน ตัวอย่างเช่น สถานการณ์ข้อ 1 ในแบบวัดความสามารถใน การแก้ปัญหา (ภูภาคมนวก)

ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ ครูสั่งให้นักเรียนทุกคนนำการบ้านมาส่ง แก่ชูชัยลีม้นำมา จากบ้าน ถ้านักเรียนเป็นชูชัยจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

.....

เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

.....

.....

- การให้คะแนน
1. ผู้ทอมจะได้ 1 คะแนน ถ้าทอมว่า "บอกครูว่าทำแล้ว แต่ลืมเอามา" และให้เหตุผลว่า "ครูจะได้ไม่ตี"
 2. ผู้ทอมจะได้ 2 คะแนน ถ้าทอมว่า "บอกครูว่าทำแล้ว แต่ลืมเอามา ถ้าอนุญาตก็จะโทรศัพท์ไปที่บ้านให้คุณแม่เอามาให้ที่โรงเรียน" และให้เหตุผลว่า "ครูจะได้ทราบว่าได้ทำการบ้านที่ให้ไปเสร็จเรียบร้อยแล้ว"
 3. ผู้ทอมจะได้ 3 คะแนน ถ้าทอมว่า "บอกครูว่าทำแล้ว แต่ลืมเอามา เพราะเมื่อวานมีการบ้านหลายอย่าง เลยหีบสมุดมิกิเล่มมา แต่พรุ่งนี้จะนำมาส่งให้เรียบร้อย รวมทั้งจะทำการบ้านที่ให้ไปใหม่ให้เรียบร้อยด้วย" และให้เหตุผลว่า "ต้องพยายามอธิบายให้ครูเข้าใจว่าลืมเอามาจริง ๆ"

เนื่องจากคำทอมของผู้ทอมแต่ละคนมีความหลากหลายไม่เหมือนกัน ผู้วิจัยจึงพิจารณาคำทอมที่ละคำทอม และให้คะแนนไปตามความซับซ้อนของคำทอมนั้น ๆ เป็น 1 หรือ 2 หรือ 3 คะแนน ตามเกณฑ์ที่กล่าวแล้วข้างต้น

ในการทดสอบเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นนี้ ให้นำแบบวัดทั้ง 3 ทอนไปทดลองใช้กับเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมกับวัย ภาษาและความยากง่ายของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่เป็นเครื่องมือวัดระดับความสามารถในการแก้ปัญหาพบว่า เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถใช้เก็บข้อมูลได้

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยให้นำแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือวัดให้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนที่เป็นหน่วยในการศึกษาได้ทำจนแล้วเสร็จ แล้วจึงนำกลับมาเพื่อการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ แปลผล ข้อมูล

การแปลผลข้อมูล ทำโดยการวิเคราะห์จำแนกข้อมูลออกเป็นด้าน คือ ด้านข้อมูลส่วนตัว ด้านรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู และด้านความสามารถในการแก้ปัญหา แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ได้วางไว้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ไว้แก่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ค่าคะแนนความเบี่ยงเบน ค่าคะแนนที่
และค่าคะแนนความแปรปรวนแบบทางเดียว

และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้
คือ

ตอนที่ 1 : การนำเสนอข้อมูลด้านข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างรูปแบบของ
การอบรมเลี้ยงดู และระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

ตอนที่ 2 : เป็นการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

ตอนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐาน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความสามารถในการแก้ปัญหา

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน
3 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร คือในโรงเรียนสาธิต มศว. ประสานมิตร โรงเรียนราชวินิจ
และโรงเรียนวิทิตาकुทอง ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนแต่ละแห่งจำนวน 153 คน
224 คน และ 173 คนตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี 550 คน ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัว-
อย่าง ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน อาชีพของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว แสดงใน
ตาราง 1 ต่อไปนี้ คือ

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนหัวของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. กำนแพศ		
- เพศชาย	271	49.3
- เพศหญิง	279	50.7
รวม	550	100.0
2. ระดับชั้นเรียน		
- เรียนอยู่ชั้น ป.2	19	3.5
- เรียนอยู่ชั้น ป.4	107	19.5
- เรียนอยู่ชั้น ป.6	117	21.3
- เรียนอยู่ชั้น ม.2	118	21.5
- เรียนอยู่ชั้น ม.4	86	15.6
- เรียนอยู่ชั้น ม.6	103	18.7
รวม	550	100.0
3. อาชีพของบิดา		
- อาชีพวิชาชีพ	249	45.3
- อาชีพค้าขาย	93	16.9
- อาชีพบริการ	38	6.9
- อาชีพแรงงานชั้นสูง	74	13.5
- อาชีพแรงงานชั้นต่ำ	30	5.5
- ไม่มีอาชีพ	10	1.5
- ไม่ตอบ	56	10.2
รวม	550	100.0
4. อาชีพของมารดา		
- อาชีพวิชาชีพ	157	28.5
- อาชีพค้าขาย	84	15.3

ข้อมูล	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
- อาชีพบริการ	42	7.6
- อาชีพแรงงานชั้นสูง	22	4.0
- อาชีพแรงงานชั้นต่ำ	45	8.2
- ไม่ได้ทำงานเป็นแม่บ้านดูแลครอบครัว	150	27.3
- ไม่ตอบ	50	9.1
รวม	550	100.0
5. รายได้ของครอบครัว		
- กว่าการ่า 3,000 บาท	70	12.7
- ระหว่าง 3,001-8,000 บาท	214	38.9
- สูงกว่า 8,001 บาทขึ้นไป	258	46.9
- ไม่ตอบ	8	1.5
รวม	550	100.0

ตามข้อมูลพื้นฐานในการวาง 1 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีทั้งเพศชายและหญิง จำนวนเท่า ๆ กัน ส่วนในค้ำนชั้นเรียนแล้ว ยกเว้นในชั้นประถมปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง จะมีจำนวนเท่า ๆ กัน ในค้ำนอาชีพของบิดาและมาราค้านั้น ค้ำนบิดาส่วมากมีบิดาประกอบ อาชีพค้ำนวิชาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ ค้ำชายและอาชีพแรงงานชั้นสูง ค้ำนมาราค้านั้น ที่มี มากที่สุด คือ มีอาชีพค้ำนวิชาชีพ หรือไม่ได้ทำงานดูแลบ้านและครอบครัว รองลงไปคือ อาชีพค้ำชาย สำหรับรายได้ของครอบครัวนั้น ที่มากที่สุดคือ มีรายได้ตั้งแต่ 8,001 บาท ขึ้นไป กับที่มีรายได้ระหว่าง 3,001-8,000 บาท สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีพื้นฐานที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในค้ำนสภาพของครอบครัว ซึ่งจะมาจากครอบครัว ที่มีสถานภาพเศรษฐกิจ-สังคม ในระดับกลางค่อนข้างสูงเป็นส่วนมาก

สำหรับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ เป็นไปกึ่งตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ

การอบรมเลี้ยงดู	\bar{x}	S.D.
1. แบบรักสนับสนุน	36.1	6.28
2. แบบใช้เหตุผล	32.9	5.68
3. แบบเข้มงวดกวดขัน	23.2	6.90

จากตารางที่ 2 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 รูปแบบ
 กัดเคียงกัน แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล มากกว่าแบบ
 อื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด

ส่วนระดับความสามารถในการแก้ปัญหา นั้น เป็นไปตามตาราง 3 ต่อไปนี้ คือ

ตาราง 3 คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหา แยกตามเพศ และระดับชั้นเรียน

ความสามารถทางการแก้ปัญหา	\bar{x}	S.D.
1. เพศ		
- ชาย	21.5	1.84
- หญิง	22.1	2.72
2. ระดับชั้นเรียน		
- ป.2	20.5	1.42
- ป.4	21.1	1.70
- ป.6	21.7	1.73
- ม.2	22.5	2.71
- ม.4	21.9	2.23
- ม.6	22.2	2.95

จากตารางที่ 3 แสดงว่านักเรียนเพศชายและหญิงมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาในระดับใกล้เคียงกัน และโดยภาพรวมแล้วนักเรียนหญิงมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเพศชายเล็กน้อย ส่วนในด้านการแก้ปัญหานั้น นักเรียนแต่ละชั้นจะมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาใกล้เคียงกัน ยกเว้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เท่านั้น ที่มีคะแนนอันนี้ต่ำกว่าในระดับชั้นเรียนอื่น ๆ ส่วนนักเรียนในชั้นมัธยมนั้นจะมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนระดับประถม และโดยภาพรวมแล้วในกลุ่มตัวอย่างนี้ นักเรียนระดับมัธยมจะมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ตอนที่ 2 : การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า "เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างรูปแบบกัน มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาค่ากัน โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนจะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กกลุ่มอื่น ๆ" ผลของการทดสอบสมมติฐาน เป็นไปตามตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 การอบรมเลี้ยงดูกับระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	17.0865	5.6955	1.0045
ภายในกลุ่ม	502	2846.3048	5.6699	
รวม	505	2863.3913	5.6699	

(นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

ผลจากตารางแสดงว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างประเภทกัน มิได้ส่งผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

สมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า "เด็กที่มีชั้นเรียนต่างกัน มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาค่ากัน โดยเด็กที่เรียนอยู่ในชั้นสูงกว่ามีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่อยู่ในชั้นต่ำกว่า" ผลของการทดสอบสมมติฐานเป็นไปตามตาราง 5 ต่อไปนี้คือ

ตาราง 5 ระดับชั้นเรียนกับระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	5	161.7590	32.3518	6.1134 *
ภายในกลุ่ม	544	2878.8156	5.2919	
รวม	549	3040.5745	-	-

(นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

ผลจากการนำเสนอว่ามีความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาของเด็กที่มีชั้นเรียนต่างกัน เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบต่อไปด้วยการเปรียบเทียบความ โดยวิธีของ เซฟเฟ่ (Scheffe) พบความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาของเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังตาราง 6 ต่อไปนี้

ตาราง 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาคำมระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	\bar{X}	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
		20.52	21.14	21.71	21.91	22.22	22.55
ป.2	20.52	-	0.61	1.19	1.39	1.69	2.02*
ป.4	21.14		-	0.57	0.77	1.08*	1.41*
ป.6	21.71			-	0.20	0.50	0.83
ม.2	21.91				-	0.30	0.63
ม.4	22.22					-	0.32
ม.6	22.55						-

(นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

จากตาราง 6 จะเห็นได้ว่า เด็กในชั้นเรียนสูงกว่ามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า เพราะฉะนั้น ข้อมูลที่ได้นี้จึงสนับสนุนสมมติฐานที่วางไว้ คือ เด็กที่มีชั้นเรียนต่างกันจะมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกัน และเด็กที่เรียนอยู่ในชั้นเรียนที่สูงกว่าจะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่า

สมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า "เด็กที่ครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมต่างกัน ได้แก่ รายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารดาต่างกัน จะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกัน โดยเด็กที่ครอบครัวมีระดับรายได้สูงกว่าและบิดามารดามีอาชีพสูงกว่า มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่ครอบครัวมีสถานภาพถึงกล่าวที่ต่ำกว่า" ผลของการทดสอบสมมติฐานเป็นไปตามตาราง 7, 8, 9 ต่อไปนี้

ตาราง 7 ระดับรายได้ของครอบครัวกับความสามารถในการแก้ปัญหา

ระดับรายได้	\bar{x}	S.D.
ต่ำกว่า 3,000 บาท	22.0	2.6
ระหว่าง 3,001-8,000 บาท	22.1	2.3
สูงกว่า 8,001 บาท	21.6	2.1

จากข้อมูลข้างต้น ไม่พบความแตกต่างของรายได้ของครอบครัวกับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา

ตาราง 8 อาชีพของบิดากับความสามารถในการแก้ปัญหา

ประเภทของอาชีพ	\bar{x}	S.D.
วิชาชีพ	21.9	2.39
ค้าขาย	22.2	2.48
บริการ	21.2	1.65
ผู้ใช้แรงงานชั้นสูง	21.7	2.05
ผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ	21.7	2.37

จากข้อมูลตาราง 8 ไม่พบความแตกต่างของอาชีพของบิดากับคะแนนความ

สามารถในการแก้ปัญหา

ตาราง 9 อาชีพของมารดากับความสามารถในการแก้ปัญหา

ประเภทของอาชีพ	\bar{X}	S.D.
วิชาชีพ	21.7	2.00
ค้าขาย	21.9	2.80
บริการ	21.6	2.10
ผู้ใช้แรงงานชั้นสูง	22.1	2.40
ผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ	22.1	3.10

จากข้อมูลข้างต้น ไม่พบความแตกต่างของอาชีพของมารดากับคะแนนความ

สามารถในการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า ทิวแปรผันสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ได้แก่
รายได้ของครอบครัว และอาชีพของบิดาและมารดาไม่มีผลต่อคะแนนความสามารถในการแก้
หาของกลุ่มผู้ตอบ เพราะฉะนั้น ข้อมูลที่ได้ในตาราง 7, 8, 9 จึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน
3 ที่ได้วางไว้ของการวิจัยครั้งนี้

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 7-18 ปี และเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน ระดับรายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารดา

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน 3 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 550 คน

สำหรับวิธีการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบวัดดังกล่าวนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบเกี่ยวกับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ และระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาที่มีอยู่ นอกจากนี้แล้วยังให้กลุ่มตัวอย่างตอบเกี่ยวกับระดับรายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารดาคด้วย

ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ได้ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ และวิธีการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และการใช้การทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีทดสอบของ เชฟเฟ่ (Schaffé)

ผลของการวิจัย พบว่า ในด้านข้อมูลส่วนตัวนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ ครอบครัวมีรายได้ในระดับรายได้ที่มีจำนวนมากที่สุด รองลงไปก็คือ ครอบครัวมีรายได้ปานกลาง ครอบครัวมีรายได้นั้นมีจำนวนน้อยที่สุด ในด้านอาชีพของบิดานั้น ที่มากที่สุด คือ อาชีพค้าขาย รองลงมาคือ ค้าขาย และแรงงานชั้นสูง นอกจากนั้นเป็นอาชีพบริการ และแรงงานชั้นต่ำ ส่วนอาชีพของมารดานั้น ที่มากที่สุด คือ อาชีพค้าขาย รองลงมาคือ อาชีพแม่บ้าน ที่เหลือเป็นอาชีพค้าขาย แรงงานชั้นต่ำ

ละอาชีวศึกษามริการในค้ำนรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูในรูปแบบใกล้เคียงกัน คือ แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล ซึ่งมีผู้ทอมาก
ที่สุด ส่วนผู้ที่ทอว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนั้นน้อยที่สุด

สำหรับความแตกต่างในค้ำนระดับความสามารถในการแก้ปัญหา นั้น ในงานวิจัย
พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นเรียนสูงกว่าจะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่า
กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นเรียนต่ำกว่า และพบความแตกต่างของระดับความสามารถในการแก้
ปัญหาของเท็กในระดัประถมทัวด้วยกัน และในระหว่างเท็กในระดัประถมศึกษากับมัธยมศึกษา
รูปก็ว่า ยิ่งเท็กมีระดับชั้นเรียนท้างกันเท่าไร ระดับความสามารถในการแก้ปัญหาก็จะท้าง
มากขึ้นเท่านั้น ส่วนทัวแปรหรือปัจจัยอื่น ๆ เช่น ระดับอาชีพของบิดามารดา และระดับ
รายได้ของครอบครัว พบว่า ไม่ได้มีผลต่อความแตกต่างค้ำนระดับความสามารถในการแก้
ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง

ปรายผล

ในส่วนของการอภิปรายผลนี้ จะอภิปรายไปคามสมมติฐานแต่ละข้อที่ไว้
ท้อไปนี้ คือ

1. ท้าว่า เท็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูท้างกัน จะมีระดับความสามารถในการ
ปัญหาท้างกัน ซึ่งในการวิจัยนี้ไม่พบผลคามสมมติฐานที่ไว้ท้อไว้ แม้ว่าจะพบว่า เท็กที่ได้รับ
อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล จะมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา
สูงกว่าเท็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น แต่ก็ยังไม่ถึงระดับที่ยอมรับการสถิติได้ สาเหตุที่
เช่นนี้อาจเป็นเพราะเท็กส่วนมากที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
และแบบใช้เหตุผลเป็นส่วนมาก มีจำนวนผู้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น เช่น แบบเข้มงวด-
กวดขัน เป็นจำนวนน้อยก็เป็นที่ สาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างของงาน
วิจัยนี้ มีช่วงอายุท้าวตั้งแต่อายุ 7-18 ปี เพราะฉะนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่า พ่อแม่อาจท้อ
การอบรมเลี้ยงดูรูปแบบท้าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัยของเท็กก็เป็นได้ และอาจใช้รูปแบบ
อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าแบบอื่น ๆ ซึ่งมีนำเอาเหตุผลเหล่านี้
พิจารณาเกี่ยวกับระดับรายได้ของครอบครัวและอาชีพของพ่อแม่แล้ว น่าจะอธิบายได้ว่า บิดา
มารดาของเท็กในกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ซึ่งอยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคม ระดับปานกลางและ

สูงเป็นส่วนมากนั้น ใช้รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา จึงเป็นผลให้เกิดในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความสามารถในการแก้ปัญหาาระกักับใกล้เคียงกัน

ผลที่ได้รับข้างต้นนี้ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดลิมพด กันสกุล (2521) ที่พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกัน และเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสามารถทางการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยชั้นนี้กับผลของงานวิจัยชั้นอื่น ๆ ในประเทศไทย ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแล้ว อาจสรุปได้ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อระดับความสามารถกันต่าง ๆ ของบุคคล เฉพาะฉะนั้น การเลือกรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเพื่อเสริมสร้างความสามารถอันใดอันหนึ่งหรือหลายอัน จึงเป็นสิ่งจำเป็น และในเรื่องของความสามารถทางการแก้ปัญหาแล้ว รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล น่าจะเป็นแบบที่ให้ความสำคัญและใช้ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ให้มากที่สุด

2. ทว่า เด็กที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันจะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาต่างกัน ผลของการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้ กล่าวคือ ได้พบว่า โดยภาพรวมแล้วเด็กในระดับมัธยมศึกษาจะมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กในระดับประถมศึกษา ส่วนในรายละเอียดแล้ว เด็กที่เรียนอยู่ในระดับชั้นสูงสุด คือ ระดับมัธยมปีที่ 6 จะมีคะแนนความสามารถทางงานแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กในระดับประถมต้นอย่างเห็นได้ชัด ผลที่ได้รับนี้สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ว่า พัฒนาการด้านสติปัญญา บุคคล และทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ ที่อธิบายว่า ความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคล จะเป็นไปตามขั้นก่อนจากลำดับขั้นที่ต่ำกว่าไปสู่ลำดับขั้นที่สูงกว่า บุคคลที่มีอายุมากกว่า จะมีความพร้อมด้านสติปัญญาและประสบการณ์มากกว่า ซึ่งทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งข้อความประการหลังนี้อยู่ในแนวการอธิบายในค่านกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหา (Gagne, 1972) ที่ว่าการแก้ปัญหาเป็นการเรียนรู้ที่อยู่ในขั้นสูงสุด ซึ่งบุคคลจะนำฐานความรู้เดิม ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์เดิมในเรื่องนั้นหรือในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยในการที่ตัดสินใจแก้ปัญหา เพราะฉะนั้น บุคคลที่มีอายุหรือระดับการศึกษาสูงกว่าจึงมักสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าบุคคลที่มีอายุหรือ

ระกับการศึกษาต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบผลของการวิจัยชั้นนี้กับการวิจัยชั้นอื่น เช่น งานของ เดลิมพล คันทกุล ก็กล่าวแล้วข้างต้น ก็พบผลสอดคล้องกัน กล่าวคือ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า เพราะฉะนั้น ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในเรื่องความสามารถทางการแก้ปัญหาจึงสามารถช่วยอธิบายถึงความแตกต่างของระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาในตัวบุคคลด้วย

3. ทว่า เด็กที่มีครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน จะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาต่างกัน ปัจจัยด้านแรกที่พิจารณา คือ อาชีพของบิดาและมารดา ซึ่งไม่พบโดยตรงในงานวิจัยชั้นนี้ว่า ความแตกต่างของอาชีพของบิดาและมารดามีผลต่อระดับความสามารถทางการแก้ปัญหา ในด้านอาชีพของบิดานั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาประกอบอาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น อาชีพค้าวิชาชีพ ค้าขาย บริการหรือใช้แรงงาน มีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาอยู่ในระดับใกล้เคียงกันเช่นเดียวกับอาชีพของมารดา ซึ่งได้พบผลเช่นเดียวกับอาชีพของบิดา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มารดาประกอบอาชีพต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นอาชีพค้าวิชาชีพ ค้าขาย บริการหรือผู้ใช้แรงงาน มีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาใกล้เคียงกัน ผลของการวิจัยนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยชั้นอื่น ๆ ที่ได้มีผู้ทำในประเทศไทย เช่น งานของ เดลิมพล คันทกุล (2521) ที่ได้พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีบิดามารดามีอาชีพค้าขายและรับราชการมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่มีบิดามารดามีอาชีพรับจ้าง หรือในงานวิจัยชั้นอื่น ๆ ที่มักพบว่าอาชีพของบิดามารดาที่ต่างกันจะส่งผลต่อความสามารถด้านต่าง ๆ ของเด็กด้วย สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยในข้อนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ส่วนหนึ่งก็อธิบายไว้ข้างหน้าแล้ว อาจเนื่องมาจาก งานวิจัยชั้นนี้เปรียบเทียบความสามารถทางการแก้ปัญหาของเด็กในหลายกลุ่มอายุ มิได้ใช้กลุ่มอายุเดียวเหมือนงานวิจัยชั้นอื่น ๆ นอกจากนี้แล้ว เด็กในกลุ่มตัวอย่างยังมีสถานภาพเชิงเศรษฐกิจ-สังคมที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะด้านอาชีพของบิดามารดานั้น จะมีอาชีพค้าวิชาชีพมากที่สุด ด้วยความคล้ายคลึงทางสถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่มีดังกล่าว อาจเป็นผลให้ปัจจัยในเชิงสถานภาพทางครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อระดับความสามารถทางการแก้ปัญหา ดังปรากฏในงานวิจัยชั้นนี้

ส่วนระดับรายได้ของครอบครัวนั้น การวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับรายได้ของครอบครัวได้ส่งผลต่อระดับความสามารถทางการแก้ปัญหา เด็กในกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีระดับรายได้หรือต่ำ จะมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาใกล้เคียงกัน สาเหตุส่วนหนึ่งก็อย่างที่อธิบายไว้

ไว้ข้างหน้า คืออาจมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมาจากครอบครัวที่มีระดับรายได้ปานกลางและสูง มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งผลในส่วนของการศึกษานี้ได้ของครอบครัวนี้ ไม่สอดคล้องกับผลของงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยของ เดลิมพลกันสกุล ที่ได้ทำการศึกษเปรียบเทียบระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาของเด็กระดับก่อนวัยเรียน ถึงกล่าวแล้วข้างต้น และได้พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวมีสถานภาพเชิงเศรษฐกิจสูง มีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวมีสถานภาพเชิงเศรษฐกิจต่ำ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าจะยังมีการยอมรับว่าปัจจัยเชิงเศรษฐกิจของครอบครัวจะมีผลต่อลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล แต่ก็มีการยอมรับอีกเช่นกันว่า ในปัจจุบันสถานภาพเชิงเศรษฐกิจของครอบครัว เช่น รายได้ของครอบครัว เป็นต้น มิได้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการทำนายพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เป็นผลให้ระดับครอบครัวสามารถเปลี่ยนแปลงไป ได้ตลอดเวลา ผลดังกล่าวนี้จะพบในงานวิจัยหลายชิ้นในประเทศไทยในระยะหลังนี้ ดังเช่นในงานวิจัยของ เขวาก็ วิบูลย์ศรี (2529) เป็นต้น ที่พบว่า ตัวแปรด้านระดับรายได้ของครอบครัวมิได้ส่งผลต่อระดับความสามารถในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลของเด็ก และเหตุผลนี้อาจนำมาอธิบายผลของการวิจัยครั้งนี้ได้เช่นกัน

สรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ในการพิจารณาเปรียบเทียบระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนนั้น ระดับสติปัญญาของเด็กที่เป็นไปคามระดับอายุและชั้นเรียน น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด และน่าจะเป็นไปคามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ที่กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นระดับการใช้สติปัญญาขั้นสูงที่องค์อาศัยทักษะและประสบการณ์เชิงแบบฐานอันสำคัญ เพราะฉะนั้น เด็กที่มีระดับอายุสูงกว่าย่อมมีความพร้อมในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า ปัจจัยอีกด้านหนึ่งซึ่งควรนำมาพิจารณาก็คือ รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งในที่นี้มีแนวโน้มว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก จะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ เพราะฉะนั้น ในที่นี้จึงควรคำนึงถึงการพัฒนาระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กในแต่ละช่วงอายุมากกว่าการเร่งการพัฒนาความสามารถส่วนนี้ในเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

ในการนำเอาผลของการศึกษาครั้งนี้ไปปฏิบัตินั้น ควรคำนึงถึงข้ออภิปรายที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น กล่าวคือ ในประการแรก ควรส่งเสริมพัฒนาการด้านความสามารถทางการแก้ปัญหาในวัยเด็กแต่ละวัย โดยให้คำนึงถึงช่วงวัยของเด็กเป็นเกณฑ์สำคัญ ในประการที่สองนั้น ควรหาทางส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางบ้านครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อช่วยในการพัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหาในวัยเด็กแต่ละช่วงวัย

ในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กนั้น ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน สามารถปฏิบัติได้ดังนี้ คือ

1. ครอบครัวควรใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล หมายถึง การใช้การอบรมเลี้ยงดูด้วยการให้ความรักให้กำลังใจ สนับสนุนให้มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ รวมทั้งการปฏิบัติตนอย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นเหตุเป็นผลของบิคามารคา และยังรวมไปถึงการเป็นตัวแทนที่ก็แก่บุตรของบิคามารคาด้วย
2. โรงเรียน ควรสร้างสภาพแวดล้อมในเชิงบวก ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ รวมไปถึงการใช้วิธีการสอนที่สร้างเสริมความสามารถทางการแก้ปัญหาในเด็กแต่ละวัยด้วย ครูควรให้ความสำคัญของการพัฒนาความสามารถนี้ในวัยเด็ก นอกจากนั้นแล้ว ครูยังควรนำเอาการปฏิบัติในด้าน การให้ความรักและให้กำลังใจและการใช้เหตุใช้ผล เป็นเกณฑ์สำคัญในการปฏิบัติต่อเด็กด้วย
3. ชุมชน ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาให้แก่เด็ก ที่สำคัญที่สุดน่าจะเป็นการสร้างตัวของผู้มีเหตุมีผล และการสร้างค่านิยมของการมีเหตุมีผลและถ่ายทอดค่านิยมนี้แก่เด็ก ซึ่งจะเป็นลักษณะพื้นฐานของบุคลิกภาพที่สำคัญ ที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งต่อไปนั้น มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ คือ

1. ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถทางการแก้ปัญหาต่อไป โดยเน้นการศึกษาเด็กในแต่ละกลุ่มอายุ เช่น ในกลุ่มเด็ก กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลายและกลุ่มผู้ใหญ่ เป็นต้น เพื่อรู้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหา
2. ควรมีการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป โดยเลือกศึกษาจากตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ได้มีการศึกษามาก่อน เช่น ระเบียบวิธีปฏิบัติ ระเบียบวิธีปฏิบัติอย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมไปถึงระเบียบวิธีปฏิบัติความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และความสามารถในการปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน เช่น อาศัยอยู่ชุมชนประเภทต่าง ๆ เช่น เมือง ชนบท เป็นต้น และควรมีการศึกษาสภาพแวดล้อมในครอบครัวและชุมชนกับความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น
4. ควรมีการศึกษาในเรื่องความสามารถทางการแก้ปัญหาต่อไป โดยใช้กลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มอายุ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยร่วมที่มีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถนี้
5. ควรมีการศึกษาเพื่อสร้างเครื่องมือวัดระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาที่มีคุณภาพและใช้เป็นเครื่องมือวัดความสามารถส่วนนี้ของเด็กไทยได้

บรรณานุกรม

- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง หลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช 2521 จงเจริญการพิมพ์
2520
- การศึกษานอกโรงเรียน กรม กระทรวงศึกษานิเทศก์ วิวัฒนาการทางการศึกษานอกโรงเรียน
ของไทย เอกสารเผยแพร่ ลำดับที่ 3/2525 อัครโรเนียว
- เฉลิมพล ทันสกุล พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน
ปรีชญานีพันธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2521
- ทองเกื้อน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ จริยธรรมของเยาวชนไทย รายงาน
การวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ 2520
- ทองเกื้อน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับสุขภาพ
จิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ 2524
- ถัน แพเพช การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความคึกสร้างสรรค์
และความเกรงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขต 3 ปรีชญานีพันธ์
กสม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2517
- นงนุช วรรณวาทะ ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการแก้ปัญหา ความคึกสร้างสรรค์ กับผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรีชญานีพันธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2514
- เพ็ญแข ประจวบจันทน์ พื้นฐานทางสังคมวิทยาและเศรษฐศาสตร์ของการศึกษา โรงพิมพ์
เอกลักษณ์ทีไซน์ 2533

- พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับความทัศนคติของ
เด็กที่กระทำผิดและเด็กที่ไม่กระทำผิด ปริญญาโท ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย 2510
- มาลา วิรุณานนท์ ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจไม่สมถะกับ แบบการรับรู้และการเลี้ยงดู
ลูกในด้านการฝึกให้พึ่งตนเอง กับการในการยับยั้งการพึ่งตนเอง เปรียบเทียบ
เด็กในนครหลวงกับเด็กในต่างจังหวัดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปริญญาโท
กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2515
- เยาวดี วิบูลย์ศรี อิทธิพลของสภาพแวดล้อมและภูมิหลังของเด็กที่มีต่อการพัฒนาความคิด
เชิงเหตุผลในเด็กไทย รายงานการวิจัยเชิงวิเคราะห์ กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย 2529
- วินิจ เกตุขำ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้าง
สรรค์ ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดสุโขทัย
ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2515
- วีระพล สุวรรณอนันต์ กระบวนการแก้ปัญหา โรงพิมพ์อักษรพัฒนา 2524
- วรรณงาม รุ่งพิสุทธิพงษ์ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับสติปัญญา ปริญญาโท
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร 2522
- วรรณทิ วรรณศิลป์ ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนของนักเรียนชั้น ม.ศ.2 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2522
- ศิริพร หลิมศิริวงศ์ ปัญหาทางครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องมาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครอง
เด็กกลาง ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2511

Balwin, A.L. "Socialization and parent-child relationship"

Child Development, Vol. 19 : September 1948

Becker, W.C. Consequences of different kinds of parental discipline in M.L. Hoffman and L.W. Hoffman (eds.) Review of Child Development Research. New York : Connecticut Printers, Inc. 1964.

Burton, R.V. Generality of honesty reconsider. Psychological Review. 1963, 70, 481-499.

Elkin, F. The child and society : The process of socialization. New York : Random House, 1960.

Gagne, R.M. The conditions of learning. New York : Holt & Rinehart and Winston, 1972.

Guilford, J.P. Educational psychology. New York : John Wiley and Sons, 1951.

Guilford, J.P. Psychometric methods. New York : McGraw Hild Book Company, 1964.

Horn, J.L., & Cattell, R.B. Age differences in fluid and crystallized intelligence. Acta Psychologica, 1967, 26, 107-129.

Inkeles, A., & Smith, D.H. Becoming modern. London : Heineman Education Books, 1974.

Lerner, D. The passing of traditional society modernization the middle east. New York : The Free Press, 1964.

- Mark, J.L. and others. Teaching elementary schools mathematics
for understanding. New York : McGraw-Hill, 1965.
- McClelland, D. The achieving society. New York : Free Press,
1965.
- Mead, G.H. Mind, self and society. Chicago, University of Chicago
Press, 1934.
- Mussen, P.H. The psychological development of the child.
New Jersey : Prentice-Hall, 1963.
- Parsons, T. Structure and process in modern society. New York :
Free Press, 1960.
- Piaget, J. The origins of intelligence in children. New York :
W.W. Norton, 1962.
- Piaget, J. Cognitive Development in children. Ithaca : Cornell
University Press, 1964.
- Thorndike, E.L. Adult learning. New York : Macmillan, 1928.
- Sear, R.R., Maccoby, E.E., & Levin, H. Patterns of child rearing.
Illinois, Row, Peterson Inc., 1957.
- Kay, W. Moral development. London : George Allen and Unwin Ltd,
1970.
- Walters, R.H. & Parke, R.D. The influence of punishment and related
disciplinary techniques on the social behavior of children :
theory and empirical findings. in B.A. Maher (ed.) Progress
in experimental personality research. Vo. 4, New York : 1976

Academic Press, 1967.

Weir, J.J. Problem-Solving in everyday problem. Science Teacher.

41, April 1974 : 16-18.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การอบรมเลี้ยงดูกับการแก้ปัญหา

แบบสอบถาม

เรื่อง การยอมรับเลี้ยงดูกับการแก้ปัญหา

คำแนะนำในการตอบ

แบบสอบถามนี้มีอยู่ด้วยกัน 3 ตอน ให้นักเรียนอ่านคำสั่งแต่ละตอน แล้วพยายามตอบตามความเป็นจริงของนักเรียนให้ครบทุกข้อ คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิดกันั้น จึงขอให้นักเรียนตอบตามความคิดเห็นของนักเรียน และตามความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1

คำสั่ง แจง โปรดเติมคำหรือขีดถูก (/) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

ชื่อ - นามสกุล..... ชาย หญิง

โรงเรียน.....ชั้น.....

อาชีพบิดา.....ทำงานหน้าที่.....

อาชีพมารดา.....ทำงานหน้าที่.....

รายได้ทั้งหมดของครอบครัวประมาณเดือนละ

น้อยกว่า 3,000 บาท

ระหว่าง 3,001 - 8,000 บาท

8,001 บาทขึ้นไป

รายได้จำนวนนี้ใช้เลี้ยงคนในครอบครัวทั้งหมด..... คน

ตอนที่ 2

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนนึกถึงเฉพาะผู้ที่อบรมเลี้ยงดูนักเรียนมากที่สุด ซึ่งอาจจะ
 เป็นพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ เป็นต้น ขอให้อ่านทีละข้อ แล้วคิดว่าข้อความนั้นกล่าวถึงความเป็นจริง
 ตรงกับที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากผู้นั้นมากน้อยเพียงใดหรือไม่จริงเลย แล้วเลือกชี้ค / ที่
 คำตอบเพียง 1 แห่งจากที่ให้ไว้ 6 คำตอบ

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
1.	ฉันสามารถเข้าไปหาพ่อแม่ของฉัน ได้ตลอดเวลา เมื่อฉันต้องการ						
2.	พ่อแม่ของฉันจะให้คำปรึกษาแก่ฉัน ทุกครั้งเมื่อฉันมีปัญหา						
3.	เมื่อฉันมีความทุกข์ พ่อแม่ของฉันจะ ปลอบโยนให้ฉันมีความสบายใจ						
4.	พ่อแม่มักถามความเห็นของฉันเสมอ ในเรื่องต่าง ๆ						
5.	พ่อแม่มักทำตามความคิดเห็นของฉัน เสมอ						
6.	พ่อแม่ให้ความสำคัญแก่ฉันเสมอ						
7.	เมื่อฉันต้องทำงานชิ้นสำคัญพ่อแม่จะ พุดให้กำลังใจแก่ฉันเสมอ						
8.	พ่อแม่กับฉันจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเสมอ						
9.	พ่อแม่มักชี้แจงเหตุผลให้ฉันเข้าใจ ก่อนที่จะสั่งให้ฉันทำอะไร						
10.	พ่อแม่จะอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ แก่ฉันเสมอในทุกโอกาสที่มี						

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
11.	พ่อแม่ของฉันเป็นคนหนักแน่นอกทน และไม่แสดงความโกรธให้ฉันเห็น บ่อย ๆ						
12.	เมื่อฉันทำผิด พ่อแม่ของฉันทำโทษ ฉันอย่างสมเหตุสมผลเสมอ						
13.	เมื่อฉันทำผิด พ่อแม่ก็ทำโทษด้วย การให้ชกใช้ความตึงนั้นแทนการ ลงโทษให้เจ็บตัวเสมอ						
14.	เมื่อฉันทำความผิด ฉันสามารถ บอกได้ว่า พ่อแม่จะลงโทษฉัน อย่างไร						
15.	พ่อแม่ของฉันชมเชยฉันเสมอ เมื่อ ฉันทำสิ่งใดอย่างมีเหตุมีผล						
16.	พ่อแม่จะลงโทษฉันหากฉันทำสิ่งใด อย่างไร เหตุผล แม้ว่าสิ่งนั้นจะเกิด ผลดีก็ตาม.....						
17.	พ่อแม่ของฉันไม่เคยรับฟังฉันเลย						
18.	พ่อแม่ของฉันไม่ชอบให้ฉันแสดง ความคิดเห็นหรือโต้แย้ง						
19.	พ่อแม่ของฉันชอบให้ฉันปฏิบัติตาม คำสั่ง						
20.	หากฉันไม่ปฏิบัติตามคำสั่งพ่อแม่จะ ทำโทษด้วยการ เข้มขมหรือทำว่า อย่างมากร						

ข้อความ	จริง ทุก	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
พ่อแม่มักพูดเสมอว่าเป็นเด็กควร ต้องทำงานผู้ใหญ่ พ่อแม่ของฉันอารมณ์เสียและพาล ทำโทษฉันบ่อย ๆ พ่อแม่ฉันไม่เคยให้ฉันมีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็นเลย ฉันไม่เคยได้ร่วมทำกิจกรรม ต่าง ๆ กับพ่อแม่ของฉันเลย						

ตอนที่ 3

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำถามให้เข้าใจก่อนตอบ พยายามตอบคำถามให้ครบทุกข้อ และบอกเหตุผลด้วยว่าเพราะอะไรจึงทำเช่นนั้น

ข้อคำถาม	บันทึกของผู้วิจัย
1. ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ ครูสั่งให้นักเรียนทุกคนนำการบ้านมาส่งแก่ <u>ชูชัย</u> ลิ้มนำมาจากบ้าน ถ้านักเรียนเป็น <u>ชูชัย</u> จะแก้ปัญหาได้อย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น	
2. <u>มาลินี</u> สัญญากับเพื่อนว่าจะนำขนมมาให้ แก่ลิ้มนำมา ถ้านักเรียนเป็น <u>มาลินี</u> จะแก้ปัญหาได้อย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น	

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>3. สมเกียรติกับเพื่อนกำลังเล่นกันอยู่หน้าห้องเรียน บังเอิญเพื่อน เผลอไปปิดก้าน้ำของครุบนโต๊ะครูแตก ครูเข้าใจว่าสมเกียรติ เป็นคนทำ ถ้านักเรียนเป็นสมเกียรติจะแก้ปัญหานี้อย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p>	
<p>4. ขณะที่สมชายกำลังเดินกลับบ้าน ปรากฏว่ามีจักรยานคันหนึ่งแล่น มาชนอย่างแรง สมชายหกล้มหัวเข่าแตกเลือดไหล ถ้านักเรียน เป็นสมชายจะแก้ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>..... เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p>	
<p>5. เมื่อถึงเวลาพักกลางวัน อู่ก็รีบไปซื้ออาหาร เพราะหิวมากแต่พอ จะหยิบเงินให้แม่ค้าปรากฏว่าเงินได้หายไปเสียแล้ว ถ้านักเรียน เป็นอู่จะแก้ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>..... เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p>	

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>6. กิมหนึ่งขณะที่อ้วนนั่งดูโทรทัศน์อยู่กับคนเฒ่าในห้อง ปรากฏว่าไฟฟ้าดับ ชวนตกใจมาก ถ้านักเรียนเป็นอ้วน จะแก้ปัญหาอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	
<p>7. ในวันสอบ <u>สุวิทย์</u> รีบเกินทางมาสอบที่โรงเรียนให้ทันเวลาแต่รถเกิดเสียกลางทาง ถ้านักเรียนเป็นสุวิทย์จะแก้ปัญหาอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	
<p>8. ในขณะที่<u>เพ็ญจันทร์</u>กำลังเดินเกี่ยวกับผู้ปกครองในห้างสรรพสินค้าซึ่งมีคนเดินกันขวักไขว่มากมาย ทำให้เพ็ญจันทร์เกิดพลัดหลังกับผู้ปกครอง ถ้านักเรียนเป็นเพ็ญจันทร์ จะแก้ปัญหาอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>9. บั๊ยะ กับบ๊ัม เป็นพี่น้องกันชอบทะเลาะวิวาทกันเวลาไม่มีผู้ใหญ่ อยู่เสมอ ครั้งหนึ่งบ๊ัมคว้าไม้ไผ่จะเข้าทำร้ายพี่บั๊ยะ ถ้านักเรียนเป็นพี่บ๊ัม จะแก้ปัญหายังไง</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>10. สมทรงกำลังเดินเล่นอยู่ในสนามหน้าโรงเรียน บังเอิญเห็น สุนัขบ้าหลงเข้ามาในโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นสมทรงจะแก้ ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>11. สุกาได้รับปากกาจากหน้าเป็นของขวัญวันเกิด ซึ่งสุกาก็ใจมาก แต่แม่ไม่อนุญาตให้ใช้ให้เก็บเอาไว้ก่อน และให้สุกาใช้ปากกา อันเก่า สุกาอยากใช้ปากกาอันใหม่มาก จึงรู้สึกอึดอัดใจมาก ถ้านักเรียนเป็นสุกาจะแก้ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>12. นิกทะเลาะกับน้องสาวในเรื่องแย่งของกันใช้เป็นประจำ และแม่ก็มักเข้าข้างน้องเสมอ นิกต้องยอมให้น้องเอาของไปบ่อยๆ นิกรู้สึกไม่สบายใจ ถ้านักเรียนเป็นนิกจะแก้ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	
<p>13. <u>วันดี</u> เอาเงินที่แม่ให้เป็นค่าขนมไปโรงเรียนไปซื้อหนังสือการ์ตูนจนหมด จึงไม่มีเงินไปโรงเรียน จะบอกแม่อีกกลัวแม่จะแค้นก็อยากได้เงินไปโรงเรียน วันดีรู้สึกว่ามันใจมาก ถ้านักเรียนเป็นวันดี จะแก้ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	
<p>14. ในชั้นเรียนครูมักชมเชยสุเทพเพื่อนของนพเสมอ แต่ครูไม่เคยชมเชยนพเลย นพอยากให้ครูชมเชยอย่างสุเทพบ้างเหลือเกิน ถ้านักเรียนเป็นนพจะแก้ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>15. <u>ป้อม</u>ทะเลาะกับ<u>หนุ่ย</u>เลยโกรธกัน แต่<u>ป้อม</u>ต้องการให้<u>หนุ่ย</u>ช่วย ในเรื่องการบ้านที่<u>ป้อม</u>ทำไม่ได้ แต่ก็<u>ไม่</u>อยากไปง้อ<u>หนุ่ย</u> <u>ป้อม</u> รู้สึก<u>กลุ้มใจ</u>มาก ถ้า<u>นัก</u>เรียนเป็น<u>ป้อม</u> จะแก้ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>16. <u>สุนีย์</u>อยาก<u>กุ</u>โทรทัศน์เพราะมีรายการที่<u>ชอบ</u>มากและ<u>คน</u>ในบ้าน ก็<u>ดู</u>กัน แต่<u>สุนีย์</u>ทำการบ้าน<u>ไม่</u>เสร็จ และ<u>แม่</u>ก็ห้ามเอา<u>ไว้</u>ว่า<u>ไม่</u> ให้<u>ดู</u>อยู่แล้ว <u>สุนีย์</u>จึง<u>รู้สึก</u><u>กลุ้มใจ</u>มาก ถ้า<u>นัก</u>เรียนเป็น<u>สุนีย์</u> จะแก้ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>17. <u>นนท์</u>เป็นเพื่อน<u>นัก</u>เรียนในชั้นของ<u>นิก</u> <u>นนท์</u>ได้<u>มา</u>ยืมหนังสือของ <u>นิก</u>ไปแล้ว<u>ไม่</u>คืน <u>นิก</u>อยาก<u>ได้</u>หนังสือคืนแต่<u>ไม่</u>กล้า<u>ทวง</u> ถ้า<u>นัก</u>เรียนเป็น<u>นิก</u> จะแก้ปัญหานี้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>18. <u>น้อย</u>มักกับเพื่อน ๆ ว่าจะไปเที่ยวด้วยกันในวันหยุด แต่พอถึงเวลาจะไปแม่กลับไม่อนุญาตให้ไป น้อยอยากไปจึงรู้สึกกลุ่มใจมาก ถ้านักเรียนเป็นน้อยจะแก้ปัญหาน้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>19. <u>วิวัฒน์</u>เล่นกับเพื่อน ๆ แต่เพื่อน ๆ ไม่ยอมให้ออกความเห็นเลย ทำให้ต้องยอมตามเพื่อน ๆ อยู่ตลอดเวลา วิวัฒน์อยากให้เพื่อน ๆ ยอมรับความเห็นบ้าง วิวัฒน์กลุ่มใจมาก ถ้านักเรียนเป็นวิวัฒน์ จะแก้ปัญหาน้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>20. <u>ปราชญ์</u>เป็นหัวหน้าชั้น และครูมักสั่งให้เก็บเงินเพื่อนนักเรียนในชั้นเพื่อนำไปสมทบทุนของโรงเรียนเสมอ ๆ แต่เพื่อน ๆ ไม่ยอมร่วมมือทำให้ปราชญ์เก็บเงินไม่ได้ ปราชญ์กลุ่มใจมาก ถ้านักเรียนเป็นปราชญ์ จะแก้ปัญหาน้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	